

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
НН інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

С.В. Щербак

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

*МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до вивчення дисципліни
та організації самостійної роботи*

Суми – 2021

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
НН інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра права та методики викладання правознавства

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до вивчення дисципліни
та організації самостійної роботи**

Суми – 2021

УДК 378.016:343.2/.7]:378.041(072.057.875)

К82

*Рекомендовано Вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
(протокол №3 від 22 жовтня 2021 року)*

Рецензенти:

Грибачова І.П – кандидат юридичних наук, адвокат, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства ННІ права та судочинства СумДУ;

Мирославський С.В. – кандидат юридичних наук, доцент, керуючий партнер АО «КОРПУС ЮРИС» .

К82 Кримінальне право: методичні матеріали до вивчення дисципліни та організації самостійної роботи / Укладач Щербак С.В. – Суми : Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, 2021. – 111 с.

Методичні матеріали спрямовані на надання методичної допомоги студентам під час вивчення курсу «Кримінальне право» при організації самостійної роботи та підготовці до практичних занять.

УДК 378.016:343.2/.7]:378.041(072.057.875)

© Щербак С.В., 2021

© СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2021

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ	5
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
Тема 1. Вступ до кримінального права.....	8
Тема 2. Вчення про кримінально-протиправне діяння.....	9
Тема 3. Склад кримінального правопорушення.....	9
Тема 4. Стадії вчинення кримінального правопорушення.....	10
Тема 5. Співучасть у кримінальному правопорушенні.....	10
Тема 6. Множинність кримінальних правопорушень.....	11
Тема 7. Покарання.....	11
Тема 8. Покарання, не пов'язані з місцями несвободи.....	12
Тема 9. Покарання, пов'язані з місцями несвободи.....	12
Тема 10. Призначення покарання.....	13
Тема 11. Теоретичні основи кримінально-правової кваліфікації. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.....	14
Тема 12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.....	14
Тема 13. Кримінальні правопорушення проти власності.....	15
Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.....	15
Тема 15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки та громадського порядку.....	16
Тема 16 Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.....	16
Тема 17. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.....	16
Тема 18. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.....	17
Тема 19. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України.....	17
Тема 20. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.....	17
СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ	18
Тема 1. Вступ до кримінального права.....	18
Тема 2. Вчення про кримінально протиправне діяння.....	22
Тема 3. Склад кримінального правопорушення.....	29
Тема 4. Стадії кримінального правопорушення.....	34
Тема 5 Співучасть у кримінальному правопорушенні.....	39
Тема 6. Множинність кримінальних правопорушень.....	46
Тема 8. Покарання, не пов'язані з місцями несвободи.....	59

Тема 9. Покарання, пов'язані з місцями несвободи.	61
Тема 10. Призначення покарання.	64
Тема 11. Теоретичні основи кримінально-правової кваліфікації. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.	67
Тема 12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.	72
Тема 13 Кримінальні правопорушення проти власності.	76
Тема 14. Кримінальні правопорушення проти порядку здійснення господарської та пов'язаної з нею діяльності.	81
Тема 16. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.	91
Тема 17. Кримінальні правопорушення проти порядку здійснення службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.	95
Тема 18. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.	100
Тема 19. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.	104
Тема 20. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.	109

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Запропоновані завдання розраховані на знання студентом лекційного матеріалу та положень Загальної частини кримінального права України. В основу переважної більшості завдань покладено конкретні кримінальні справи із судової практики Верховного Суду та судів першої інстанції.

При виконанні конкретних завдань рекомендується використовувати Конституцію України, чинні міжнародні договори, декларації, конвенції, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, Кримінальний кодекс України інші закони та підзаконні нормативно-правові акти України, постанови Пленуму Верховного Суду України, підручники з кримінального права, лекційний матеріал, наукові джерела (монографії і статті).

Пропоновані завдання з Особливої частини кримінального права розраховані на знання студентом положень Загальної частини кримінального права України і спрямовані на закріплення теоретичного матеріалу курсу Особливої частини кримінального права України, юридичний аналіз окремих її норм, вироблення навичок правильного застосування закону про кримінальну відповідальність при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Для вирішення конкретної проблеми, поставленої в завданні, слід дотримуватися такої послідовності:

- визначити місце кримінального правопорушення в системі Особливої частини Кримінального кодексу України. Наприклад, умисне вбивство передбачене Розд. II Особливої частини КК України «Злочини проти життя та здоров'я особи» (ст. 115);
- якщо диспозиція відповідної статті Особливої частини КК України є описовою, тобто містить визначення поняття злочину, необхідно знати це визначення та розкрити його зміст (наприклад, вбивство – це умисне або через необережність протиправне заподіяння смерті іншій людині);
- проаналізувати ознаки складу цього кримінального правопорушення (об'єкта, предмета (за наявності), об'єктивної та суб'єктивної сторін, суб'єкта);
- з'ясувати зміст кваліфікуючих обставин розглядуваного кримінального правопорушення (наприклад, при умисному вбивстві: з корисливих мотивів, повторно, за попередньою змовою групою осіб та ін.) – у законі це обтяжуючі обставини;
- відмежувати розглядуване кримінальне правопорушення від суміжних (наприклад, умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК України), від умисного вбивства (ст. 115 КК України) та вбивства через необережність (ст. 119 КК України).

Рішення завдань за окремими темами мають бути виконані у письмовій формі (у зошиті) і відповідати таким вимогам:

1. Необхідно встановити наявність або відсутність складу кримінального правопорушення в діянні особи (осіб), характеристика якого надана в завданні. Якщо вчинене не містить складу кримінального правопорушення, то слід точно вказати, які саме ознаки складу кримінального правопорушення відсутні.
2. Якщо діяння містить склад кримінального правопорушення – дати юридичну кваліфікацію (вказати пункт, частину статті Особливої частини КК України, яка підлягає застосуванню). У разі незакінченого кримінального правопорушення – визначити стадію вчинення кримінального правопорушення, а при співучасті – вид співучасників та форму співучасті, пославшись на відповідні частини ст. 27, 28 Загальної частини КК України. Якщо з питань кваліфікації кримінального правопорушення є роз'яснення Пленуму Верховного Суду України, рішення має містити розгорнуте посилання на ці роз'яснення.
3. Кваліфікація кримінального правопорушення має бути детально мотивована шляхом юридичного аналізу складу кримінального правопорушення, тобто характеристики об'єкта (з урахуванням класифікації), предмета (за наявності), потерпілого (при необхідності), об'єктивної і суб'єктивної сторін та суб'єкта кримінального правопорушення.

Аналіз передбачає обов'язкове встановлення відповідності фактичних ознак суспільно небезпечного діяння, яке описане в завданні, всім ознакам (елементам) складу кримінального правопорушення, що передбачений відповідною статтею Особливої частини КК України. З урахуванням конструкції складу кримінального правопорушення важливо визначити момент його закінчення. На підставі вимог ст. 24 і 25 КК України та законодавчого окреслення суб'єктивної сторони злочину слід вказати форму і вид вини, розкрити зміст її інтелектуального та вольового моментів, факультативні ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. Характеризуючи суб'єкт кримінального правопорушення, слід відповідно до ст. 18 КК України назвати три обов'язкові його ознаки, а також ознаки спеціального суб'єкта якщо вони передбачені статтею Особливої частини КК України.

4. Якщо встановлено кваліфікуючі ознаки, необхідно розкрити їх зміст.

5. При сукупності кримінальних правопорушень вчинення самостійних кримінальних правопорушень декількома особами та кримінального право-

порушення у співучасті необхідно кваліфікувати кожне з кримінальних правопорушень окремо, мотивуючи це відповідним чином.

На практичних заняттях студент доповідає обставини завдання і своє рішення.

Кожен студент може брати участь в обговоренні запропонованого рішення, доповнити або розвинути його. Якщо хто-небудь із студентів має рішення, яке відрізняється від запропонованого, його слід викласти й обговорити.

Викладач підсумовує висловлені пропозиції щодо правильності рішення, акцентуючи увагу на допущених помилках та способах їх усунення. На підставі висновку викладача студенти повинні внести у свої відповіді корективи на полях зошита для практичних занять.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кримінальне право України – одна з фундаментальних (базових) нормативних навчальних дисциплін. Ґрунтовне знання кримінального права є обов'язковою вимогою, що пред'являється до кваліфікованого випускника-юриста, а у зв'язку з цим і необхідною передумовою його успішної практичної роботи. Цьому передує вивчення Загальної та Особливої частин кримінального права. Система курсу Особливої частини кримінального права (порядок і послідовність викладу питань) в основному визначається системою чинного кримінального законодавства.

Мета: формування знань про кримінальне право та умінь щодо кваліфікації кримінальних правопорушень та призначення покарання.

Завдання: вивчення кримінального законодавства України, його принципів, підстав кримінальної відповідальності та загальних ознак кримінально-протиправного діяння, ознак окремих злочинів, правил їх кваліфікації, відокремлення їх злочинів один від одного та суміжних з ними діянь, систему, види кримінальних покарань, підстави та порядок призначення покарань, умови звільнення рід кримінальної відповідальності, її заміну іншими заходами примусового впливу, погашення та зняття судимості. Навчити студентів чітко орієнтуватися в діючому кримінальному законодавстві, вміти тлумачити закон та грамотно кваліфікувати злочин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

- загальні положення кваліфікації кримінальних правопорушень;
- елементи складів кримінальних правопорушень;
- тенденції розвитку кримінального законодавства України, керівні постанови Пленуму Верховного Суду України з питань застосування кримінального законодавства, стан судової практики;

- систему та види кримінальних покарань, умови та порядок їх застосування;
- види окремих кримінальних правопорушень, та їх склад.

вміти:

- тлумачити чинне кримінальне законодавство;
- кваліфікувати кримінальне правопорушення в точній відповідності із законом;
- визначати характер та справедливість покарання, обраного за конкретною справою;
- аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати їх з точки зору відповідності закону;
- характеризувати складові елементи окремих складів кримінальних правопорушень;
- виділяти відмінні ознаки суміжних кримінальних правопорушень;
- аналізувати і застосовувати положення Пленуму Верховного Суду щодо розгляду судами кримінальних проваджень.

Тема 1. Вступ до кримінального права.

Кримінальне право як галузь права. Ознаки кримінального права. Соціально-обумовленість кримінального права. Завдання кримінального права. Принципи кримінального права: загальні та галузеві.

Кримінальне право в системі права України. Кримінальне право і суміжні галузі права (кримінальний процес, кримінально-виконавче право, адміністративне право).

Система кримінального права, Загальна і Особлива частина. Поняття і система загальної частини.

Наука кримінального права. Розвиток наука кримінального права. Вплив науки кримінального права на законодавчу та правозастосовчу діяльність, на формування правової свідомості населення.

Предмет і завдання науки кримінального права. Методи науки кримінального права. Система курсу кримінального права.

Структура (будова) Кримінального кодексу України. Загальна і Особлива частина *КК* України :їх єдність і взаємозв'язок. Структура статей Особлива частина *КК*: диспозиції і санкції. Види диспозицій і санкцій. Кримінально-правові норми. Види кримінально-правових норм: визначальні (дефінітивні), роз'яснювальні, заохочувальні і забороняючі (норми-заборони).

Зворотна дія закону України про кримінальну відповідальність. Види законів України про кримінальну відповідальність, які мають зворотну дію

і не мають зворотної дії. Поняття більш м'якого (більш суворого) закону про кримінальну відповідальність. Чинність проміжного закону про кримінальну відповідальність.

Тема 2. Вчення про кримінально-протиправне діяння.

Соціальна природа кримінального правопорушення. Історична ретроспектива мінливості поняття кримінального правопорушення. Криміналізація і декриміналізація суспільно-небезпечних діянь.

Визначення поняття кримінального правопорушення: формальне, матеріальне, формально-матеріальне, їх суть. Поняття кримінального правопорушення в чинному КК України.

Ознаки кримінального правопорушення. Суспільна небезпека як матеріальна ознака злочину. Значення суспільної небезпеки. Протиправність як формальна ознака злочину. Співвідношення суспільної небезпеки і протиправності. Винність як ознака злочину: зміст та значення. Караність як невід'ємна ознака злочину. Органічна єдність ознак злочину.

Малозначність діяння та її кримінально-правове значення. Кримінальні проступки. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень.

Класифікація кримінального правопорушення за ступенем тяжкості та її кримінально-правове значення. Критерії класифікації кримінального правопорушення.

Тема 3. Склад кримінального правопорушення.

Поняття складу кримінального правопорушення і його значення. Елементи складу кримінального правопорушення та їх зміст. Об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, та суб'єктивна сторона як елементи складу кримінального правопорушення, їх ознаки. Обов'язкові та факультативні ознаки складу кримінального правопорушення.

Види складів кримінального правопорушення.

Поняття об'єкта кримінального правопорушення. Предмет кримінального правопорушення та його місце в складі об'єкта злочину.

Поняття об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Поняття суб'єкта кримінального правопорушення в кримінальному праві. Осудність як обов'язкова ознака суб'єкта кримінального правопорушення. Поняття осудності та її значення, формула осудності та її види.

Поняття неосудності. за кримінальним правом. Обмежена осудність. Поняття та критерії обмеженої осудності. Кримінально-правове значення обмеженої осудності. Вчинення злочину у стані сп'яніння.

Поняття суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення та її значення. Ознаки суб'єктивної сторони: обов'язкові та факультативні. Поняття вини і її значення.

Тема 4. Стадії вчинення кримінального правопорушення.

Поняття та види стадій вчинення кримінального правопорушення.

Готування до кримінального правопорушення, його поняття, об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Види готування до кримінального правопорушення. Відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення наміру вчинити злочин. Кваліфікація готування до кримінального правопорушення.

Замах на кримінальне правопорушення, його поняття, об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Види замаху на кримінальне правопорушення: закінчений та незакінчений замах на кримінальне правопорушення, замах на непридатний об'єкт та замах непридатними засобами. Відмежування замаху від готування до кримінального правопорушення. Кваліфікація замаху на кримінальне правопорушення.

Закінчене кримінальне правопорушення. Поняття закінченого кримінального правопорушення.

Добровільна відмова від вчинення кримінального правопорушення. Поняття та ознаки добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця. Відмежування добровільної відмови від дійового каяття. Кримінально-правові наслідки добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.

Тема 5. Співучасть у кримінальному правопорушенні.

Поняття і значення співучасті у кримінальному правопорушенні, її об'єктивні і суб'єктивні ознаки. Відмежування співучасті від причетності до кримінального правопорушення.

Суб'єктивні ознаки співучасті у кримінальному правопорушенні. Спільність умислу співучасників.

Особливості інтелектуального моменту умислу співучасників. Вольовий момент умислу співучасників. Відмежування умислу від «необережного спричинення».

Види співучасників кримінального правопорушення та їх визначення в КК України.

Виконавець (співвиконавець) злочину. Організатор кримінального правопорушення. Підбурювач до вчинення кримінального правопорушення.

Способи підбурювання до кримінального правопорушення. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки підбурювання Пособник кримінального правопорушення.

Причетність до кримінального правопорушення. Види причетності: переховування, недонесення, потурання. Відповідальність за причетність до кримінального правопорушення

Форми співучасті у кримінальному правопорушенні. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою, злочинною організацією.

Спеціальні питання кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення. Співучасть у злочині зі спеціальним суб'єктом. Провокація кримінального правопорушення.

Ексцес виконавця. Види ексцесу виконавця. Кваліфікація дій співучасників при ексцесі.

Тема 6. Множинність кримінальних правопорушень.

Поняття множинності кримінальних правопорушень. Спеціальна та юридична характеристика множинності кримінальних правопорушень, її значення.

Одиничний злочин як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень. Види одиничних кримінальних правопорушень: прості та ускладнені одиничні кримінальні правопорушення (триваючі, продовжувані).

Види множини кримінальних правопорушень.

Повторність кримінальних правопорушень та її ознаки. Поняття та ознаки повторності кримінальних правопорушень. Сукупність кримінальних правопорушень. Поняття та ознаки сукупності кримінальних правопорушень. Види сукупності кримінальних правопорушень: ідеальна та реальна сукупність. Особливості кваліфікації сукупності кримінальних правопорушень.

Рецидив кримінальних правопорушень. Поняття та ознаки рецидиву кримінальних правопорушень.

Тема 7. Покарання.

Поняття та ознаки покарання за кримінальним правом. Відмінність від інших заходів державно-правового та громадського впливу.

Кара як ознака покарання. Елементи кари. Соціальна природа покарання. Мета покарання. Питання про мету покарання в історії кримінального законодавства України та в науці кримінального права. Виправлення засуджених як мета покарання. Загальне та спеціальне попередження. Питання про відновлення соціальної справедливості як мету покарання.

Система та види покарань. Поняття, ознаки та значення системи покарань за кримінальним правом. Система покарань в історії кримінального

права та за чинним кримінальним законодавством України. Проблеми удосконалення системи покарань.

Класифікація (види) покарань. Основні та додаткові покарання; безстрокові, строкові, та не пов'язані з встановленням строків: загальні та спеціальні. Покарання, які пов'язані з виправно-трудоим впливом на засудженого.

Тема 8. Покарання, не пов'язані з місцями несвободи

Штраф як вид покарання. Поняття штрафу, його розміри та порядок призначення як основного та додаткового покарання. Заміна штрафу іншими видами покарань. Наслідки злісного ухилення від сплати штрафу.

Позбавлення військових, спеціальних звань, рангу або кваліфікаційного класу за кримінальним правом. Підстави та порядок призначення додаткового покарання у вигляді позбавлення військового та спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид покарання. Підстави, порядок та строки призначення цього виду покарання. Порядок призначення позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткового покарання. Обчислення строків виконання цього виду покарання за умов приєднання його як додаткової міри до різних видів основних покарань. Наслідки ухилення від виконання цього виду покарання.

Громадські роботи. Поняття та зміст громадських робіт. Строки і порядок їх застосування. Наслідки злісного ухилення від відбуття громадських робіт. Особи, яким цей вид покарання не може бути призначений.

Виправні роботи без позбавлення волі як вид покарання. Зміст цього виду покарання, його строки та види. Підстави та порядок зарахування до трудового стажу засудженого строку відбутих ним виправних робіт.

Службове обмеження для військовослужбовців. Умови та підстави застосування та скасування. Грошове стягнення як компонент даного виду покарання та його розміри. Вплив службового обмеження на підвищення у посаді, військовому званні та на строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання.

Конфіскація майна як вид покарання.

Тема 9. Покарання, пов'язані з місцями несвободи.

Арешт як кримінальне покарання. Поняття і зміст арешту, строки і порядок його застосування. Особи, до яких арешт як вид кримінального покарання не може бути призначений.

Обмеження волі. Поняття, зміст і умови застосування обмеження волі. Строки і порядок застосування обмеження волі. Наслідки злісного ухилення від відбування покарання у вигляді обмеження волі. Особи, яким цей вид покарання не може бути призначений.

Направлення військовослужбовців, які вчинили злочин, в дисциплінарний батальйон. Підстави, порядок та строки призначення цих видів покарань. Особи, які не можуть бути направлені до дисциплінарного батальйону.

Позбавлення волі в історії кримінального права і за чинним кримінальним законодавством України. Поняття, види та строки позбавлення волі. Проблема тривалих та коротких строків позбавлення волі.

Довічне позбавлення волі. Поняття та зміст довічного позбавлення волі. Категорія осіб, до яких не може бути призначене це покарання.

Тема 10. Призначення покарання.

Загальні правила призначення покарання за кримінальним правом України. Призначення покарання в межах, встановлених статтею (санкцією статті) закону, яка передбачає відповідальність за вчинений злочин.

Значення положень Загальної частини кримінального законодавства для призначення покарання. Урахування при призначенні покарання характеру та ступеню суспільної небезпеки вчиненого кримінального правопорушення, особи винного і обставин справи, що пом'якшують та обтяжують відповідальність.

Роль правосвідомості при призначенні покарання та значення індивідуалізації покарання для досягнення його цілей.

Загальна характеристика та значення для призначення покарання обставин, що пом'якшують відповідальність. Види пом'якшуючих та обтяжуючих відповідальність обставин. Їх характеристика та класифікація. Межі урахування судом при призначенні покарання обставин, що пом'якшують та обтяжують відповідальність.

Призначення покарання за незакінчений злочин. Врахування обставин, в силу яких злочин не було доведено до кінця.

Призначення покарання за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті. Вплив характеру та ступеня фактичної участі особи у вчиненні кримінального правопорушення на вид та строки покарання.

Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання.

Підстави та порядок призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарання нижче від найнижчої межі,

передбаченої законом за даний злочин. Перехід до іншого, більш м'якого виду покарання. Особливості застосування норми про призначення більш м'якого покарання до додаткових покарань.

Тема 11. Теоретичні основи кримінально-правової кваліфікації. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Поняття Особливої частини кримінального права та її значення. Система Особливої частини кримінального права. Основні різновиди норм Особливої частини КК України.

Поняття та види кримінально-правової кваліфікації. Підстави кримінально-правової кваліфікації. Кваліфікація кримінальних правопорушень з урахуванням стадій їх вчинення.

Вбивство: поняття, кримінально-правовий аналіз і класифікація. Вбивство при обтяжуючих обставинах. Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини. Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів необхідних для затримання злочинця.

Тілесні ушкодження: поняття, види, характерні об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Домашнє насильство.

Інші злочини, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини: погроза вбивством: поняття, суб'єктивні та об'єктивні ознаки, побої, мордування та їх відмежування від катування.

Незаконне проведення абортів: поняття, суб'єктивні та об'єктивні ознаки. Залишення в небезпеці та його відмежування від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані.

Неналежне виконання професійних обов'язків медичним чи фармацевтичним працівником.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Поняття, загальна характеристика і види кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Кримінальні правопорушення проти виборчих прав. Кримінальні правопорушення проти недоторканості житла громадян.

Поняття і загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі і гідності особи. Кримінально-правовий аналіз юридичних складів

кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи: незаконне позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників, торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Насильницьке зникнення.

Тема 13. Кримінальні правопорушення проти власності.

Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.

Крадіжка: поняття, об'єктивні, суб'єктивні ознаки, кваліфіковані та особливо кваліфіковані види. Кримінально-правовий аналіз грабежу. Розбій: поняття, ознаки, кваліфіковані види та особливості відмежування розбою від крадіжки та грабежу.

Характеристика вимагання та відмежування вимагання від насильницького грабежу і розбою.

Шахрайство: поняття, ознаки, кваліфіковані та особливо кваліфіковані види. 6. Кримінально-правовий аналіз шахрайства та його відмежування від крадіжки, а також привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Умисне знищення або пошкодження майна: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

Тема 14. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності.

Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності.

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї.

Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та його відмежування від ухилення від сплати внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Контрабанда, як злочин проти встановленого порядку переміщення предметів через митний кордон.

Кримінально-правовий аналіз легалізації (відмивання) доходів одержаних злочинним шляхом. Шахрайство з фінансовими ресурсами та його відмінність від шахрайства та ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів).

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки та громадського порядку.

Кримінальні правопорушення, пов'язані з діяльністю злочинних організацій: створення злочинної організації, бандитизм, терористичний акт, поняття воєнізованого та збройного формування, відмінність між ними.

Кримінальні правопорушення, що порушують правила поведінки з предметами, які становлять підвищену суспільну небезпеку: викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем, незаконне поведіння зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами;

Поняття і види кримінальних правопорушень проти громадського порядку.

Кримінальні правопорушення проти громадського порядку: групове порушення громадського порядку, масові заворушення, хуліганство.

Тема 16 Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Поняття наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, їх місце у складах відповідних злочинів.

Кримінальні правопорушення, предметом яких є наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори.

Тема 17. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг.

Поняття та загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

Поняття службової особи та представника влади. Види кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності: зловживання владою або службовим становищем, перевищення влади або службових повноважень, службове підроблення, службова недбалість.

Прийняття пропозиції, обіцянка та/або одержання неправомірної вигоди службовою особою: поняття та характеристика. Декларування недостовірної інформації. Підкуп службової особи юридичної особи незалежно від організаційно-правової форми.

Види кримінальних правопорушень у сфері професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Підкуп особи, яка надає публічні послуги.

Тема 18. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

Кримінальні правопорушення проти правосуддя. Завідомі незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою.

Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Порухення права на захист. Завідомо неправдиве показання.

Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарання. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного;

Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя та посягання на життя захисника або представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною із наданням правової допомоги.

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України.

Поняття, загальна характеристика та види кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.

Державна зрада, поняття та особливості окремих її форм. Посягання на державного чи громадського діяча: характеристика юридичного складу злочину.

Диверсія. Шпигунство: об'єктивні, суб'єктивні ознаки та особливості звільнення від кримінальної відповідальності.

Інші кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки (ст.ст. 109-110 КК). Особливості підстав та умов звільнення від кримінальної відповідальності за окремі злочини проти основ національної безпеки України.

Тема 20. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Кримінальні правопорушення проти миру. Пропаганда війни. Планування, підготовка, розв'язання та ведення агресивної війни.

Кримінальні правопорушення проти безпеки людства. Застосування зброї масового знищення. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Геноцид.

Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку. Кримінальні правопорушення проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Піратство.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Тема 1. Вступ до кримінального права.

Питання семінарського заняття.

1. Кримінальне право як галузь права.
2. Завдання (функції) кримінального права.
3. Система кримінального права.
4. Принципи кримінального права.
5. Кримінальне право і суміжні галузі права
6. Наука кримінального права.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Що являє собою кримінальне право як галузь права?
2. Назвіть предмет і метод правового регулювання кримінального права.
3. Чим відрізняється кримінальне право як галузь права від науки кримінального права?
4. З яких розділів складається Кримінальний кодекс України?
5. Які галузі права є суміжними з кримінальним правом?
6. Назвіть принципи кримінального права.

Методичні рекомендації. Під час підготовки до заняття слід з'ясувати саме поняття «кримінальне право», яке в сучасній правовій науці. При цьому особливу увагу доцільно приділити загальним та специфічним ознакам кримінального права як галузі права.

Вивчення загальної характеристики Кримінального кодексу України та інших питань цієї теми має супроводжуватися ознайомленням зі змістом цього нормативно-правового акту, прийнятого Верховною Радою України 5 квітня 2001 р. в чинній редакції та засвоєнням його основних концептуальних положень, що окреслені на лекції, а також висвітлюються в підручниках та інших джерелах інформації.

Для з'ясування головного завдання кримінального права належить ознайомитися з ст. 1 КК. Розглядаючи питання про функції кримінального права, доцільно зрозуміти етимологічне значення поняття «функція» та його конкретизацію щодо кримінального права.

Найважливішим питанням є принципи кримінального права. Для їх засвоєння, в першу чергу, необхідно звернутися до Конституції України та виокремити конституційні положення, що визначають провідні засади кримінального права.

Задачі.

1. Антонов з метою покататися верхи незаконно заволодів конем, який належав його сусіду Кондратьєву. Проскакавши на коні декілька кілометрів, він покинув його на лузі. Слідчий кваліфікував дії Антонова за ч. 1 ст. 289 КК України як незаконне заволодіння транспортним засобом. При цьому мотивуючи таке рішення він пояснив, що хоч згідно з приміткою до ст. 286 КК України коня не можна визнати транспортним засобом, однак дії

Антонова мають досить високий ступінь суспільної небезпеки, а з усіх статей КК України тільки ст. 289 передбачає відповідальність за діяння, подібне до того, що вчинив Антонов.

Чи є рішення слідчого правильним?

2. Голова суду Савчук, постановляючи вирок у кримінальному провадженні по обвинуваченню Ліпандіна в умисному знищенні чужого майна (ч. 1 ст. 194 КК України), мотивував його з посиланням на рекомендації, подані в науково-практичному коментарі до КК України. Крім того, він вказав у цьому вирокі, що зазначене в науково-практичному коментарі до КК України тлумачення поняття «великий розмір», вжитого в ч. 1 ст. 194 КК України, є обов'язковим для використання всіма суддями Соснівського районного суду м. Черкаси.

Який вид тлумачення закону про кримінальну відповідальність здійснює суддя при розгляді конкретної справи? Які види тлумачення закону про кримінальну відповідальність за суб'єктом є загальнообов'язковими?

3. Ніколаєв, щоб постріляти голубів, украв із кабінету військової підготовки спортивної школи нарізну гвинтівку СВД 7,62?54 і дві пачки патронів до неї. Його дії були кваліфіковані за ч. 1 ст. 262 КК. У суді захисник заперечував про таку кваліфікацію, аргументуючи це тим, що буквальный текст ст. 262 КК нічого не говорить про крадіжку, просив суд про застосування ч. 1 ст. 185 КК, у якій передбачена відповідальність за крадіжку майна. Прокурор, заперечуючи це доведення захисника, вказував, що термін «викрадення», який використовується у ст. 262 КК, вміщує в себе крадіжку, тому дії Ніколаєва кваліфіковано правильно.

Дайте відповіді на такі питання: яке тлумачення ст. 262 КК застосовує захисник? Які способи тлумачення ст. 262 КК застосовує прокурор? Яке рішення питання слід вважати правильним?

Дайте відповіді на тестові завдання:

1. Кримінальний кодекс України було прийнято:

- а) 1 вересня 2001 р.;*
- б) 5 квітня 2001 р.;*
- в) 28 грудня 1960 р.;*
- г) 24 серпня 1991 р.*

2. Кримінальний кодекс України складається з таких частин:

- а) Основна і Спеціальна;*
- б) Загальна і Спеціальна;*
- в) Загальна і Особлива;*
- г) Основна і Додаткова.*

3. Частина кримінально-правової норми, яка визначає вид та розмір покарання за вчинення кримінального правопорушення:

- а) гіпотеза;*
- б) диференціація;*
- в) санкція;*
- г) вирок.*

4. Вкажіть, який розділ не входить до Загальної частини Кримінального кодексу України:

- а) «Співучасть у злочині»;*
- б) «Обставини, що виключають злочинність діяння»;*
- в) «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів»;*
- г) «Покарання та його види».*

5. Кримінальне право як галузь права це:

- а) система юридичних норм, що визначають, які суспільно небезпечні діяння є злочинами і які покарання або інші заходи кримінально-правового впливу слід застосовувати до осіб, що їх вчинили;*
- б) система юридичних норм, які визначають порядок виконання та відбування покарань;*
- в) частина юридичної науки, яка вивчає злочин та покарання;*
- г) система юридичних норм, що визначають майнові та особисті немайнові правові суспільні відносини між рівноправними суб'єктами права – фізичними та юридичними особами, територіальними громадами, державами та іншими суб'єктами публічного права.*

Реферати:

1. Кримінальне право як галузь законодавства, як галузь права і як наука: співвідношення понять.

2. Вплив релігії і моралі на формування кримінально-правових заборон.
3. Кримінально-правова наука незалежної України.
4. Охоронна функція кримінального права.
5. Кримінально-правова політика України: історія, генеза і сучасність.

Завдання для самостійної роботи.

1. Які функції виконує кримінальне право та що є предметом цієї галузі права?
2. Покажіть взаємозв'язок між кримінальним і конституційним правом.
3. Розкрийте взаємозв'язок Загальної та Особливої частини КК. Відшукайте неузгодженості між цими частинами КК України.
4. Підготуйте повідомлення про вплив релігії і моралі на формування кримінально-правових заборон.

Список додаткової літератури.

1. Тацій В., Борисов В., Тютюгін В. Актуальні проблеми сучасного розвитку кримінального права // Право України. – 2010. – № 9. – С. 4-15.
2. Брайнін Я.М. Основні питання загального вчення про склад злочину. – К.: Вид. Київ. держ. ун-ту, 1964. – 189 с.
3. Гацелюк В.А. Реализация принципов уголовного права Украины: проблемы и перспективы / МВД Украины; Луганская академия внутренних дел им. 10-летия независимости Украины. – Луганск: РИО ЛАВД, 2003. – 152 с.
4. Гацелюк В.О. Реалізація принципу законності кримінального права України (загальні засади концепції): Монографія. – Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006. – 280 с.
5. Житний О.О. Кримінальне право України в міжнародному вимірі (порівняльно-правовий аналіз): Монографія. – Харків: Одиссей, 2013. – 376 с.
6. Колос М.І. Кримінальне право в Україні (X – початок XXI століття): Монографія: У 2 т. – К. –Острог, 2011. – Т. 1: Освіта, наука, законодавство. – 448 с.; Т. 2: Бібліографія. – 640 с.
7. Кримінальне право України. Судові прецеденти (1864–2007 рр.) / За ред. В.Т. Маляренка. – К.: Освіта України, 2008. – 1104 с.
8. Тихий В.П. Підстава кримінальної відповідальності за новим Кримінальним кодексом України // Вісник Конституційного Суду України.– 2002.-№ 3.
9. Наден О.В. Теоретичні основи кримінально-правового регулювання в Україні: Монографія. – Харків: Право, 2012. – 266 с.
10. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України: Монографія. – К.: Атіка, 2003. – 144 с.
11. Фесенко Є. Сучасні завдання кримінально-правової науки (Загальна частина) // Право України. – 2010. – № 9. – С. 66-72.
12. Хавронюк М.І. Історія кримінального права європейських країн. – К.: Істина, 2006. – 192 с.
13. Чугунніков І.І. Правовідносини та форми їх реалізації в кримінальному праві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 2001. – 23 с.

Тема 2. Вчення про кримінально протиправне діяння.

Питання семінарського заняття.

1. Визначення поняття кримінального правопорушення: формальне, матеріальне, формально-матеріальне, їх суть.
2. Ознаки кримінального правопорушення.
3. Малозначність діяння та її кримінально-правове значення.
4. Класифікація кримінальних правопорушень.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Поняття кримінального правопорушення та його ознаки. Значення частини 2 ст. 11 КК України для поняття кримінального правопорушення.
2. Класифікація кримінальних правопорушень та її практичне значення.
3. Соціальна природа кримінального правопорушення.
4. Історично мінливий характер поняття кримінального правопорушення.
5. Криміналізація і декриміналізація суспільно небезпечних діянь.
6. Визначення поняття кримінального правопорушення: формальне, матеріальне, формально-матеріальне, їх сутність.

Методичні рекомендації. Вивчення цієї теми передбачає засвоєння поняття «кримінально протиправне діяння», яке дається в ч. 1 ст. 11 КК України, усвідомлення історично мінливого та соціально обумовленого характеру цього поняття, ознайомлення з типами (способами) визначення поняття злочину в історії кримінального права (формальним, матеріальним та формально-матеріальним).

Студент повинен знати ознаки кримінального правопорушення (суспільна небезпечність, протиправність, винність і караність) та вміти розкрити їх зміст, для чого проаналізувати положення ч. 2 ст. 1, ч. 1 ст. 11 КК України. Особливу увагу необхідно приділити такій матеріальній ознаці кримінального правопорушення, як суспільна небезпечність, для більш глибокого засвоєння змісту якої слід зупинитися на юридичній природі положення ч. 2 ст. 11 КК України щодо малозначності діяння і його значенні для правозастосування. Розглядаючи протиправність як формальну ознаку кримінального правопорушення, що дає юридичну, правову оцінку суспільній небезпечності, треба звернутися до питань криміналізації і декриміналізації суспільно небезпечних діянь. Крім того, при вивченні цієї ознаки слід пам'ятати про особливе значення заборони аналогії у кримінальному праві, в зв'язку з чим необхідно вивчити ч. 4 ст. 3 КК України.

Далі студент повинен зупинитися на питанні співвідношення кримінальних правопорушень та інших правопорушень, з'ясувати їхні спільні ознаки і відмінності. Досліджуючи питання класифікації кримінальних правопорушень, необхідно звернутися до положень ст. 12 КК України, де передбачені матеріальний і формальний критерії класифікації, з'ясувати зміст цих критеріїв, сутність законодавчої класифікації кримінальних правопорушень та її кримінально-правове значення.

Задачі.

1. Протягом 2005 р. Кринична систематично поза шлюбом вступала в сексуальні стосунки з чоловіками за плату. 23 лютого 2006 р. вироком суду Криничну було визнано винною і засуджено за систематичне зайняття проституцією, тобто надання сексуальних послуг з метою отримання доходу, за ч.1 ст. 303 КК. Прокурор, оскаржуючи вирок суду, зазначив, що у період розгляду кримінальної справи судом першої інстанції редакція зазначеної статті була змінена Законом України від 12 січня 2006 р. № 3316– IV, який набув чинності 10 лютого 2006 р., і порушив питання про скасування вироку суду і закриття справи.

Ознайомтесь зі зміненою редакцією зазначеної статті і вирішіть питання про те, чи можна визнати вчинене Криничною діяння кримінальним правопорушенням і чи підлягає касаційне подання задоволенню?

2. Пахомов пізно ввечері повернувся до свого будинку в стані алкогольного сп'яніння і почав шукати дружину, яка, побоюючись його, пішла до сусідів. Оскільки було темно, Пахомов запалював сірники і кидав їх на підлогу. Не знайшовши дружину, він пішов на вулицю. Від одного з необережно кинутих Пахомовим сірників виникла пожежа, внаслідок якої спалахнув будинок, що належав Пахомову.

Ознайомтесь зі змістом розділу VI Особливої частини КК і вирішіть питання про те, чи можна визнати діяння Пахомова кримінальним правопорушенням?

3. Корякін, який відпочивав на березі моря, знайшов у піску золотий годинник, на зворотній стороні якого було зроблено дарчий надпис на ім'я Вишневського. Через деякий час при випадковій зустрічі в ресторані Вишневський упізнав свій годинник. Слідчий кваліфікував діяння Корякіна за ст. 193 КК України.

Чи правомірні дії слідчого? Чи можна визнати діяння Корякіна злочином?

4. Рядового строкової військової служби Потапова було притягнуто до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 407 КК України. Як було з'ясовано,

Потапов о 22 год. 11 червня 2012 р., маючи намір провідати тяжко хворого батька, самовільно залишив військову частину і поїхав додому, звідки повернувся о 22 год. 30 хв. 14 червня 2012 р. Намір відвідати хворого батька крім показань обвинуваченого підтверджується довідкою про інвалідність і знаходження на стаціонарному лікуванні його батька. Крім того, в справі встановлено, що Потапов неодноразово звертався до командування з проханням надати йому короткострокову відпустку, в чому йому було відмовлено; самовільно знаходився поза військовою частиною протягом нетривалого часу і самостійно повернувся до місця служби, щиро розкався у вчиненому, під час проходження служби характеризувався позитивно.

Чи правомірне притягнення Потапова до кримінальної відповідальності? Чи є підстави для застосування до нього ч. 2 ст. 11 КК України?

5. Ванюшин, знаходячись в торгівельному залі супермаркету, на очах у іншого покупця, взяв мило вартістю 2 грн. і тюбик крему ціною 5 грн. і, не сплативши їхньої вартості, вийшов з торгівельного залу. Однак на виході з супермаркету його було затримано охороною. Ванюшина визнано винним у замаху на грабіж. Чи правомірне рішення суду? Які умови застосування ч. 2 ст. 11 КК?

6. Агафонов, дізнавшись, що у касі заводу після виплати заробітної плати залишилась значна сума грошей, вирішив їх викрасти. Дочекавшись, коли всі робітники пішли додому, він вліз до каси, зламав сейф, але знайшов там лише 9 грн. Вхопив гроші та хутко зник.

Чи є підстави визнати вчинене Агафоновим діяння малозначним і застосувати до нього ч. 2 ст. 11 КК України? Якщо ні, то чому?

Які обов'язкові умови застосування ч. 2 ст. 11 КК України?

7. Ковальов вперше вчинив кримінальне правопорушення – шахрайство, відповідальність за яке передбачена ч. 1 ст. 190 КК, щиро покався, повністю усунув заподіяну шкоду та активно сприяв розкриттю кримінального правопорушення. Адвокат Ковальова вважав, що його потрібно звільнити від кримінальної відповідальності на підставі ст. 45 КК України. Суд не погодився з адвокатом, аргументуючи це тим, що шахрайство має значну суспільну небезпечність і є умисним кримінальним правопорушенням середньої тяжкості.

Яким чином слід вирішити справу? Як у КК України вирішуються питання про віднесення кримінального правопорушення до певної категорії за ступенем тяжкості?

8. Куречко вчинив умисне вбивство, за яке його на підставі ч. 1 ст. 115 КК України його було засуджено до 8 років позбавлення волі.

Визначте, до категорії яких кримінальних правопорушень належить кримінальне правопорушення, вчинене винним? Яку класифікацію передбачає КК України? Які критерії покладені в основу класифікації кримінальних правопорушень?

9. Головного бухгалтера Саратовську було засуджено за службове підроблення за ч. 1 ст. 366 КК України за підроблення підпису керівника підприємства на платіжних документах, на підставі яких було здійснено перерахування великої суми коштів по сплаті боргів підприємством. В апеляційній скарзі захисник просив вирок скасувати, посилаючись на те, що внаслідок підроблення підпису матеріальної або іншої шкоди інтересам підприємства, державі, іншим юридичним чи фізичним особам спричинено не було і не могло бути спричинено, оскільки за платіжними дорученнями було здійснено платежі, які були обов'язковими для підприємства і випливали з договірних правовідносин та законів.

Чи містить діяння Саратовської ознаки малозначності? Які умови застосування ч. 2 ст. 11 КК України?

10. Канчук умисно поширив, тобто повідомив невизначеному колу осіб заздальгідь неправдиві вигадки, що ганьблять особу громадянина Петрощука. Останній подав заяву до правоохоронних органів з проханням притягнути Канчука до кримінальної відповідальності.

У задоволенні заяви було відмовлено.

Ознайомтесь зі змістом розділу III Особливої частини КК України і вирішіть питання про правомірність такої відмови. Чи можна визнати діяння Канчука кримінальним правопорушенням?

11. Маргелов, який здійснював ремонт даху, з необережності випустив з рук молоток, заподіявши Зарубіну, який проходив повз будинку, легкі тілесні ушкодження, що спричинили короткочасний розлад здоров'я. Маргелова було притягнуто до кримінальної відповідальності за вчинення злочину, який передбачений ч. 2 ст. 125 КК.

Ознайомившись з розділом II Особливої частини КК, вирішіть питання чи є вчинене діяння кримінальним правопорушенням і чи правильно вирішено питання про відповідальність Маргелова?

12. Слюсаря Бабенка було звинувачено в тому, що він відімкнув сейф в кабінеті заступника директора фабрики і таємно привласнив 2 грн., які належали підприємству. При цьому він залишив у сейфі інші гроші на загальну суму 1968 грн. Як стало потім відомо, 2 грн. йому не вистачало для придбання квитка до кінопалацу.

Чи можливо притягти Бабенка до кримінальної відповідальності?

Чи є підстави для застосування до нього ч. 2 ст. 11 КК України?

13. Вироком суду Печкіна було визнано винним у доведенні особи, яка перебувала в матеріальній залежності від нього, до самогубства, що сталося внаслідок жорстокого поводження. На підставі наявності в діях Печкіна великої суспільної небезпеки це кримінальне правопорушення було визнано тяжким.

Визначить, який формальний критерій покладено в основу класифікації кримінальних правопорушень. Чи можливо визнати тяжким кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 120 КК України?

Тестові завдання:

1. Відповідно до ч. 1 ст. 11 Кримінального кодексу України кримінальним правопорушенням є:

а) передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на суспільний лад України, його політичну і економічну системи, власність, особу, політичні, трудові, майнові та інші права і свободи громадян, а так само інше передбачене кримінальним законом суспільно небезпечне діяння, яке посягає на правопорядок;

б) передбачене КК України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення;

в) протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність;

г) діяння заборонене під загрозою покарання законом, чинним у момент його вчинення.

2. В якому законодавчому акті України дається матеріальне визначення кримінального правопорушення:

а) Конституції України;

б) Кримінальному процесуальному кодексі України;

в) Кримінальному кодексі України;

г) Кримінально-виконавчому кодексі України.

3. Вкажіть на ознаку кримінального правопорушення:

а) суспільно небезпечне діяння;

б) визнання особою своєї вини;

в) показання свідків;

г) спричинення шкоди.

4. Протиправність діяння означає, що застосування закону про кримінальну відповідальність можливо тільки:

а) у випадках, спеціально передбачених у Конституції України;

б) у випадках, спеціально передбачених у КК України;

в) якщо це передбачено підзаконними нормативними актами;

г) по відношенню до осіб, які не мають дипломатичного імунітету.

5. У ст. 12 Кримінального кодексу України кримінальні правопорушення класифікуються за:

а) ступенем тяжкості;

б) часом та місцем вчинення;

в) об'єктом та обстановкою вчинення;

г) видом спричиненої шкоди.

6. Поняття «суспільно небезпечне діяння» охоплює:

а) дію, бездіяльність, наслідки;

б) дію і бездіяльність;

в) дію, наслідки, причинний зв'язок;

г) дію, бездіяльність, причинний зв'язок.

7. Що не є умовою малозначності діяння (ч. 2 ст. 11 КК України) є:

а) у вчиненому діянні наявні всі ознаки кримінального правопорушення, передбаченого КК України;

б) вчинене діяння не тільки об'єктивно не завдало шкоди, а й не могло заподіяти істотної шкоди, тобто суб'єктивно воно не було спрямовано на заподіяння істотної шкоди;

в) у вчиненому діянні взагалі відсутня така ознака як вина;

г) у вчиненому діянні ознаки кримінального правопорушення, передбаченого КК України, є лише формальними, і за сукупністю всіх конкретних обставин це діяння не характеризується суспільною небезпечністю.

8. За ступенем тяжкості з кримінальні правопорушення поділяються на:

а) кримінальні проступки, тяжкі, надмірно тяжкі;

б) дрібні, середньої тяжкості, тяжкі;

в) проступки, нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі злочини;

г) невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі, особливо тяжкі.

9. Пушилін при порушенні правил дорожнього руху збив двох пішоходів, які загинули на місці ДТП. Суд призначив йому максимальне за ч. 3 ст. 286 Кримінального кодексу України покарання у виді 10 років позбавлення волі. За ступенем тяжкості це кримінальне правопорушення:

- а) тяжке;*
- б) нетяжке;*
- в) невеликої тяжкості;*
- г) особливо тяжке.*

Реферати:

1. Кримінальне правопорушення, злочин, кримінальний проступок у кримінальному праві України.
2. Класифікація кримінальних правопорушень та її значення в сучасному праві.
3. Категорія проступку у кримінально-правовій доктрині.
4. Кримінальне правопорушення як соціальне явище.

Завдання для самостійної роботи.

1. В чому полягає сутність кримінально протиправного діяння?
2. Поясніть, чим матеріальне поняття кримінального правопорушення відрізняється від формального?
3. Як ви розумієте суспільну небезпечність? Які дві ознаки вона має?

Список додаткової літератури.

1. Киричко В.Н. Некоторые методологические предпосылки исследования общественной опасности в науке уголовного права // Проблемы законности: Респ. міжвідом. наук. зб. / Відп. ред. В.Я. Тацій. – Харків: Нац. юрид. акад. України. – 1998. – Вип. 33. – С. 118-124.
2. Кривоченко Л.М. Класифікація злочинів за ступенем тяжкості у Кримінальному кодексі України. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 120 с.
3. Панов М.І., Тихий В.П. Актуальні дослідження проблем вчення про злочин // Кримінальне право України. – 2006. – № 3.
4. Панов М.І., Тихий В.П. Поняття злочину // Вісник Конституційного Суду України. – 2004. – № 1.
5. Панов Н.И. Преступление: методологические аспекты исследования и отражения в уголовном законе // Проблемы законности: Респ. межведом. научн. сборник. – Х., 1995. – Вып. 30. – С. 121-129.
6. Пономаренко Ю.А. Запрет применения уголовного закона по аналогии: история, современность, перспективы // История развития уголовного права и ее значение для современности: Материалы V Международной научно-практической кон-

ференции, состоявшейся на юридическом факультете МГУ им. М.В. Ломоносова 26-27 мая 2005 г. – М.: ЛексЭст, 2006.– С. 455-461.

7. Энциклопедия уголовного права. Т. 3. Понятие преступления. – СПб.: Издание профессора Малинина, 2005. – 534 с.

Тема 3. Склад кримінального правопорушення.

Питання семінарського заняття.

1. Поняття і значення складу кримінального правопорушення.
2. Елементи та ознаки складу кримінального правопорушення.
3. Об'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.
4. Суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Поняття складу кримінального правопорушення та його значення.
2. Загальна характеристика елементів складу кримінального правопорушення кримінального правопорушення, їх зміст та єдність.
3. Що таке об'єкт кримінального правопорушення?
4. Поняття і значення об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
5. Хто може бути суб'єктом кримінального правопорушення?
6. Які обов'язкові ознаки суб'єкта кримінального правопорушення?
7. З якого віку особа може бути визнана суб'єктом кримінального правопорушення?
8. Що таке осудність як ознака суб'єкта?

Методичні рекомендації. Дана тема передбачає вивчення та засвоєння таких питань: поняття і значення складу кримінального правопорушення; елементи й ознаки складу кримінального правопорушення; співвідношення понять складу кримінального правопорушення та кримінального правопорушення; види складів кримінальних правопорушень; кваліфікація кримінальних правопорушень; поняття об'єкта кримінального правопорушення; види об'єктів кримінального правопорушення; предмет кримінального правопорушення.

Розглядаючи ці питання особливу увагу належить приділити значенню складу кримінального правопорушення для притягнення особи до кримінальної відповідальності за вчинене нею суспільно небезпечне діяння, а також співвідношенню понять складу кримінального правопорушення та кримінального правопорушення.

Важливо не тільки засвоїти питання про елементи складу кримінального правопорушення, а й зміст кожного з них. Необхідно з'ясувати особливості такого елемента складу кримінального правопорушення як об'єкт кримінального правопорушення, зрозуміти його структуру та класифікації. Крім того, слід визначити зміст поняття «предмет кримінального правопорушення» та його співвідношення з об'єктом кримінального правопорушення.

Задачі.

1. Сидоренко, знаходячись у продовольчому супермаркеті біля стелажа з молочними продуктами, переконавшись, що ніхто не звертає на нього уваги, узяв пакет з кефіром вартістю 12 гривень і поклав його до внутрішньої кишені куртки. Залишивши приміщення супермаркету, Сидоренко прийшов додому, де випив кефір.

Ознайомтесь із ч. 1 та ч. 2 ст. 11 КК України. Чи вбачається в діях Сидоренка кримінальне правопорушення?

2. Збираючи вдосвіта гриби, Дронов кинув у річку недопалок цигарки. Поверхня води спалахнула, полум'я поширилося на кілька кілометрів і знищило у двох селах мости та трактор японського виробництва. Сам Дронов дістав тяжкі опіки. Річка горіла протягом п'яти годин, оскільки в неї потрапило 4 тис. м³ пального внаслідок пошкодження труби нафтопроводу при проведенні будівельних робіт. Керівники робіт не сповістили населення про можливі наслідки.

Чи є дії Дронова кримінально протиправними?

3. Карпенко, раніше судимий за крадіжку, який ніде не працював, пиячив, жив на випадкові заробітки, а також на кошти, одержувані від збирання й здачі пляшок, вкрав у громадянки Фукс праску вартістю 950 грн., яка знаходилась на балконі її квартири.

Ознайомтесь із ст. 185 КК України. Ознаки яких кваліфікованих видів передбаченого цією статтею складу кримінального правопорушення є в діях Карпенка?

4. Крамаренко, від'їжджаючи до Криму відпочивати, попросила свою сусідку Єрохіну, щоб та взяла на зберігання найбільш цінні речі на період її відсутності (відеомагнітофон, золоті прикраси, телевізор, тощо). Єрохіна погодилась, але згодом усі речі, які їй залишила на зберігання Крамаренко, продала.

Коли Крамаренко повернулася з відпочинку і прийшла до Єрохіної забрати свої речі, та їй сказала, що ніяких речей від неї на зберігання не брала.

Ознайомтесь із ст. 190 КК України. Чи є в діях Єрохіної ознаки кримінального правопорушення проти власності?

5. У січні 2001 р. Колесов створив приватне підприємство, що було зареєстроване у встановленому законом порядку. З листопада 2001 р. створене ним підприємство почало займатися виготовленням горілчаних виробів та торгівлею ними, а також торгівлею тютюновими виробами без отримання ліцензії на ці види діяльності.

Ознайомтесь зі ст. 204 КК України. Чи є в діях Колесова ознаки складу кримінального правопорушення, що передбачений ст. 204 КК України?

6. Бусигін з метою помсти вирішив вбити Санька, і довго стежив за ним, однак можливості непомітно вчинити злочин не було. Тоді Бусигін запросив Санька купатися на річку, маючи намір втопити його. Санько погодився прийти. Під час купання, несподівано потрапивши у вир, Санько не зміг випливати і став кликати на допомогу. Побачивши, що Санько потопав, Бусигін не став його рятувати, виліз на берег і став чекати, коли той потоне. Після цього Бусигін пішов додому.

Чи є причинний зв'язок між діянням Бусигіна (запрошенням купатись) та смертю Санька?

7. На подвір'ї багатоквартирного будинку 15-річний Мішин катався на велосипеді. Коли він проїжджав повз малюків, які гралися у пісочниці, з ним стався епілептичний напад. При падінні з велосипеда Мішин сильно вдарив плечем маленьку дівчинку, спричинивши їй тілесне ушкодження середньої тяжкості.

Чи є об'єктивна сторона злочину в поведінці Мішина?

8. Озброєний пістолетом Обухов увірвався до магазину і, погрожуючи вбивством, почав вимагати від касира Степанової, щоб вона відкрила сейф. Степанова сейф відкрила, Обухов забрав гроші і зник.

Чи є діяння як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення в поведінці Степанової? Яке значення має наявність фізичного або психічного примусу для вирішення цього питання?

9. Під час сварки, яка перейшла в бійку, Ступоров пошкодив око Сундукову. Лікар сільської лікарні встановив, що є загроза втратити зір, і рекомендував негайну операцію. Потерпілого перевозили до обласного

центру на санітарному літаку. Під час польоту Сундуков застудився і невдовзі помер від запалення легенів.

Чи є причинний зв'язок між діями Ступорова та смертю Сундукова?

Тестові завдання.

1. Склад кримінального правопорушення – це:

- а) офіційна оцінка поведінки особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, що дається лише судом в обвинувальному вирокі;*
- б) сукупність встановлених кримінальним законом об'єктивних та суб'єктивних ознак, які визначають суспільно небезпечне діяння як кримінальне правопорушення;*
- в) сукупність всіх суспільних відносин, інтересів та благ особи, держави і суспільства, що охороняються кримінальним законом;*
- г) сукупність передбачених законом ознак, які характеризують зовнішній прояв злочинного діяння.*

2. Вкажіть види складів кримінального правопорушення за конструкцією:

- а) матеріальні, прості, складні;*
- б) матеріальні, формальні, усічені;*
- в) основні, кваліфіковані, формальні;*
- г) прості, складні, альтернативні.*

3. Елементами (ознаками) складу кримінального правопорушення є:

- а) об'єкт кримінального правопорушення, об'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, суб'єкт кримінального правопорушення;*
- б) суспільна небезпечність кримінального правопорушення, протиправність, винність, караність, вчинення суб'єктом кримінального правопорушення;*
- в) диференціація, індивідуалізація, криміналізація, пеналізація;*
- г) законність, гуманізм, справедливість, диспозитивність.*

4. Простий склад кримінального правопорушення це склад:

- а) у якому присутні тільки пом'якшуючі обставини;*
- б) у якому присутні тільки обтяжуючі обставини;*
- в) у якому відсутні пом'якшуючі і обтяжуючі обставини;*
- г) у якому відсутні тільки особливо обтяжуючі обставини.*

5. Розбій (ст. 187 КК України) та бандитизм (ст. 257 КК України) є:

- а) матеріальним складом кримінального правопорушення кримінального правопорушення;*
- б) усіченим складом кримінального правопорушення;*
- в) формальним складом кримінального правопорушення;*
- г) формально-матеріальним складом кримінального правопорушення.*

6. Умисне вбивство (ст. 115 КК України) та умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК України) є:

- а) матеріальним складом кримінального правопорушення;*
- б) усіченим складом з кримінального правопорушення;*
- в) формальним складом кримінального правопорушення;*
- г) формально-матеріальним складом кримінального правопорушення.*

Реферати:

1. Вчення про кримінальне правопорушення та про склад кримінального правопорушення: питання співвідношення.
2. Види кваліфікації кримінальних правопорушень.
3. Взаємозв'язок елементів складу кримінального правопорушення..
4. Діяння як ознака об'єктивної сторони кримінального правопорушення.
5. Суспільно небезпечні наслідки: кримінально-правове значення.
6. Причинний зв'язок у кримінальному праві.
7. Кримінальні правопорушення з усіченим складом, їх ознаки.
8. Суб'єкт кримінального правопорушення в контексті сучасного реформування кримінального права.
9. Спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення.
10. Юридична особа як суб'єкт кримінального правопорушення.
11. Обмежена осудність та неосудність: критерії розмежування.
12. Емоційний стан особи, яка вчинила кримінальне правопорушення у кримінальному праві України.
13. Афект у кримінальному праві.

Завдання для самостійної роботи.

1. В чому полягає сутність кримінально правової кваліфікації?
2. Що представляє собою формула кваліфікації?
3. Вивчіть напам'ять елементи і ознаки складу кримінального правопорушення. Без цього ви не зможете просуватися далі у вивченні кримінального права. Які з цих ознак вважаються обов'язковими, а які – факультативними?
4. Розкрийте і поясніть таку формулу кваліфікації: ч. 3 ст. 15, ст. 116, ч. 1 ст. 263 КК України.

Список додаткової літератури.

1. Бажанов М.И. О функциях состава преступления (процессуальная функция) // Проблемы законности: Респ. межведомств. научн. сб. Вып. 29. / Отв. ред. В.Я. Таций. – Харьков: Нац. юрид. акад. Украины, 1995. – С. 96-102.

2. Брайнін Я.М. Основні питання загального вчення про склад злочину. – К.: Вид. КГУ. – 1964. – 189 с.
3. Бурчак Ф.Г. Квалифікація преступлений. – К.: Политиздат України. – 1983. – 141 с.
4. Гавриш С.Б. Теоретические предпосылки исследования объекта преступлений // Право и политика. – 2000. – № 11. – С. 4-15.
5. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с.
6. Тарарухин С.А. Квалифікація преступлений в судебной и следственной практике. – К.: Юрінком, 1995. – 208 с.
7. Тацій В.Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. – Х.: Вища школа. – 1988. – 198 с.
8. Тацій В.Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві України: Навч. посібник. – Х.:УкрЮА. – 1994. – 76 с.
9. Энциклопедия уголовного права. Т. 4. Состав преступления. – СПб.: Издание профессора Малинина, 2005. – 798 с.

Тема 4. Стадії кримінального правопорушення.

Питання семінарського заняття:

1. Поняття та види стадій кримінального правопорушення.
2. Готування до кримінального правопорушення.
3. Замах на кримінальне правопорушення та його види.
4. Добровільна відмова від кримінального правопорушення.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Поняття і види стадій кримінального правопорушення. Закінчене кримінальне правопорушення.
2. Незакінчене кримінальне правопорушення і його види. Готування до кримінального правопорушення та його відмінність від виявлення умислу.
3. Замах на кримінальне правопорушення та його види. Відмінність від готування та закінченого кримінального правопорушення.
4. Відповідальність за попередню злочинну діяльність.
5. Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця та її відмінність від діяльного каяття.

Методичні рекомендації. При вивченні цієї теми, необхідно засвоїти такі питання: поняття, види і значення стадій вчинення кримінального правопорушення, відмежування готування до кримінального правопорушення від виявлення наміру; види готування; види замаху; обставини, внаслідок

яких незакінчене кримінальне правопорушення не доведено до кінця; підстави і межі кримінальної відповідальності за готування і замах на кримінальне правопорушення; кваліфікація готування і замаху; обставини, які враховує суд при призначенні покарання за попередню злочинну діяльність; підстави і умови, за яких особа не підлягає кримінальній відповідальності при добровільній відмові від доведення кримінального правопорушення до кінця, відмінність добровільної відмови від дійового каяття.

Задачі.

1. Косолапов і Волченко знали, що бухгалтер підприємства поїхав у банк за грошима, і, коли він повертався, на перехресті доріг зупинили автомашину і погрожуючи пістолетом поставили вимогу віддати гроші. Бухгалтер відповів, що грошей не одержав. Тоді Косолапов і Волченко обшукали потерпілого і, не знайшовши грошей, зняли з нього піджак і наручний годинник.

Визначте стадії вчинення кримінального правопорушення.

2. Умнова підробила 2 білета державної лотереї на виграшну суму 740 грн. Вона вирізала цифри із одних лотерейних білетів і наклеїла їх на цифрові позначення інших, фальсифікуючи номери, на які випали виграш. Підроблені білети вона пред'явила в ощадбанк. Однак касир помітила підробку, і Умнова була затримана. Під час обшуку в квартирі Умнової були знайдені ще 3 підроблених білета, на які випали виграші на суму 1700 грн.

Дайте оцінку діям Умнової.

3. Викулов зберігав у себе вдома алебарду. Під час розпиття спиртних напоїв із своїм сусідом Качаном між ними виникла сварка. Викулов схопив алебарду, що висіла на стіні і вдарив Качана лезом алебарди по голові сусіда, але останній закрив голову рукою і удар прийшовся по ній. При повторній спробі нанести удар Качан відхилив голову і удар прийшовся по правому передпліччю.

Тоді Викулов зупинився, надав першу медичну допомогу та визвав швидку допомогу.

Дайте оцінку діям Викулова.

4. Ірський цікавився хімією та зброєю. Ознайомившись із методами виготовлення простих вибухівок, Ірський через свої рідних і знайомих придбав усі необхідні йому речовини для виготовлення вибухового пристрою, але не зміг реалізувати свій намір, бо був затриманий працівниками поліції.

Дайте оцінку діям Ірського.

5. Д. уночі проник з метою викрадення приватного майна у будинок, що належав Р. і почав складати до валізи майно. Утримуючи при собі валізу з речами (вартістю 275 грн.), Д. вилазив з вікна будинку і був помічений власником майна. Вистрибнувши через вікно з помешкання Д., залишив під ним валізу, яка заважала йому бігти, й утік. Цього ж дня приблизно о 23-й год. працівники поліції затримали його. Поліцейські, які затримували Д., засвідчили, що в затриманого не було з собою ніяких речей.

Слідчим дії Д. було кваліфіковано за ч. 3 ст. 185 КК (як крадіжку, вчинену з проникнення в житло).

Що таке стадії кримінального правопорушення? Звернувшись до ст. 185 КК, Постанови № 10 Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 року «Про судову практику у справах про злочини проти власності», визначте стадію кримінального правопорушення, вчиненого Д. кримінальним правопорушенням з матеріальним чи формальним складом є крадіжка? Як це обґрунтувати? Чи вірно було кваліфіковано дії Д.?

6. Працівники заводу Прохоров та Маслов з метою крадіжки грошей із каси заводу вночі проникли на територію заводу і, зламавши замок, увійшли в приміщення каси. Однак, не зумівши відкрити сейф, вони зрозуміли, що заволодіти грошима їм не вдасться, а тому вирішили покинути приміщення, однак були затримані охороною на заводському дворі.

Чи підлягають Прохоров та Маслов кримінальній відповідальності?

7. 31 серпня К., знаходячись на торговельному місці, де працював реалізатором відео- та аудіопродукції, здійснюючи умисел на незаконну реалізацію контрафактних дисків для лазерних систем зчитування формату DVD, розташував ці диски на вітрині. О 10 годині диски формату DVD, упаковки яких не були марковані контрольними марками, в кількості 1418 штук на загальну суму 34 400 гривень були вилучені працівниками поліції.

Що таке стадії вчинення кримінального правопорушення, які є їх види? Зверніться до КК. Яка стадія кримінального правопорушення, на вашу думку, має місце в цьому випадку? Обґрунтуйте свою думку.

8. 8. Л., який мав непогашену й не зняту судимість за шахрайство, надрукував фальшиві купюри високої якості. Через деякий час він спалив усі підроблені гроші та знищив обладнання.

Ознайомтесь зі ст.199 КК України. Які стадії вчинення кримінального правопорушення вбачаються в діях Л.? Чи можливо вважати дії Л. дійовим каяттям чи добровільною відмовою від вчинення кримінального правопорушення?

9. З метою заволодіння квартирою та майном свого чоловіка, який мав намір з нею розлучитися, Курочкіна вирішила його отруїти. З цією метою вона придбала у знайомої отруту, призначену для знищення пацюків, та підмішала її в їжу, якою пригощала свого чоловіка. Приймаючи отруту разом з їжею, Курочкін на протязі двох днів дуже погано себе почував, його постійно нудило. Ніяких інших наслідків не настало. Судово-медичною експертизою встановлено, що порошок був непридатним для отруєння людини.

Чи є ознаки злочину у діях Курочкіної? Якщо так, якою є стадія кримінального правопорушення?

10. Кропивницький, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, скориставшись відсутністю сусідів, проник до їхнього будинку з метою викрадення грошей та майна. Знайшовши гроші в сумі 765 \$ США, а також деякі цінні речі, Кропивницький взяв їх. Однак, допивши чергову пляшку горілки, внаслідок сп'яніння прямо в квартирі сусідів заснув. У такому стані його й виявив власник будинку, який через деякий час повернувся додому, і викликав працівників поліції.

Як кваліфікувати дії Кропивницького? Ознайомтесь із ст. 185 КК України.

Коли крадіжка вважається закінченим кримінальним правопорушенням?

Тестові завдання.

1. Стадії кримінального правопорушення це:

- а) певні етапи вчинення умисного кримінального правопорушення ;*
- б) ознаки кримінального правопорушення;*
- в) структурний елемент складу кримінального правопорушення;*
- г) дані про суб'єкт кримінального правопорушення.*

2. Стадіями вчинення кримінального правопорушення є:

- а) готування, замах, виявлення наміру;*
- б) готування, замах, закінчене кримінальне правопорушення;*
- в) замах, добровільна відмова, дійове каяття;*
- г) змова на вчинення кримінального правопорушення, готування, щире каяття.*

3. Ознаками готування до кримінального правопорушення є:

- а) підшукування, пристосування, створення умов вчинення кримінального правопорушення;*
- б) підшукування, пристосування, безпосереднє вчинення кримінального правопорушення;*
- в) бажання вчинити злочин, пристосування, створення умов вчинення кримінального правопорушення;*
- г) оприлюднення наміру вчинити кримінальне правопорушення.*

4. Не тягне за собою кримінальної відповідальності готування до кримінального правопорушення:

- а) середньої тяжкості;*
- б) тяжкого;*
- в) невеликої тяжкості*
- г) особливо тяжкого.*

5. З метою вчинення вбивства Шойгін придбав пістолет «Форт-12», але згодом відмовився від свого злочинного наміру. Пістолет же зберігав «про всяк випадок». Шойгін підлягає кримінальній відповідальності за:

- а) готування до умисного вбивства (ст. 14, ч 1 ст. 115 КК України);*
- б) незакінчений замах на умисне вбивство (ч. 3 ст. 15, ч 1 ст. 115 КК України);*
- в) незаконне придбання та зберігання вогнепальної зброї (ч. 1 ст. 263 КК України).*
- г) не підлягає будь-якій кримінальній відповідальності, через свою добровільну відмову від доведення злочину до кінця.*

6. Ознакою добровільної відмови від вчинення готування або замаху на кримінальне правопорушення є:

- а) завершеність;*
- б) відшкодування заподіяної шкоди;*
- в) примусовість;*
- г) добровільність.*

7. Відповідно до ч. 1 ст. 13 Кримінального кодексу закінченим кримінальним правопорушенням визнається:

- а) готування до кримінального правопорушення та замах на кримінальне правопорушення;*
- б) діяння, яке містить усі ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого відповідною статтею Особливої частини КК України;*
- в) закінчений замах на кримінальне правопорушення;*
- г) закінчене готування до кримінального правопорушення.*

Реферати:

1. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення: питання кримінально-правової кваліфікації.
2. Кримінально протиправний намір та його виявлення.
3. Триваюче та продовжуване кримінальне правопорушення.
4. Особливості попередньої злочинної діяльності в країнах англо-американської системи кримінального права.
5. Особливості попередньої злочинної діяльності в країнах романо-германської системи кримінального права.

Завдання для самостійної роботи.

1. Розкрийте особливості кваліфікації готування до кримінального правопорушення та замаху на нього.
2. Розкрийте суть і кримінально-правове значення виявлення наміру.
3. Які підходи існують у кримінально-правовій науці з питання про юридичну природу добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення. до кінця?

Рекомендована література.

1. Абакумова Ю.В. Інститут співучасті в кримінальному праві України: природа, сутність, сучасні проблеми визначення: Монографія. – Запоріжжя: КПУ, 2012. – 320 с.
2. Горностай А.В. Кримінальна відповідальність за замах на злочин: Монографія. - Харків: Юрайт, 2013. – 232 с.
3. Гродецкий Ю.В. Добровольный отказ при соучастии: Дисс. ... канд. юрид. наук. - Харьков, 2002. – 206 с.
4. Данилюк Т.М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. - Львів, 2009. - 18 с.
5. Дякур М.Д. Замах на злочин: проблеми кримінально-правової кваліфікації та відповідальності: Дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2009. – 198 с.
6. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм: Монографія. – К.: Атіка, 2003. – 224 с.
7. Маслак Н.В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Харків, 2005. – 20 с.
8. Тихий В.П., Панов М.І. Злочин, його види та стадії. – К.: Проміні, 2007. – 40 с.
9. Українське кримінальне право: Загальна частина: Підручн. / За ред. В.О. Навроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – С. 305–341, 374–473.
10. Ус О.В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину. – Харків: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2007. – 264 с.
11. Шевчук А.В. Стадії вчинення злочину: Дис. ... канд. юрид. наук. – Чернівці, 2002. – 181 с.
12. Щутяк Л.С. Кримінальна відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Львів, 2012. – 18 с.

Тема 5 Співучасть у кримінальному правопорушенні.

Питання семінарського заняття:

1. Поняття співучасті у вчиненні кримінального правопорушення.
2. Види співучасників.
3. Форми співучасті.
4. Кримінальна відповідальність співучасників.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Поняття співучасті у кримінальному правопорушенні, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки.

2. Види співучасників та їх характеристика.
3. Форми співучасті та їх кримінально-правові ознаки.
5. Організована група та злочинна організація, їх ознаки та відмінності.
6. Підстави та межі відповідальності співучасників кримінального правопорушення.
7. Співучасть у кримінальному правопорушенні зі спеціальним суб'єктом, та особливості кримінальної відповідальності співучасників.
8. Поняття і види ексцесу виконавця. Особливості кримінальної відповідальності виконавця, який допустив ексцес та інших співучасників.
9. Поняття і види причетності до кримінального правопорушення та її правові наслідки.
10. Добровільна відмова при співучасті та її особливість щодо конкретного виду співучасника. Відповідальність за невдале підбурювання та пособництво.

Методичні рекомендації. Готуючись до занять з цієї теми, необхідно опрацювати такі питання: поняття співучасті, яке закріплено в ст. 26 КК України, її об'єктивні та суб'єктивні ознаки; види співучасників: виконавець (співвиконавець), організатор, підбурювач та пособник (ст. 27 КК України); форми співучасті за характером виконуваних співучасниками ролей (проста (співвиконавство) та складна (співучасть з розподілом ролей) та за ступенем стійкості суб'єктивних зв'язків між ними (вчинення злочину групою осіб, вчинення кримінального правопорушення за попередньою змовою групою осіб, вчинення злочину організованою групою, вчинення злочину злочинною організацією (ст. 28 КК України); підстави та межі кримінальної відповідальності співучасників; спеціальні питання відповідальності співучасників, зокрема: ексцес виконавця, співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом, невдале підбурювання і пособництво (статті 29, 30 КК України), провокація кримінального правопорушення, добровільна відмова співучасників (ст. 31 КК України); причетність до кримінального правопорушення та її види, відмежування від співучасті.

Задачі:

1. Під час поїздки на автомобілі, який належав Соловцю, Іванченко попросив останнього збільшити швидкість, щоб наздогнати автомобіль, який рухався попереду. За це він пообіцяв винагороду.

Соловець розвинув недозволену швидкість, на повороті не впорався з керуванням, заїхав на тротуар і збив пішохода, заподіявши йому тяжкі тілесні ушкодження.

Чи можливо притягнути Іванченка до відповідальності за співучасть у злочині, передбаченому ч. 2 ст. 286 КК України, виходячи з того, що суб'єктивна сторона цього злочину передбачає необережність по відношенню до суспільно небезпечних наслідків?

2. Чоловік і дружина Дорогавцеви власним автомобілем вранці їхали на роботу. Боячись запізнитися, Дорогавцева постійно докоряла чоловікові, що він повільно їде і закликала його їхати швидше. Зрештою, Дорогавцев перевищив швидкість і на мокрому асфальті, не впоравшись з керуванням автомобілем, на повороті виїхав на тротуар і збив пішохода, заподіявши йому тяжкі тілесні ушкодження. При цьому він не передбачав можливості заподіяння таких наслідків, хоча повинен був і міг їх передбачити. Суд визнав Дорогавцева виконавцем порушення правил безпеки дорожнього руху (ст. 286 КК України), а Дорогавцеву – підбурювачем до цього злочину.

Чи правильним є рішення суду? Чи є ознаки співучасті в поведінці Дорогавцевих?

3. Вранці Маслій пішов купатися у річці, що протікала неподалік від селища. Раптом він побачив коливання кущів на протилежному березі, чорний силует і почув тріск гілок. Вважаючи, що там знаходиться ведмідь, Маслій побіг до сусіда Шматова і все йому розповів. Узавши однакові одноствольні рушниці та зарядивши їх однаковими патронами, вони побігли до річки, де зробили одночасно постріли по кущах. Як виявилось пізніше, в кущах знаходився технікгеофізик Петров, якому була заподіяна смертельна рана, від якої він невдовзі помер.

Виходячи з того, що правоохоронцям не вдалося встановити від чийого пострілу помер Петров, суд визнав Маслія і Шматова співвиконавцями необережного вбивства.

Чи вірне рішення прийняв суд?

4. Знаючи, що Логвінов, вирішив помститися Романченку за те, що він спокусив його дружину, Кудінов підкинув на поріг будинку Логвінова вогнепальну зброю. Логвінов знайшов підкинуту йому зброю і, скориставшись нею, убив Романченка.

Суд визнав Логвінова виконавцем, а Кудінова – пособником вбивства. Чи вірне рішення прийняв суд?

5. Матвеева задумала позбутися свого коханця, у зв'язку з чим попросила Ломова знайти особу, яка б за винагороду змогла вчинити вбивство. Ломов умовив Іванова скоїти цей злочин і познайомив його з Матвеевою. Вона

передала Іванову завдаток за майбутнє вбивство, розповіла про розпорядок дня її коханця, визначила в який час та в якому місці краще вчинити цей злочин, дала його фотокартку і забезпечила іншою необхідною інформацією. Вона ж познайомила Іванова з Волковим, який на її прохання передав останньому рушницю для скоєння вбивства. Через три дні Іванов пострілом з рушниці вбив коханця Матвєєвої.

Як слід кваліфікувати дії Матвєєвої, Ломова, Іванова і Волкова?

6. Під час спільної пиятики Сущенко розповів Васильченку та Кудельнику, що він був в гостях у Шаповалова і бачив там багато цінних речей.

Через два дні Васильченко та Кудельник, зустрівшись знову, згадали про цю розмову і вирішили заволодіти цінностями Шаповалова. Озброївшись ножами, вони прийшли до квартири потерпілого і почали вимагати у нього цінності. При цьому Васильченко приставив до шиї Шаповалова ніж, а Кудельник, тримаючи ніж у руках і погрожуючи розправою, перешкоджав дружині потерпілого вийти з квартири і покликати на допомогу. Злякавшись за життя чоловіка, якому погрожували ножом, Шаповалова віддала злочинцям цінності.

Суд визнав Сущенка, Васильченка і Кудельника співучасниками тири і покликати на допомогу. Злякавшись за життя чоловіка, якому погрожували ножом, Шаповалова віддала злочинцям цінності.

Суд визнав Сущенка, Васильченка і Кудельника співучасниками розбою: Сущенка – підбурювачем, Васильченка – виконавцем, Кудельника – пособником.

Чи правильно суд вирішив питання про відповідальність цих осіб? Ознайомившись зі змістом ст. 187 КК України, дайте відповідь, яка форма співучасті та які види співучасників мають місце у цьому злочині?

7. Неодноразово судимий Іванченко постійно займався, як він вважав, «вихованням» свого шістнадцятирічного сина Богдана у дусі сучасного чоловіка, розповідаючи йому про більш зручні та швидкі злочинні способи «заробляння» грошей. Він навчав його злочинному ремеслу, розповідав про «злочинній світ», закликав до злочинного способу життя. Зацікавлений розповідями батька, та маючи потребу у грошах, Богдан вчинив крадіжку.

Вироком суду Іванченко був визнаний підбурювачем, а його син – виконавцем крадіжки, вчиненої за попередньою змовою групою осіб.

Чи вірним є рішення суду? Дайте аргументовану відповідь.

Список додаткової літератури.

1. Бурчак Ф.Г. Соучастие: социальные, криминологические и правовые проблемы. – К.: Вища шк., 1986. – 208 с.
2. Гуторова Н.А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины: Уч. пособие. – Х.: Рубикон. – 1997. – 102 с.

3. Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації: Монографія. – Х.: Видавець ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – С. 35-57.
4. Кваша О.О. Організація злочину: Кримінально-правове та кримінологічне дослідження. – К.: ІДПНАН України, 2003. – 216 с.
5. Лемешко О.М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. – Харків: ФІНН, 2003. – 160 с.
6. Новицький Г.В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України. – К.: Вища шк., 2001. – 96 с.
7. Ус О.В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: Монографія. – Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. – 264 с.
8. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.04.2004 р. № 2 // ВВСУ. – 2004. – № 4. – С. 16–19.
9. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13 // ВВСУ. – 2006. – № 1. – С. 2–6.

Тестові завдання.

1. Відповідно до ст. 26 КК співучасть у злочині це:
 - а) умисна спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину;*
 - б) умисна спільна участь декількох осіб у вчиненні умисного злочину;*
 - в) спільна участь декількох суб'єктів злочину у вчиненні умисного злочину;*
 - г) умисна участь декількох осіб у вчиненні умисного злочину.*
2. Яку з перелічених осіб КК України не визначає, як співучасника злочину?
 - а) керівник;*
 - б) виконавець;*
 - в) співвиконавець;*
 - г) організатор*
3. В яких злочинах не може мати місце співучасть?
 - а) необережних;*
 - б) умисних;*
 - в) матеріальних;*
 - г) формальних.*
4. Злочин визнається вчиненим організованою групою, якщо у його готуванні або вчиненні брало участь:
 - а) три і більше особи;*
 - б) дві і більше особи;*
 - в) організатор і хоча б одна особа;*
 - г) чотири і більше особи.*
5. За заздальгідь не обіцяне приховування злочину не підлягають кримінальній відповідальності?
 - а) співучасники;*
 - б) члени сім'ї чи близькі родичі;*

в) родичі;

г) близькі друзі.

6. Особа яка схилила іншого співучасника до вчинення злочину є:

а) підбурювачем;

б) організатором;

в) підмовником;

г) замовником.

7. Екссес виконавця полягає у тому, що:

а) виконавець злочину не вчинює такі злочинні дії, про які він домовився з іншими співучасниками;

б) виконавець злочину вчинює такі злочинні дії, що не охоплюються злочинною самовпевненістю інших співучасників;

в) виконавець злочину вчинює такі злочинні дії, що не охоплюються прямим умислом інших співучасників;

г) виконавець злочину вчинює такі злочинні дії, що не охоплюються ні прямим, ні непрямим умислом інших співучасників.

8. Співучасниками злочину є:

а) виконавець, організатор, підбурювач, пособник;

б) організатор, виконавець, керівник, пособник;

в) виконавець, організатор, підмовник, співвиконавець;

г) організатор, керівник, підбурювач, пособник.

9. Виконавцем злочину є особа, яка:

а) безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, допомагала вчинювати злочин, передбачений КК;

б) у співучасті з іншими суб'єктами злочину безпосередньо чи шляхом використання інших осіб, що відповідно до закону не підлягають кримінальній відповідальності за скоєне, вчинила злочин, передбачений КК;

в) у співучасті з іншими суб'єктами злочину сприяла вчиненню злочину іншими співучасниками;

г) умовлянням чи іншим чином схилила іншого співучасника до вчинення злочину.

10. Підбурювач у разі добровільної відмови від вчинення злочину виконавцем підлягає кримінальній відповідальності:

а) не підлягає за будь-яких умов;

б) але покарання в такому разі має бути більш м'яким, ніж передбачено законом;

в) на загальних підставах, якщо так вирішить суд;

г) за готування до злочину або замах на той злочин, від вчинення якого добровільно відмовився виконавець.

11. Організатором злочину є особа, яка:

- а) умовлянням схилила іншого співучасника до вчинення злочину;*
- б) готувала злочин та сприяла порадами стосовно його вчинення;*
- в) утворила організовану групу або керувала підготовкою та вчиненням злочину;*
- г) надала засоби та знаряддя.*

12. Який вид складної форми співучасті визначений в Кримінальному кодексі:

- а) злочинна організація;*
- б) злочинне співтовариство;*
- в) злочинна шайка;*
- г) злочинна ієрархія.*

13. Чи тягне кримінальну відповідальність заздалегідь необіцяне приховування злочинів:

- а) тягне, але за умови приховування середньої тяжкості та тяжкого злочину;*
- б) тягне, але за умови приховування тяжкого чи особливо тяжкого злочину;*
- в) тягне, але за умови приховування невеликої чи середньої тяжкості злочину;*
- г) тягне, оскільки це передбачено ст. 396 КК.*

14. Нищенко, Кульков, Мулькін домовились чинити напади на громадян.

Для залякування вони застосовували пістолет ТТ, у якого була зламана бойова пружина. Всього вони вчинили 10 нападів, забираючи у потерпілих майно, які ті мали при собі. Їх дії слід кваліфікувати як:

- а) ч. 4 ст. 187 КК "Розбій";*
- б) ст. 257 КК "Бандитизм";*
- в) ч. 5 ст. 186 КК "Грабіж";*
- г) ст. 187 КК "Розбій" та ст. 255 КК "Створення злочинної організації".*

15. Суб'єктивна сторона співучасті характеризується:

- а) тільки необережною формою вини;*
- б) тільки умисною формою вини;*
- в) умисною та необережною формами вини;*
- г) змішаною формою вини.*

Реферати.

1. Причетність до кримінального правопорушення.
2. Поняття та види виконавця злочину в США.
3. Акцесорна концепція співучасті у Франції та ФРН.
4. Поняття колективної відповідальності.
5. Використання конструкції "розумної людини" при вирішенні питання про відповідальність за ексцес виконавця в англійському та американському кримінальному праві.

Завдання для самостійної роботи.

1. Поясніть, у чому полягає відмінність між співучастю у кримінальному правопорушенні та причетністю до нього.
2. Охарактеризуйте види співучасників та форми співучасті.
3. В чому полягає провокація кримінального правопорушення.
4. Потурання кримінального правопорушення та кримінальна відповідальність за потурання.

Список додаткової літератури.

1. Бурчак Ф.Г. Соучастие: социальные, криминологические и правовые проблемы. – К.: Вища шк., 1986. – 208 с.
2. Гуторова Н.А. Соучастие в преступлении по уголовному праву Украины: Уч. пособие. – Х.: Рубикон. – 1997. – 102 с.
3. Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації: Монографія. – Х.: Видавець ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – С. 35-57.
5. Кваша О.О. Організація злочину: Кримінально-правове та криминологічне дослідження. – К.: ІДПНАН України, 2003. – 216 с.
6. Лемешко О.М. Кримінально-правова оцінка потурання вчиненню злочину. – Харків: ФІНН, 2003. – 160 с.
7. Новицький Г.В. Поняття і форми співучасті у злочині за кримінальним правом України. – К.: Вища шк., 2001. – 96 с.
8. Ус О.В. Кримінальна відповідальність за підбурювання до злочину: Монографія. – Харків: Видавець ФО-П Вапнярчук Н.М., 2007. – 264 с.
9. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.04.2004 р. № 2 // ВВСУ. – 2004. – № 4. – С. 16–19.
10. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13 // ВВСУ. – 2006. – № 1. – С. 2–6.

Тема 6. Множинність кримінальних правопорушень.

Питання семінарського заняття:

1. Поняття та загальна характеристика множинності кримінальних правопорушень.
2. Поняття та види одиничного кримінального правопорушення.
3. Сукупність кримінальних правопорушень.
4. Повторність кримінальних правопорушень.
5. Рецидив кримінальних правопорушень.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Поняття та юридична характеристика множинності кримінальних правопорушень.

2. Одиничний злочин як структурний елемент множинності кримінальних правопорушень.
3. Види одиничних кримінальних правопорушень: прості та ускладнені одиничні кримінальні правопорушення (триваючі, продовжувані та складні).
4. Поняття та види сукупності кримінальних правопорушень. Вплив сукупності кримінальних правопорушень на межі кримінальної відповідальності особи.
6. Відмежування ідеальної сукупності від одиничного кримінального правопорушення.
7. Відмежування сукупності кримінальних правопорушень від конкуренції норм.
8. Повторність як вид множинності кримінальних правопорушень, її види та їх вплив на межі кримінальної відповідальності особи.
9. Повторність та реальна сукупність кримінальних правопорушень. Значення повторності для кваліфікації кримінальних правопорушень та призначення покарання.
10. Рецидив кримінальних правопорушень, його види та їх вплив на межі кримінальної відповідальності особи.

Методичні рекомендації. Вивчаючи цю тему, насамперед, необхідно з'ясувати поняття та ознаки множинності кримінальних правопорушень, її соціальну і юридичну характеристику. Далі потрібно звернути увагу на поняття і види одиничного кримінального правопорушення як структурного елемента множинності й усвідомити ознаки простих і ускладнених одиничних кримінальних правопорушень (триваючих, продовжуваних, складених).

Вирішуючи завдання, необхідно обґрунтувати висновки про види множинності (сукупність кримінальних правопорушень – ідеальна сукупність, реальна сукупність; повторність; рецидив), їх ознаки, і критерії відмежування сукупності кримінальних правопорушень і повторності від суміжних з ними понять.

Задачі.

1. Лисенко з метою помсти вбив Бородіна. Через декілька місяців він вчинив замах на вбивство Дичка.

Який вид множинності злочинів тут має місце?

2. Савченко з метою отримання грошової допомоги по безробіттю підробила трудову книжку та надала її у районний центр зайнятості. На підставі цього вона протягом шести місяців із державного бюджету незаконно отримувала гроші на загальну суму 1700 грн.

Який злочин вчинила Савченко: триваючий чи продовжуваний?

Чи є в її діях множинність злочинів?

3. Борисенко у гаражі обладнав майстерню, де протягом трьох років займався незаконним виготовленням та ремонтом вогнепальної зброї та вибухових пристроїв. Для цього він мав відповідне обладнання та інструменти. Під час обшуку майстерню виявили працівники міліції.

Який злочин вчинив Борисенко: триваючий чи продовжуваний?

4. Дорохов незаконно зберігав пістолет й іноді носив його при собі. Одного разу, їдучи у трамваї, він відчув, як хтось розрізає його сумку і намагається витягнути гаманець із грошима. Дорохов вихопив пістолет і вистрелив крадію у живіт, спричинивши йому тяжке тілесне ушкодження.

Чи є в діях Дорохова множинність злочинів?

5. Лисенко у нічний час вчинив грабіж, відібравши у перехожого гроші. Тієї ж ночі, побачивши в парку нетверезого чоловіка, який спав, Лисенко зняв з його руки годинника.

Чи є в діях Лисенка повторність злочинів? Аргументуйте свою відповідь з посиланням на ст. 32 КК України.

6. Єременко посварився із Шаровим і образив його. Бажаючи помститись, Шаров побіг додому, взяв мисливську рушницю і вистрелив в Єременка. Внаслідок пострілу Єременко був легко поранений, однак більша частина заряду попала у перехожого Дорошенка, спричинивши йому смертельне поранення.

Яка сукупність злочинів має місце в діях Шарова?

7. Андрієнко, раніше засуджений за крадіжку, після звільнення із місць позбавлення волі разом з іншими особами вчинив розбійний напад.

Чи є в діях Оніщенка множинність злочинів?

8. Оніщенко, раніше засуджений за ч. 3 ст. 187 КК України, разом із Дроботом розпивав спиртні напої. Захмелівши, він став вимагати у Дробота

гроші, однак той відмовився їх дати. Тоді Оніщенко вихопив ніж, вдарив їм Дробота в живіт, забрав гроші й пішов. Дробот від поранення помер.

Чи є в діях Оніщенка множинність злочинів?

9. Задорожний з метою ухилення від сплати боргу вбив Діброву. Після чого обшукав її квартиру і забрав ювелірні вироби та гроші.

Чи є в діях Задорожного множинність злочинів?

10. Аронов умовив двох хлопчиків семи і восьми років влізти через вузьке вікно в квартиру на першому поверсі, відкрити його і через вікно подати йому цінні речі, які знайдуться в квартирі. Таким чином було обікрадено декілька квартир. За «послуги» Аронов купував дітям іграшки і солодощі.

Які види множинності є в поведінці Аронова?

11. Ворона через рік після звільнення від відбування покарання в місцях позбавлення волі, де відбував покарання за крадіжку з проникненням у житло, прийняв участь з Горбуновим у вчиненні грабежу щодо Сидорової.

Визначте: поняття і ознаки множинності злочинів та відмінність від одиничного злочину;

- чи має в діях Ворони множинність злочинів і якщо так то який її вид?
- чи має місце реальна або ідеальна сукупність злочинів;
- який вид злочину (триваючий, продовжуваний, складний).

2. Сажин під час оформлення пенсії пред'явив підроблені трудову книжку та довідку про вислугу років на шкідливих виробництвах, що дало йому можливість щомісячно на протязі 2-х років незаконно отримувати підвищену пенсію. Сума надлишкових грошей склала 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Слідчий кваліфікував дії Сажина за ч. 2 ст.190 КК.

Визначте:

- що має місце в діянні Сажина - множинність злочинів чи одиничний злочин?
- у чому полягає відмежування сукупності злочинів від повторності вчинення злочину?
- має місце реальна чи ідеальна сукупність злочинів?

13. 18-річний Мішков умовив 12-річного Аронова проникнути через відкрите віконце до квартири і відкрити йому двері. Виконавши це, Аронов отримав від Мішкова 100 грн. і пішов. Мішков із квартири викрав гроші і майно на загальну суму 118 тис. грн.

Визначте:

- чи має місце в діянні Мішкова множинність злочинів?
- якщо так, то який її вид?
- чи можуть злочинні діяння, передбачені однією статтею КК утворювати сукупність злочинів і якщо так, то які її види?

14. Акулін вирішив убити Пяткіна за те, що той його скривдив і почав чекати настання зручного випадку. Одного разу Акулін повертався з полювання і побачив на березі річки компанію чоловіків, котрі розпивали спиртні напої. Серед них знаходився і Пяткін. З відстані 40 метрів Акулін здійснив прицільний постріл з гвинтівки у Пяткіна. Куля, попав у голову Пяткіна, змінила напрямок і попала у голову Смирнова, який сидів поруч з Пяткіним. Від отриманих поранень Пяткін і Смирнов відразу ж померли.

Визначте:

- чи має місце множинність злочинів?
- якщо так, то який вид і обґрунтуйте відповідь;
- чи утворюють різні статті Особливої частини КК повторність?

15. Семененко, відбуваючи покарання в місцях позбавлення волі, вчинив втечу. Співробітники виправної установи організували переслідування Семененка і згодом настигли його. Під час затримання він вчинив збройний опір, спричинивши одному із співробітників виправної установи середньої тяжкості тілесні ушкодження.

Визначте:

- що розуміється під конкуренцією кримінально - правових норм?
- множинність кримінальних правопорушень чи конкуренція кримінально-правових норм має місце в діяннях Семененка?

Тестові завдання.

1. Сукупність кримінальних правопорушень – це:

- а) вчинення особою кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями частинами Особливої частини КК;*
- б) вчинення особою трьох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК, за жоден з яких її не було засуджено;*
- в) вчинення особою двох або більше кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями або різними частинами однієї статті Особливої частини КК, за жоден з яких її не було засуджено;*

г) вчинення особою двох кримінальних правопорушень, передбачених різними статтями Особливої частини КК, за жоден з яких її не було засуджено.

2. Під одиничним кримінальним правопорушенням розуміють:

- а) кримінальне правопорушення вчинене винним вперше;
- б) кримінальне правопорушення вчинене однією особою;
- в) кримінальне правопорушення, в якому є лише один потерпілий;
- г) передбачений кримінальним законом певний самостійний склад кримінального правопорушення.

3. Одиничні кримінальні правопорушення поділяються на:

- а) прості та ускладнені;
- б) основні і додаткові;
- в) основні і факультативні;
- г) загальні і родові.

4. Повторність кримінальних правопорушень це:

- а) це вчинення трьох або більшої кількості кримінальних правопорушень, передбачених тією ж статтею чи частиною статті кримінального закону;
- б) це вчинення двох або більшої кількості кримінальних правопорушень, передбачених тим самим розділом кримінального закону;
- в) це вчинення двох або більшої кількості кримінальних правопорушень, передбачених тією ж статтею чи частиною статті кримінального закону;
- г) це вчинення двох кримінальних правопорушень, передбачених тією статтею кримінального закону.

5. Вирізняють такі види одиничних кримінальних правопорушень:

- а) прості, ускладнені та обтяжені;
- б) обтяжуючі та пом'якшуючі;
- в) кваліфіковані та привілейовані;
- г) прості та складні (ускладнені).

6. Згідно найбільш поширеної точки зору у вітчизняному кримінальному праві виділяють такі види ускладнених одиничних кримінальних правопорушень:

- а) триваючі, продовжувані, складені;
- б) прості, складні та ускладнені;
- в) триваючі та продовжувані;
- г) продовжувані та одномоментні.

7. Триваючим кримінальним правопорушенням визнають одиничне кримінальне правопорушення, яке:

- а) розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом більш-менш тривалого часу;

б) це одиначне кримінальне правопорушення, яке розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом двох-трьох дій суб'єкта злочину;

в) це одиначне кримінальне правопорушення, яке розпочавшись дією або бездіяльністю особи, далі вчиняється безперервно протягом строку визначеного у законі;

г) це одиначне кримінальне правопорушення, яке являє собою бездіяльність особи, що триває безперервно протягом більш-менш тривалого часу.

8. Під продовжуваним кримінальним правопорушенням у кримінальному праві розуміють таке одиначне кримінальне правопорушення:

а) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, що в цілому об'єднані єдиним злочинним наміром;

б) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, які мають загальну мету, об'єднані єдиним злочинним наміром і складають (утворюють) єдине кримінальне правопорушення;

в) об'єктивна сторона якого складається з ряду тотожних діянь, які схожі одне на одне і визначають спрямованість особи та її умисел;

г) об'єктивна сторона якого складається з ряду різноманітних діянь, які мають загальну мету і вчинюються одночасно.

9. Рецидив кримінальних правопорушень це:

а) вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість за умисний злочин;

б) вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка має судимість;

в) вчинення нового кримінального правопорушення особою, яка має судимість;

г) вчинення нового умисного кримінального правопорушення особою, яка раніше була засуджена за умисне кримінальне правопорушення.

10. Під ідеальною сукупністю кримінальних правопорушень у кримінальному праві розуміються випадки, коли:

а) особа двома діяннями вчиняє одне самотійне кримінальне правопорушення, без розриву у часі;

б) особа одним діянням вчиняє два або більше різних самотійних кримінальних правопорушень без розриву у часі;

в) особа одним діянням вчиняє умисне та необережне кримінальне правопорушення без розриву у часі;

г) особа одним діянням вчиняє два або більше різних кримінальних правопорушень.

11. Під реальною сукупністю кримінальних правопорушень у кримінальному праві розуміються випадки, коли:

- а) особа одним діянням вчиняє в різний час два або більше різних самотійних кримінальних правопорушень і ні за один з них вона не була засуджена;*
- б) особа двома або більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різних самотійних кримінальних правопорушень;*
- в) особа двома або більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різних самотійних кримінальних правопорушень і ні за один з них вона не була засуджена;*
- г) особа двома або більше різними діяннями вчиняє в різний час два або більше різних самотійних кримінальних правопорушень з різними формами вини і ні за один з них вона не була засуджена.*

12. У кримінальному праві виділяють такі види повторності:

- а) загальна та особлива;*
- б) загальна та спеціальна;*
- в) спеціальна та звичайна;*
- г) проста, складна та ускладнена.*

13. Виділяють такі види множинності кримінальних правопорушень за чинним Кримінальним кодексом України:

- а) повторність та рецидив;*
- б) повторність, сукупність та рецидив;*
- в) рецидив та сукупність;*
- г) одинична та багаторазова.*

14. Правові наслідки повторності, сукупності та рецидиву кримінальних правопорушень згідно чинного Кримінального кодексу України полягають у тому, що:

- а) вони враховуються при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання, при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання;*
- б) вони враховуються при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання, при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності та покарання, призначенні на посаду;*
- в) вони враховуються при кваліфікації кримінальних правопорушень та призначенні покарання;*
- г) вони враховуються при призначенні покарання та при вирішенні питання щодо можливості звільнення від кримінальної відповідальності.*

15. При сукупності кримінальних правопорушень, їх кваліфікація здійснюється згідно статті 33 КК України наступним чином:

- а) кожне із кримінальних правопорушень підлягає кваліфікації за відповідною статтею або частиною статті Особливої частини КК України;*

б) друге та наступне кримінальні правопорушення підлягають кваліфікації за кваліфікуючою ознакою відповідної частини статті Особливої частини КК України;

в) кваліфікації підлягає друге та наступні діяння, перше діяння до уваги не береться;

г) друге та наступні діяння не кваліфікуються, а поглинаються кваліфікацією попереднього кримінального правопорушення.

Реферати.

1. Ідеальна сукупність кримінальних правопорушень.
2. Види рецидиву кримінальних правопорушень.
3. Повторність кримінальних правопорушень та їх рецидив: питання співвідношення.

Завдання для самостійної роботи.

1. Охарактеризуйте ускладнені одиничні кримінальні правопорушення у тому числі їх відмінність від множинності кримінального правопорушення.
2. Розкрийте специфічні ознаки і кримінально-правове значення сукупності кримінальних правопорушень її відмінність від конкуренції кримінально-правових норм.

Список додаткової літератури.

1. Бажанов М.И. Множественность преступлений по уголовному праву Украины. – Х.: Право, 2000. – 128 с.
3. Кривоченко Л.Н. Борьба с рецидивом по советскому уголовному праву: Текст лекции. – Х.: Юрид. ин-т, 1973. – 32 с.
4. Кривошеин П.К. Повторность в советском уголовном праве (теоретические и практические проблемы). – К.: Выща шк., 1990. –159 с.
5. Зинченко И.А. Составные преступления. – Х.: Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 176 с.
6. Зінченко І.О., Тютюгін В.І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання. – Х.: Фінн, 2008. – 336 с.
7. Зінченко І.О., Тютюгін В.І. Одиничні злочини: поняття, види, кваліфікація. Х.: Фінн, 2010. – 256 с.
8. Шевченко Є.В. Злочини з похідними наслідками. – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 216 с.
9. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки: постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7 // ВВСУ. – 2010. – № 7. – С. 6–10.

Тема 7. Покарання.

1. Поняття покарання.
2. Ознаки покарання.
3. Мета покарання.
4. Система покарань.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Яке значення мають положення статей 28, 43, 61–63 Конституції України для визначення соціальної природи покарання?
2. Поняття покарання і його значення в боротьбі зі злочинністю.
3. У чому полягає зміст ознак покарання та їх значення?
5. Які цілі покарання визначені в чинному КК?
6. У чому полягає зміст кожної мети покарання?
7. Як визначити систему покарань за кримінальним правом України і якими ознаками вона характеризується?
8. Які види покарань належать:
 - а) до основних, додаткових і таких, що можуть бути призначені як основні і як додаткові;
 - б) загальних та спеціальних;
 - в) строкових та безстрокових.

Які критерії покладено в основу класифікації всіх видів покарань на зазначені групи?

Методичні рекомендації. При вивченні цієї теми, насамперед потрібно ознайомитися з положеннями статей 38, 41, 43, 61 ? 63, 124 Конституції України і усвідомити їх значення для встановлення соціальної природи покарання та його поняття. Розглядаючи поняття «покарання», слід з'ясувати всі його ознаки. Проблема мети покарання має бути вивчена з врахуванням історії її розвитку й усвідомленням основних поглядів науковців.

Далі доцільно ознайомитися з положеннями ст. 51 КК, з'ясувати поняття, ознаки, значення системи покарань, встановити порядок розташування в ній видів покарань.

Обов'язково слід дослідити класифікації видів покарань: за порядком (способом) їх призначення; за суб'єктом, до якого вони можуть бути застосовані; за можливістю визначення строку покарання та за іншими критеріями. Особливу увагу необхідно приділити поділу покарань на основні, додаткові та такі, що можуть застосовуватися як основні, та як додаткові покарання, засвоїти їх види та особливості призначення.

При розв'язанні завдань з цієї теми треба ознайомитися зі змістом статей 53-64 КК, з'ясувати зміст та вивчити порядок застосування кожного виду покарання.

Задачі.

1. Вироком суду Кручиненко було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК України до 2 років виправних робіт з позбавленням права керувати транспортним засобом до 5 років. У касаційному поданні прокурор просив вирок скасувати, мотивуючи це тим, що суд при призначенні покарання порушив вимоги частин 1 і 2 ст. 55, ч. 1 ст. 57 КК України.

Вивчивши положення зазначених статей, дайте аргументований висновок по касаційному поданню прокурора.

2. Кондратенко за ч. 1 ст. 185 КК було призначено один рік позбавлення волі і штраф у розмірі двадцяти мінімальних заробітних плат.

Чи вірне рішення суду? До яких видів покарань належить штраф?

Які підстави та порядок його призначення?

3. За вчинення згвалтування у складі банди Гриньов був засуджений за ст. 257 і ч. 3 ст. 152 КК до восьми років позбавлення волі з конфіскацією майна. Адвокат в апеляційній скарзі просив виключити із судового рішення додаткове покарання, оскільки при його призначенні суд порушив вимоги ст. 59 і п. 2 ч. 1 ст. 65 КК.

Апеляційний суд залишив скаргу без задоволення, мотивуючи це тим, що в санкції ст. 257 КК конфіскація майна передбачена в якості обов'язкового додаткового покарання, а тому її застосування є законним та обґрунтованим.

Чи вірно суд застосував додаткове покарання? За яких умов може бути призначено судом покарання у виді конфіскації майна?

3. Кравцова було засуджено за ч. 1 ст. 286 КК до двох років обмеження волі з позбавленням права керувати транспортними засобами на три роки.

У касаційному поданні прокурор просив виключити з вироку призначене додаткове покарання, мотивуючи це тим, що Кравцов взагалі не мав права керувати транспортними засобами.

Чи підлягає подання прокурора задоволенню? Який порядок призначення позбавлення права займати певні посади або займатися певною діяльністю в якості додаткового покарання?

4. За одержання неправомірної вигоди від студентів за позитивні оцінки на іспитах викладача Затоцьку було засуджено за ч. 3 ст. 368-4 КК України до штрафу у розмірі п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати посади, пов'язані з викладацькою діяльністю.

Чи вірно суд застосував додаткове покарання?

Тестові завдання.

1. Частина норми, яка визначає вид та розмір покарання за вчинення злочину, передбаченого диспозицією статті, називається:

- а) санкція;*
- б) покарання;*
- в) диспозиція;*
- г) вирок.*

2. До додаткових видів покарань відносяться:

- а) арешт;*
- б) позбавлення волі на певний строк;*
- в) позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу;*
- г) виправні роботи.*

3. Метою покарання є:

- а) кара, виправлення засуджених, запобігання вчиненню нових злочинів;*
- б) завдання фізичних та моральних страждань засудженому;*
- в) приниження людської гідності та профілактика вчинення нових злочинів;*
- г) кара та перевиховання засуджених.*

4. Покарання за Кримінальним кодексом України це:

- а) засіб оцінки суспільством скоєного злочинного діяння та особи злочинця;*
- б) застосування примусових заходів кримінально-правового характеру до винних у вчиненні злочину осіб;*
- в) захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого;*
- г) застосування примусових заходів виховного характеру.*

5. За чинним Кримінальним кодексом України метою покарання не є:

- а) відновлення порушених прав потерпілої особи;*
- б) виправлення засудженого;*
- в) кара;*
- г) запобігання вчиненню нових злочинів засудженим.*

6. Згідно з ч. 2 ст. 50 Кримінального кодексу України однією з цілей покарання визнається:

- а) відновлення соціальної справедливості;*
- б) виправлення засудженого;*
- в) ресоціалізація засудженого;*
- г) відновлення порушених прав потерпілої особи.*

7. Що з указаного переліку не входить до видів покарань, передбачених ст. 51 Кримінального кодексу України?

- а) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю;*
- б) обмеження волі;*
- в) службові обмеження для військовослужбовців;*
- г) спеціальна конфіскація.*

Реферати.

1. Покарання та заходи кримінально-правового впливу: їх співвідношення.
2. Моральна (неутилітарна) та утилітарна функції покарання.
3. Санкції у кримінальному праві України.
4. Соціальна роль кримінального покарання.

Завдання для самостійної роботи.

1. Які вам відомі критерії класифікації покарань?
2. Проаналізувавши положення ст.ст. 51–64 КК України, визначте і назвіть межі всіх видів покарань.
3. Наведіть приклади основних та додаткових видів покарань за КК України.

Список додаткової літератури.

1. Антипов В.В., Антипов В.І. Обставини, що виключають застосування кримінального покарання. – К.: Атіка, 2004. – 208 с.
2. Маляренко В.Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України. – К.: Правова ініціатива, 2003. – 156 с.
4. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины. - Х.: Финн, 2009.- 344 с.
5. Попрас В.О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України. - Х.: Право, 2009. - 224 с.
6. Трубников В.М., Шинкарьов Ю.В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування. – Х.: Харків юрид., 2007. – 288 с.
7. Тютюгин В.И. Лишение права занимать определенные должности как вид наказания по советскому уголовному праву. - Х.: Вища школа, 1982. – 145 с.
8. Фролова Е. Г. Понятие наказания, его цели и система в советском уголовном праве: Лекция. - Донецк: ДонГУ, 1991. - 127 с.

9. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 // ВВСУ. - 2003. - № 6 (40). - С. 14-20.
10. Про судову практику в справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 червня 1991 р. № 3 (п. 15): Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 1995. - № 1. - С. 172-173.
11. Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 грудня 1992р. № 12 (пп. 25, 26)// Там же. -С. 1190120.
12. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993р. №2 (пп. 5, 6) //Там же. - С. 68069.
13. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994р. № 1 (пп.5,7) // Там же. - С. 88.

Тема 8. Покарання, не пов'язані з місцями несвободи.

Питання семінарського заняття.

1. Штраф.
2. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.
3. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.
4. Громадські роботи.
5. Виправні роботи.
6. Службові обмеження для військовослужбовців.
7. Конфіскація майна.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. До яких видів покарань належить штраф, які підстави та порядок його призначення судом?
2. Які особливості призначення судом покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу?
3. Які підстави та порядок призначення судом позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю у виді основного та додаткового покарань?
4. До яких видів покарань належать громадські і виправні роботи і у чому полягають особливості їх застосування судом?
5. За яких умов може бути призначено судом покарання у виді конфіскації майна?

Методичні рекомендації. При вивченні цієї теми треба ознайомитися зі змістом статей 53-59 КК України, з'ясувати зміст та вивчити порядок застосування кожного виду покарання, особливості призначення судом кожного з виду покарань, не пов'язаних з місцями несвободи, з'ясувати особливості призначення видів покарань, які можуть бути призначені як основні, так і додаткові покарання.

Задачі.

1. Гончарова було засуджено за ч. 3 ст. 15 і ч. 1 ст. 185 КК України до двохсот сорока годин громадських робіт. Адвокат в апеляційній скарзі зазначив, що суд при призначенні покарання порушив вимоги ст. 68 КК України, бо за вчинення замаху на злочин строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру покарання, передбаченого в санкції статті Особливої частини КК України, а тому суд мав право призначити громадські роботи на строк не більше ста шістдесяти годин.

Вивчивши положення ч. 3 ст. 68 КК України, дайте ґрунтовний висновок по справі. Чи підлягає апеляційна скарга задоволенню?

2. Іщенко було засуджено за ч. 1 ст. 122 КК України. Враховуючи, що він щиро покаявся, активно сприяв розкриттю злочину, компенсував витрати на лікування, суд застосував ч. 1 ст. 69 КК і призначив підсудному штраф у розмірі 300 грн.

У апеляційній скарзі прокурор порушив питання про скасування вироку у зв'язку з неправильним призначенням покаранням.

Дайте аргументований висновок по справі. Чи допустив суд помилки при призначенні покарання?

Реферати.

1. Альтернативні види кримінальних покарань.
2. Конфіскація майна – перспективи застосування в українському кримінальному праві.
3. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як вид кримінального покарання.

Завдання для самостійної роботи.

1. Штраф як кримінальне покарання, його розмір залежного від вчиненого кримінального правопорушення.
2. Проведіть порівняльну характеристику громадських та виправних робіт як видів кримінального покарання.

3. В чому полягає відмінність конфіскації майна як виду покарання від спеціальної конфіскації.

Список додаткової літератури.

1. Антипов В.В., Антипов В.І. Обставини, що виключають застосування кримінального покарання. – К.: Атіка, 2004. – 208 с.
2. Маляренко В.Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України. – К.: Правова ініціатива, 2003. – 156 с.
3. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины. - Х.: Финн, 2009.- 344 с.
4. Попрас В.О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України. - Х.: Право, 2009. - 224 с.
5. Трубников В.М., Шинкарьов Ю.В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування. – Х.: Харків юрид., 2007. – 288 с.
6. Тютюгин В.И. Лишение права занимать определенные должности как вид наказания по советскому уголовному праву. - Х.: Вища школа, 1982. – 145 с.
7. Фролова Е. Г. Понятие наказания, его цели и система в советском уголовном праве: Лекция. - Донецк: ДонГУ, 1991. - 127 с.
8. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 // ВВСУ. - 2003. - № 6 (40). - С. 14-20.
9. Про судову практику в справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 червня 1991 р. № 3 (п. 15): Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 1995. - № 1. - С. 172-173.
10. Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 грудня 1992р. № 12 (пп. 25, 26)//Там же. -С. 1190120.
11. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993р. №2 (пп. 5, 6) //Там же. - С. 68069.
12. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994р. № 1 (пп.5,7) // Там же. - С. 88.

Тема 9. Покарання, пов'язані з місцями несвободи.

Питання семінарського заняття.

1. Арешт.
2. Обмеження волі.
3. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.
4. Позбавлення волі на певний строк.
5. Довічне позбавлення волі.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. До яких категорій засуджених можуть бути застосовані такі види покарань, як службові обмеження для військовослужбовців і тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, і в якому порядку вони можуть бути призначені судом?
2. До яких видів покарань належать арешт, обмеження і позбавлення волі та на який строк вони можуть бути призначені судом?
3. В чому полягають особливості арешту як виду покарання?
4. Позбавлення волі.
4. За яких умов судом може бути призначене довічне позбавлення волі?

Методичні рекомендації. При вивченні цієї теми треба ознайомитися зі змістом статей 60-64 КК України, з'ясувати зміст та вивчити порядок застосування кожного виду покарання, строки та особливості призначення судом кожного з виду покарань, пов'язаних з місцями несвободи, з'ясувати особливості призначення покарання у вигляді довічного позбавлення волі.

Задачі.

1. Давидову за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК, було призначено покарання у виді шести років позбавлення волі.

В апеляційній скарзі прокурор наполягав на пом'якшенні покарання на підставі ст. 69 КК, оскільки засуджений визнав свою вину, щиро розкався у вчиненому, добровільно відшкодував заподіяну шкоду, обставин, які обтяжують покарання, в справі не було виявлено.

Чи підлягає апеляційна скарга задоволенню? Які підстави та порядок застосування ст. 69 КК?

2. Кольцова було засуджено за ст. 128 КК України. На підставі того, що в санкції ст. 128 КК передбачені лише такі види покарання, які не можуть бути призначені винному, тому що він досяг пенсійного віку, суд застосував ч. 1 ст. 69 КК України і призначив Кольцову штраф у розмірі 600 грн.

В апеляційній скарзі прокурор просив вирок скасувати, тому що покарання було призначене з порушенням вимог ч. 2 ст. 53 та ч. 1 ст. 69 КК України.

Вивчивши положення зазначених статей дайте аргументований висновок, чи підлягає апеляційна скарга прокурора задоволенню?

3. Вироком суду Ковалю було засуджено за ч. 2 ст. 271 КК до семи років позбавлення волі. При призначенні максимального строку покарання, суд

врахував в якості обтяжуючих обставин: настання тяжких наслідків, а також те, що винний вчинив злочин у стані алкогольного сп'яніння, не визнав своєї вини, у вчиненому не розкався, негативно характеризується за місцем роботи, раніше вже звільнявся від кримінальної відповідальності за вчинення злочину.

Чи вірне рішення суду? На які обставини суд може посилається в якості обтяжуючих?

Реферати.

1. Міжнародно-правові рекомендації щодо застосування смертної кари.
2. Довічне позбавлення волі як альтернатива смертній карі: особливості застосування.
3. Позбавлення волі: перспективи застосування в Україні.
5. Арешт як вид кримінального покарання.

Завдання для самостійної роботи.

1. Які місця віднесені до місць несвободи.
2. Проведіть порівняльний аналіз позбавлення волі на певний строк та довічного позбавлення волі.
3. Які види покарань підпадають під термін «тюремне ув'язнення».

Список додаткової літератури.

1. Антипов В.В., Антипов В.І. Обставини, що виключають застосування кримінального покарання. – К.: Атіка, 2004. – 208 с.
2. Маляренко В.Т. Про покарання за новим Кримінальним кодексом України. – К.: Правова ініціатива, 2003. – 156 с.
4. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины. - Х.: Финн, 2009.- 344 с.
5. Попрас В.О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України. - Х.: Право, 2009. - 224 с.
6. Трубников В.М., Шинкаръов Ю.В. Арешт як вид кримінального покарання та особливості його застосування. – Х.: Харків юрид., 2007. – 288 с.
7. Тютюгин В.И. Лишение права занимать определенные должности как вид наказания по советскому уголовному праву. - Х.: Вища школа, 1982. – 145 с.
8. Фролова Е. Г. Понятие наказания, его цели и система в советском уголовном праве: Лекция. - Донецк: ДонГУ, 1991. - 127 с.
9. Про практику призначення судами кримінального покарання: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 // ВВСУ. - 2003. - № 6 (40). - С. 14-20.
10. Про судову практику в справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 червня 1991 р. № 3 (п. 15): Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних та цивільних справах // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. - 1995. - № 1. - С. 172-173.

11. Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 грудня 1992 р. № 12 (пп. 25, 26)// Там же. - С. 1190120.
12. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 березня 1993р. №2 (пп. 5, 6) //Там же. - С. 68069.
13. Про судову практику в справах про злочини проти життя і здоров'я людини: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 квітня 1994р. № 1 (пп.5,7) // Там же. - С. 88.

Тема 10. Призначення покарання.

Питання семінарського заняття

1. Принципи призначення покарання.
2. Правила призначення покарання.
3. Обставини, що пом'якшують та обтяжують покарання.
4. Призначення покарання за наявності обставин, що його пом'якшують.
5. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті.
6. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Якими принципами керується суд при призначенні покарання і у чому вони полягають?
2. Як визначаються загальні засади призначення покарання і у чому полягають ті вимоги, що їх складають?
3. У чому полягає різниця врахування судом при призначенні покарання обставин, що його пом'якшують чи обтяжують?
4. Що повинен суд урахувати при призначенні покарання за незакінчене кримінальне правопорушення і у чому полягають особливості його призначення за готування до кримінального правопорушення і за замах на кримінальне правопорушення?
5. Які чинники є підставами і який порядок встановлено законом для призначення судом більш м'якого покарання, ніж передбачено законом?
7. Як призначається покарання за наявності у справі обставин, що його пом'якшують?

Методичні рекомендації. Призначення покарання ґрунтується на певних принципах, тому у першу чергу потрібно вивчити такі принципи,

як законність покарання, визначеність покарання в судовому вироку, гуманність покарання, індивідуалізація і справедливість покарання.

Необхідно ознайомитися з положеннями ст. 65 КК України, з'ясувати поняття, ознаки та значення загальних засад призначення покарання. Особливу увагу слід приділити критеріям, згідно з якими суд призначає покарання. Велике значення при цьому мають обставини, які пом'якшують і обтяжують покарання. Тому необхідно уважно вивчити кожну цих обставин та встановити правила їх врахування при призначенні покарання.

Далі потрібно дослідити спеціальні правила призначення покарання, що закріплені в статтях 68-69 КК. З'ясувати особливості призначення покарання за незакінчений злочин та за наявності обставин, що пом'якшують покарання. Докладно вивчити підстави та порядок (способи) призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК).

Задачі.

1. Стадник, перевозячи будівельні матеріали на автомобілі «КамАЗ», рухався зі швидкістю, що перевищувала дозволу, посередині дороги. Це призвело до зіткнення з зустрічним автомобілем «Москвич-412», водій якого Мірошніченко та його п'ятирічний син одержали тяжкі ушкодження, від яких того ж дня померли в лікарні.

За ч. 3 ст. 286 КК Стадника було засуджено до позбавлення волі на строк десять років. Призначаючи це покарання, суд визнав такими, що обтяжують покарання, обставини: а) злочином заподіяно тяжкі наслідки; б) його вчинено щодо малолітнього.

В апеляції адвокат засудженого вказав: при призначенні покарання суд не врахував те, що: а) потерпілий Мірошніченко також значно перевищив дозволу швидкість; б) Стадник раніше судимим не був, за місцем роботи і проживання характеризується позитивно, порушення правил безпеки дорожнього руху допустив уперше, брав участь у наданні допомоги потерпілим. Крім того, на думку адвоката, суд не повинен був враховувати вказані ним обставини як такі, що обтяжують покарання.

Дайте оцінку рішенням суду і доводам апеляції.

2. Борецький здійснив закінчений замах на крадіжку в особливо великих розмірах, вчинену з проникненням у житло за попередньою змовою групою осіб. За ч. 2 ст. 15 і ч. 5 ст. 185 КК його засуджено до позбавлення волі на строк сім років з конфіскацією всього майна, яке є власністю Борецького. Призначаючи таке покарання, суд зазначив у вироку, що він враховує ступінь тяжкості вчиненого злочину, його стадію, щире каяття Борецького, а також

його особу -Борецький вчинив злочин вперше, позитивно характеризується за місцем проживання.

На вирок суду прокурор подав апеляцію з проханням скасувати вирок узв'язку з невідповідністю призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого. На думку прокурора, суд не врахував те, що Борецький вчинив особливо тяжкий злочин, повністю здійснив злочинний намір щодо заволодіння майном, заподіяв майнову шкоду потерпілому у великих розмірах. Крім того, він вчинив злочин у складі групи за попередньою змовою, з проникненням у житло, був одним з двох його співвиконавців. За таких обставин йому не повинна була призначатись мінімальна міра покарання, передбачена санкцією ч. 5 ст. 185 КК.

Дайте оцінку рішення суду та доводам, викладеним у апеляції

3. Васильченко був засуджений за ч. 1 ст. 296 КК до трьох місяців арешту, за ч. 1 ст. 309 КК до одного року виправних робіт і за ч. 1 ст. 186 КК до одного року виправних робіт. Остаточну міру покарання суд обрав шляхом поглинення, призначив один рік виправних робіт за сукупністю злочинів.

Чи є вірним рішення суду?

4. Вироком суду Данилову було призначено за ч. 3 ст. 286 КК п'ять років позбавлення волі з позбавленням права керувати транспортними засобами на два роки і за ч.1 ст. 191 КК три роки обмеження волі з позбавленням права обіймати матеріально-відповідальні посади протягом одного року. Суд шляхом повного складання визначив остаточну міру покарання у розмірі вісім років позбавлення волі з позбавленням права керувати транспортним засобом на три роки.

Дайте аргументований висновок по справі. Чи допустив суд помилки при призначенні покарання?

5. Несолоний, перебуваючи в стані сп'яніння, зустрів дев'ятирічного Толю Лісогора, який кілька днів тому образив його сина, і почав бити його армійським ременем. При цьому один удар він наніс пряжкою по голові, що призвело до перелому потиличної кістки черепа і струсу мозку III-го ступеня. Це за висновком судово-медичної експертизи є тяжким тілесним ушкодженням, небезпечним для життя в момент заподіяння. В результаті одержаних ушкоджень

Лісогор на довгий час втратив свідомість, близько місяця лежав у лікарні. Внаслідок травми голови у нього виникли дефекти мови, нетримання сечі, кровотеча з носа, судороги ніг.

Вироком місцевого суду за ч. 1 ст. 121 КК Несолоного було засуджено до позбавлення волі на строк п'ять років шість місяців. На цей вирок прокурор подав апеляцію, в якій поставив питання про невідповідність призначеного покарання тяжкості злочину та особі засудженого.

Чи підлягає апеляція задоволенню? Які обставини справи повинні бути враховані судом при призначенні покарання Несолоному?

Реферати.

1. Роль правосвідомості при призначенні покарання.
2. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України.
3. Обтяжуючі обставини за кримінальним правом.

Завдання для самостійної роботи.

1. Ознайомтесь на веб-сайтах судової влади зі статистикою призначення покарань та поясніть, наскільки широко в Україні застосовуються покарання, альтернативні позбавленню волі на певний строк.
2. Які вам відомі спеціальні правила призначення покарання?
3. Чи існує суддівський розсуд при призначенні покарання?

Список додаткової літератури.

1. Бажанов М. И. Назначение наказания по советскому уголовному праву. - К.: Вища школа, 1980. - 216 с.
2. Зінченко І.О., Тютюгін В.І. Множинність злочинів: поняття, види, призначення покарання. - Х.: Фінн, 2008.- 336 с.
3. Маслак Н.В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину. - Х.: Право, 2010.- 232 с.
4. Полтавець В.В. Загальні засади призначення покарання за кримінальним законодавством України. - Луганськ: РВВ ЛАВС, 2005. - 240 с.
5. Тютюгін В.І. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом: Конспект лекції. - Х., 1993. - 18 с.
6. Про практику призначення судами кримінального покарання. - Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003 р. № 7 // ВВСУ. ? 2003. - № 6 (40). ? С. 14-20.

Тема 11. Теоретичні основи кримінально-правової кваліфікації. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Питання семінарського заняття:

1. Поняття Особливої частини кримінального права.
2. Поняття та види кримінально-правової кваліфікації.
3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи.

4. Кримінальні правопорушення проти здоров'я особи.
5. Кримінальні правопорушення, що ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я особи, та інші медичні кримінальні правопорушення.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Які визначення поняття «кваліфікація кримінальних правопорушень» даються в кримінально-правовій доктрині?
2. У чому полягають історико-правові особливості кваліфікації кримінальних правопорушень? Яке місце обіймає кваліфікація кримінальних правопорушень у процесі застосування правових норм?
3. Яке теоретичне та практичне значення кваліфікації кримінальних правопорушень?
4. Як визначається умисне вбивство в КК?
5. З якого віку може наставати кримінальна відповідальність за вбивство?
6. Які є види вбивств?
7. Що являє собою особлива жорстокість при умисному вбивстві?
8. Що являє собою замовлення на вчинення умисного вбивства?
9. За яких обставин пом'якшується відповідальність за умисне вбивство?
10. Як визначається в КК тяжке тілесне ушкодження?
11. Які тяжкі тілесні ушкодження вважаються небезпечними для життя в момент їх заподіяння?
12. Якими ознаками характеризується тілесне ушкодження середньої тяжкості?
13. Якими ознаками характеризується легке тілесне ушкодження?
14. Яким чином відмежовується залишення в небезпеці від ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані?

Заняття по цій темі проводиться в формі колоквиуму. Ця активна форма оволодіння знаннями передбачає обговорення теоретичних питань за темою. Для успішної підготовки до колоквиуму необхідно: ознайомитися з питаннями, які винесені для обговорення на колоквиумі, відповідними статтями КК України та іншими нормативними актами; повторити матеріал, викладений на лекціях, у підручниках, науково-практичних коментарях, монографічній літературі; розглянути матеріали судової практики (рішення, висновки Конституційного Суду України, постанови Пленуму Верховного Суду України та ін.).

Задачі.

1. Дроздов у стані сп'яніння під час сварки ножом поранив тещу та дружину. Внаслідок удару по нозі теща лікувалась два тижні. Дружині удар наніс у живіт, але вона залишилась живою. Суд у вирок визначив, що, наносячи проникаюче ножове поранення у живіт, Д. передбачав і свідомо допускав можливість настання смерті потерпілої.

Кваліфікуйте дії Дроздова.

2. Жданов у себе в саду схопив семирічного Петренка і побив за те, що той намагався нарвати у кошик ранніх полуниць. Дружина Жданова запропонувала провчити злодія, потримавши його добу у вогкому погребі, що й було виконано.

Кваліфікуйте дії Жданова та його дружини.

3. Громадянин Туреччини, приїхавши до Києва, почав умовляти молодих дівчат поїхати з ним до Греції, щоб працювати танцівницями. Двоє дівчат погодились, уклавши угоду про майбутню роботу. Громадянин Туреччини вихвалявся своїй знайомій, що після приїзду продасть дівчат до будинку розпусти. По дорозі в аеропорт його та дівчат було затримано.

Як необхідно кваліфікувати дії громадянина Туреччини? Чи має значення для кваліфікації, що він був затриманий по дорозі в аеропорт?

4. 16-річний Штань, не маючи посвідчення на керування автомобілем, без дозволу взяв автомобіль батька ВАЗ-2101. Рухаючись людиною вулицею, він розраховував об'їхати людей, але, не маючи досвіду керування автомобілем, наїхав на Петрову, яка загинула.

Проаналізуйте та надайте правову оцінку дій Штань

5. Мешканці міста Донецька Данилов і Стешко створили групу, діяльністю якої керував Данилов. За його завданням Лесько і 15-річний Нілов виїжджали до Західної України, де скуповували у мешканців сільських районів стебла й коробочки опійного маку.

Рослинну сировину вони перевозили до Харкова, де у своїй квартирі Данилов і Онищук виготовляли з неї ацетильований опій й розфасовували його у медичні колби та шприци, які реалізовували, а також обмінювали на ювелірні вироби.

Кваліфікуйте дії зазначених осіб. Проаналізуйте ознаки складів вчинених кримінальних правопорушень.

6. Черговий по роті Пономаренко побачив, що військовослужбовці в умивальній кімнаті жорстоко б'ють двох молодих солдатів. Пономаренко не вжив ніяких заходів щодо зупинення насильства. Через деякий час стало відомо, що військовослужбовці нанесли середньої тяжкості тілесні ушкодження молодим солдатам за те, що вони відмовилися почистити їм взуття та заступити за них чергувати на кухні.

Кваліфікуйте вчинене.

7. Кочегар Швидко через неприязні стосунки кинув в обличчя своєму троюрідному брату Кизі лопату розпеченого вугілля, від чого потерпілий зазнав численних опіків і знепритомнів. Усвідомлюючи, що Кизя живий, але побоюючись відповідальності, Швидко кинув непритомного Кизю в піч, де той згорів живцем. Коли дружина загиблого через 3 дні прийшла до котельної спитати про свого чоловіка, Швидко вбив її молотком, а труп спалив. Потерпіла була на 8-му місяці вагітності близнятами.

Вирішіть питання про відповідальність Швидко.

8. Гураль, проводжаючи Вакулову додому, в лісопарку намагався вступити з нею в статевий зв'язок. Вакулова вчинила опір. Тоді він вийняв ножа і почав їй погрожувати. Вакулова закричала і намагалась втекти. Проте Гураль наздогнав її і згвалтував, а потім наніс три ножових поранення в груди, від яких потерпіла померла. Для того, щоб приховати заповідяне, Гураль розчленував труп Вакулової і частини його сховав у різних місцях під хмизом.

Вирішіть питання про відповідальність Гурала.

9. Павлов вирішив вбити Хромова з метою вступити в шлюб з його дружиною. Розробивши план вбивства, він вмонтував у корпус кишенькового ліхтарика саморобний вибуховий пристрій. Одного разу, побачивши, що Хромов повертається з клубу у компанії друзів,

Павлов підкинув цей ліхтарик на дорогу. Один з учасників компанії підняв його і спробував ввімкнути світло. Стався сильний вибух, внаслідок якого було вбито два чоловіки, а Хромову заповідяні тілесні ушкодження середньої тяжкості.

Вирішіть питання про відповідальність Павлова.

10. Під час сварки, що перейшла у бійку, Сонцев наніс Бокову удар ножем в область грудної клітини, внаслідок чого Боков був прооперований і знаходився у лікарні протягом 7 днів. Після виписки з лікарні Боков ще два тижні не виходив на роботу, у зв'язку з непрацездатністю.

Вирішіть питання про відповідальність Сонцева. Дайте відповідь на запитання чи має значення для кваліфікації тривалість розладу здоров'я потерпілого?

Реферати.

1. Формула кваліфікації та її правове значення.
2. Теорія розмежування складів кримінальних правопорушень.
3. Кваліфікація кримінальних правопорушень.
4. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при обтяжуючих обставинах.
5. Кримінально-правова охорона вбивства на замовлення.
6. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання.
7. Кримінально-правова характеристика зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної хвороби.
8. Кримінальні правопорушення у сфері медичного обслуговування. Їх загальна характеристика та види.
9. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини.

Завдання для самостійної роботи.

1. Визначте особливості кваліфікації кримінальних правопорушень Особливої частини КК України.
2. Поясніть, за якими ознаками відрізняються між собою вбивство, доведення до самогубства та евтаназія.
3. Вивчіть Рекомендацію Комітету міністрів РЄ про захист жінок від насильства № Rec (2002) 5 від 30 квітня 2002 р. та поясніть, чи виконав її положення уряд України.
4. Ознайомтесь з рішенням ЄСПЛ у справі «Кац та інші проти України» № 29971/04 від 18 грудня 2008 р. Ознаки яких кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи ви вбачаєте в діяннях згаданих в цьому рішенні службових осіб та/або медичних працівників?

Список додаткової літератури.

1. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я: постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003 р., № 2.// Вісник Верхов. Суду України. – 2003. – № 1.
2. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: Матеріали наук.-практ. конф. (Харків) 22-23 квіт. 2004 р. / Ред-кол.: Сташис В.В. (голов. ред.) та ін. – К.-Х.: Юрінком Інтер, 2004.-260с.

3. Кучер В.І. Кримінально-правові проблеми вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження: Моногр. – К.: АзимутУкраїна, 2004. – 120 с.
5. Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007.
6. Расторопов С.В. Уголовно-правовая охрана здоровья человека от преступных посягательств: Моногр. 2-е изд. перераб. и доп. – СПб.:Юрид. Центр Пресс, 2006. – 489 с.
7. Байда А.А. Уголовная ответственность за незаконную лечебную деятельность / Под научн. ред. проф. Тютюгина В.И. – Х.: Одиссей, 2009.
8. Сташис В.В., Бажанов М.І. Особа – під охороною кримінального закону. – Х.: Право. – 1996.
9. Борзенков Г.Н. Квалификация преступлений против жизни и здоровья: Учебно-практ. пособие. – М.: ИКД Зерцало-М, 2005. – 144 с.
10. Кабурнеев Э.В. Проблемы ответственности за убийство, совершенное с особой жестокостью, либо общеопасным способом // Рос. криминолог. Взгляд. – 2007. – № 1.
11. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини: Закон України від 16.07.1999 р. // ВВР. – 1999. – № 41.
12. Декларація відносно трансплантації людських органів, прийнята на 39-й Всесвітній медичній асамблеї у жовтні 1987 р. // Медичне право України: 36. норм.-прав, актів / Упоряд. і наук. ред. Н.Б. Болотіна. -К.: Ін Юре, 2001. – С.395-397.
13. Новий Кримінальний кодекс України: питання застосування і вивчення. – К., 2002. – С. 271.
14. Дорош Л.В. Отграничение оставления в опасности от неоказания помощи лицу, находящемуся в опасном для жизни положении: Метод, указания и раздат. материал к самостоятельной работе студентов по курсу «Советское уголовное право. Часть Особенная». – Х., 1991.- С. 12.
15. Короленко М.П. Кваліфікація і класифікація умисних вбивств при обтяжуючих обставинах: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук.-К., 2002.
16. Склярів С. Квалификация преступлений, совершенных с особой жестокостью // Уголов. право. – 2002. – № 1. -С.46-47.
17. Гринчак С. В. Порухення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: підстави кримінальної відповідальності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. -Х., 2007.
18. Гринчак С. В. Кримінальна відповідальність за незаконну трансплантацію органів або тканин людини: монографія / С. В. Гринчак; наук. ред. Л. В. Дорош. – Х.: Право, 2011. – 296 с.

Тема 12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Питання семінарського заняття:

1. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.
2. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. У чому виявляються виборчі права громадян?
3. Що є предметом кримінальних правопорушень проти виборчих прав громадян?
4. Що таке референдум?
5. Що означає таємниця голосування?
6. У чому може виражатися з об'єктивної сторони перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій за ст. 170 КК?
7. Яке порушення законодавства про працю визнається грубим за ст. 172 КК?
8. Яким способом може бути вчинене кримінальне правопорушення, передбачене ст. 173 КК?
9. Визначте форми діяння, передбаченого ч. 1 ст. 176 КК.
10. З якою формою вини можуть бути вчинені кримінальні правопорушення, передбачені у статтях 176 та 177 КК?
11. Які ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 162 КК?
12. Що таке конфіденційна інформація як предмет кримінального правопорушення, передбаченого ст. 182 КК?
13. Що розуміють під злісним ухиленням від сплати встановлених рішенням суду аліментів на утримання дітей за ст. 164 КК?
14. Визначте момент закінчення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 166 КК. Яким за конструкцією – формальним чи матеріальним – є цей злочин?
15. Визначте ознаки суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 168 КК. Чому цей суб'єкт є спеціальним?
16. Які злочини посягають на свободу совісті? Визначте їх безпосередні об'єкти.
17. Що є предметом кримінальних правопорушень, передбачених статтями 178 та 179 КК?

Задачі.

1. На виборчу посаду місцевого рівня претендували три кандидати: Дронов, Савін та Федоренко. Дронов запропонував Федоренку зняти свою кандидатуру, пообіцявши за це передати останньому велику суму грошей.

Дайте відповідь на запитання чи є в діях Дронова ознаки складу кримінального правопорушення? Чи зміниться кваліфікація дій Дронова за умови, що Федоренко погодився і зняв свою кандидатуру з балотування?

2. Керівник фірми Шубін встановив на службові телефони апаратуру для прослуховування та запису розмов. Співробітники про це не знали, а коли дізнались, то звернулись до прокуратури і зазначили, що вели з цих телефонів і приватні розмови. Шубін мотивував свої дії тим, що службові телефони не призначені для приватних розмов, тим більше міжміських.

Вирішіть питання про відповідальність Шубіна.

3. Приревнувавши свою дружину до сусіда, Ільченко подзвонив до його квартири і, коли двері відчинилися, відштовхнув хазяїна, а сам зайшов до квартири і оглянув всі кімнати. Дружини він не знайшов. Хазяїн звернувся до прокуратури зі скаргою про порушення Ільченком недоторканності його житла.

Дайте відповідь на запитання чи є в діях Ільченко ознаки складу кримінального правопорушення?

4. Семененко, дізнавшись про вакантне місце референта керівника на фірмі «Валі», звернулась до відділу кадрів фірми з проханням прийняти її на роботу. Керівник фірми Капустін відмовив їй, мотивуючи це тим, що на цю посаду вже підібрана кандидатура. Насправді місце лишалось вакантним ще деякий час.

Визначте, чи є в діях Капустіна ознаки складу кримінального правопорушення?

5. Костенко поділився зі своїм знайомим Левченком задумом написати оповідання, і розповів, чому воно буде присвячено, про що в ньому буде іти мова, тобто повністю виклав основний зміст оповідання. Через деякий час Левченко опублікував під своїм ім'ям оповідання, яке за змістом повністю співпадало з задумом Костенка.

Визначте, чи є в діях Левченка ознаки складу кримінального правопорушення?

6. Постолов за рішенням суду був зобов'язаний сплачувати аліменти на утримання малолітньої доньки, але аліменти не сплачував, у зв'язку з чим його дружина звернулася до суду з проханням притягти Постолова до кримінальної відповідальності. По справі було встановлено, що заборгованість складає 6 місяців. На цій підставі він був засуджений за ч. 1 ст. 164 КК України до одного року виправних робіт. Адвокат Постолова звернувся до обласного суду з касаційною скаргою, у якій просив вирок суду скасувати, а підзахисного від відповідальності звільнити за відсутністю

складу злочину, тому що ухилення Постолова від сплати аліментів не містить ознак злісності.

Скарга була мотивована тим, що Постолов не попереджався про кримінальну відповідальність, місце роботи не приховував, а заборгованість утворилася протягом року за рахунок перерв в 1-2 місяці між звільненнями з роботи, до того ж не встановлено жодного випадку, коли б він не сплачував аліменти три місяці підряд.

Визначте, чи підлягає задоволенню скарга адвоката?

7. Директор агрофірми Леонов і головний бухгалтер Мілкіна визнані винними в тому, що систематично затримували заробітну плату робітникам. Заробітна плата за другу половину лютого, за березень і квітень була виплачена лише в травні, причому загальна заборгованість підприємства по заробітній платі складала 260000 гривень.

Вирішіть питання про відповідальність Леонова і Мілкіної.

8.. Рішенням народного суду калькулятор їдальні Єфимова була поновлена на роботі як звільнена з грубим порушенням законодавства про працю. Коли Єфимова з'явилася до їдальні, щоб приступити до виконання своїх обов'язків, завідувачий їдальнею Пічкуров до роботи її не допустив, а на пропозицію судового виконавця негайно відновити Єфимову на роботі відповів відмовою.

Вирішіть питання про відповідальність Пічкурова.

Реферати.

1. Кримінальні правопорушення проти виборчих прав громадян та їх права брати участь у референдумі.
2. Кримінальна відповідальність за порушення недоторканності житла.
3. Кримінально-правова охорона інформаційного аспекту приватності.
4. Злочинність у сфері віросповідання та боротьба з нею.

Завдання для самостійної роботи.

1. Охарактеризуйте основні проблеми КК України у частині регламентації відповідальності за порушення виборчого законодавства.
2. Підготуйте огляд рішень ЄСПЛ, в яких розкривається проблематика недоторканності житла. Яких змін з урахуванням практики Суду має зазнати ст. 162 КК України?
3. Покажіть співвідношення порушень законодавства про охорону праці, передбачених КК України.

5. Дайте кримінально-правову характеристику невиплати заробітної плати (ст. 175 КК України).
6. Підготуйте огляд зарубіжного кримінального законодавства про відповідальність за злочини ненависті і дискримінацію. Покажіть відмінності цього законодавства від ст. 161 КК «Порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності або релігійних переконань».
7. Проаналізуйте склад кримінального правопорушення. «Посягання на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів». Чи виправдано ця кримінально-правова заборона розміщена у розділі V Особливої частини КК?

Список додаткової літератури.

1. Готін О.М. Злочини проти виборчих, трудових та особистих прав свобод людини і громадянина: Навч. посіб. – 2-е вид. – МВС України, Луган. Держ. ун-т. внутр. справ.-Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2006 – 192 с.
2. Лихова С.Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розд. V Особливої частини КК України): Моногр. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський ун-т», 2006. – 573 с.
3. Зінченко І.О. Кримінально-правова охорона виборчих, трудових та особистих прав свобод людини і громадянина / Аналіз законодавства і судової практики / Моногр. – Х.: Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2007. – 320 с.

Тема 13 Кримінальні правопорушення проти власності.

Питання семінарського заняття.

1. Поняття і види кримінальних правопорушень проти власності.
2. Корисливі злочини, пов'язані з незаконним обертанням чужого майна на користь винного або інших осіб.
3. Корисливі злочини проти власності.
4. Некорисливі злочини проти власності.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Що є предметом кримінальних правопорушень проти власності?
2. Яка різниця між об'єктом і предметом кримінальних правопорушень проти власності?
3. Які кримінальні правопорушення належать до групи корисливих, пов'язаних з незаконним обертанням чужого майна?
5. Які кримінальні правопорушення проти власності належать до некорисливих?

6. Яка мета є обов'язковою для крадіжки та грабежу?
7. Чим відрізняється грабіж від крадіжки?
8. Які обов'язкові ознаки розбою?
9. Як відмежовується розбій від насильницького грабежу? Момент закінчення розбою.
10. Вимагання, його об'єктивні та суб'єктивні ознаки.
11. Як відмежовується вимагання від насильницького грабежу та розбою?
12. За якими ознаками розмежовуються привласнення та розтрата майна?
13. Що таке шахрайство? Які способи шахрайства передбачені у законі?
14. Хто є суб'єктом привласнення, розтрата та заволодіння майном шляхом зловживання службовим становищем?
15. Які корисливі кримінальні правопорушення проти власності належать до кримінальних правопорушень, не пов'язаних з обертанням чужого майна? У чому полягає їх специфіка?
16. Чим відрізняється заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою від шахрайства?
17. Які об'єктивні та суб'єктивні ознаки є обов'язковими для привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї? Як відмежовується цей злочин від крадіжки?
18. Що є предметом придбання або збуту майна, завідомо здобутого злочинним шляхом? Яка суб'єктивна сторона цього кримінального правопорушення?
19. Які кримінальні правопорушення проти власності належать до групи некорисливих кримінальних правопорушень? У чому полягає специфіка їх об'єктивної та суб'єктивної сторін?

Задачі.

1. Афроамериканець Фет, який погано володів українською мовою, попросив водія таксі Кротова відвезти його за вказаною адресою. Кротов попередив, що дорога далека і поїздка коштуватиме 200 гривень.

Насправді ціна поїздки мала становити 50 гривень. Фет сів у таксі й дав водієві 200 -гривневу купюру. Під час поїздки Фет заснув в автомобілі й Кротов витяг із кишені Фета, коли той спав, ще додатково 450 грн.

Вирішіть питання про відповідальність Кротова.

2. Бортнік за рішенням суду було засуджено згідно ч. 3 ст. 185 КК України за те, що вона працюючи касиром ДП «Спринтер-Київ» викрала з каси гроші у сумі 242000 грн.

Визначіть, чи вірне рішення суду?

3. Оленюк мав відомості, що у Верченко, яка проживає одна в приватному будинку, є багато грошей. Він запропонував своєму знайомому Іванчуку її обікрасти. Вночі вони через вікно проникли до Верченко в будинок і почали шукати гроші. Коли Верченко прокинулася і закричала, Іванчук схопив її й почав тримати, а Оленюк двома ударами в шию і груди вбив її. У приміщенні злочинці знайшли лише 58 грн., які й забрали.

Вирішіть питання про відповідальність Оленюка й Іванчука. Чи змінилася б кваліфікація, якби Верченко була позбавлена життя лише внаслідок дій Оленюка, а Іванчук дізнався про цю обставину від Оленюка лише на наступний день після вчинення кримінального правопорушення?

4. Монаков та Антипов, які мали непогашену судимість за крадіжку чужого майна у великому розмірі, пізно увечері сіли у таксі водія Ісакіна. Монаков мав при собі камінь, яким злочинці збиралися вдарити водія по голові і забрати виторг, розраховуючи, що той втратить свідомість. В дорозі Монаков, який розташувався на задньому сидінні, раптово вдарив Ісакіна каменем по голові, спричинивши йому середньої тяжкості тілесне ушкодження. Але виручкою злочинцям заволодіти не вдалося через те, що Ісакін зумів зупинити машину і за допомогою громадян затримав винних.

Вирішіть питання про відповідальність Монакова та Антипова.

5. Макеев та Карпов йшли вулицею повз комбикормового заводу. Несподівано через огорожу заводу невідомими були перекинуті два мішки сухого молока. Макеев та Карпов вирішили їх привласнити, але недалеко від заводу були затримані, а мішки в них вилучені. Суд засудив Макеева та Карпова за викрадення чужого майна шляхом крадіжки. Адвокат у апеляційній скарзі стверджував, що у діях засуджених ознаки викрадення відсутні, оскільки вони знайшли мішки біля огорожі заводу.

Вирішіть, як правильно слід кваліфікувати дії Макеева та Карпова?

6. Красиков та Філін зайшли до супермаркету і, погрожуючи зброєю, запропонували касиру Труновій віддати гроші. Та злякалась і передала злочинцям 12000 грн., які лежали в касі, але приховала від них 5100 грн., що незадовго до нападу відклала в окрему шухляду.

Після нападу Трунова подала відомості про те, що злочинці забрали весь виторг, тобто 17100 грн., а 5100 грн. залишила собі.

Вирішіть питання про відповідальність Красикова, Філіна й Трунової.

7. Завідуючий оптовим магазином Силін систематично займався привласненням товарів, обернувши всього на свою користь товарно-матеріальних цінностей на суму 170000 грн. Боячись відповідальності, Силін вирішив інсценувати пограбування магазину. Він умовив ніде не працюючих Вірченка та Свистунова обікрасти магазин, вказавши їм найбільш зручний для цього час. Вірченко і Свистунов погодилися з пропозицією, проникли до магазину і викрали товарів на 23000 грн., а потім за допомогою водія Колодія перевезли викрадене на квартиру до Свистунова і там залишили. За надану допомогу Колодій одержав телевізор. Наступного дня Силін повідомив про крадіжку міліцію, зазначивши, що підозрює Вірченка та Свистунова. Як виявилось, Вірченко і Свистунов не знали про дійсні наміри Силіна, який таким чином бажав приховати вчинене ним привласнення товарів.

Вирішіть питання про відповідальність Силіна, Вірченка, Свистунова і Колодія.

8. Бібліотекар Красикова, виконуючи замовлення на літературу, поклала декілька необхідних книжок на стіл, на якому лежали книги з відділу рідкісних книжок. Поспішаючи до абонента, Красикова взяла підібрані книжки і захопила одну рідкісну книгу, яка лежала поруч. Видаючи книги Шмакову і вважаючи, що видає книги точно за вказаним списком, Красикова не помітила наявності зайвої і до того ж рідкісної книги, а Шмаков взяв їх і виявив цю книгу лише після повернення додому. До бібліотеки книгу Шмаков не повернув.

Вирішіть питання про відповідальність Красикової та Шмакова.

9. Радіонова, яка була касиром заводу, під час одержання в банку грошей скористалась помилкою касира банку і одержала понад належної суми 21000 грн., які сховала у себе дома.

Вирішіть питання про відповідальність Радіонової. Чи змінилось би вирішення завдання, якби Радіонова виявила помилку касира банку вже після повернення до себе на робоче місце?

10. Лебедкін, працівник залізничної транспортної контори, підробив залізничні документи, згідно з якими два вагони будівельних матеріалів, які повинні були бути відправлені на адресу ТОВ «Крафт», були відправлені на адресу будівельної організації «Баярд», директором якої був батько Лебедкіна. Зазначені будівельні матеріали були згодом використані батьком Лебедкіна для будівництва власної дачі.

Вирішіть питання про відповідальність Лебедкіна.

11. Під час ремонту дороги робітники Сидоркін та Плещеев виявили на глибині 2 метрів скляний напівштоф. В ньому були масивнізолоті ланцюжки, медальйони, золоті монети, обручки та інші коштовні вироби. Частину золотих монет Сидоркін і Плещеев продали ювеліру Фоменку, а інші заховали у погребі, де вони і були виявлені. За висновком експертів частина знайдених речей мала особливу історичну цінність.

Вирішіть питання про відповідальність Сидоркіна, Плещеева та Фоменка.

12. Набоков, який раніше був двічі засуджений за крадіжки чужого майна судимість за які не була погашена, прибув до м. Харкова і влаштувався до приватних підприємців працювати реалізатором промислових товарів. Кожного разу через тиждень роботи перед проведенням обліку Набоков раптово зникав разом з денною виручкою та частиною товарів.

Вирішіть питання про відповідальність Набокова.

Реферати.

1. Кримінальні правопорушення проти власності.
2. Кримінальна відповідальність за крадіжки.
3. Кримінально-правова характеристика розбою
4. Кримінальна відповідальність за викрадення електричної або теплової енергії.

Завдання для самостійної роботи.

1. Охарактеризуйте предмети кримінальних правопорушень проти власності. З'ясуйте співвідношення кримінально-правового і цивільно-правового поняття «майно».
2. Відмежуйте крадіжку від грабежу, шахрайства і привласнення чужого майна.
3. Відмежуйте розбій від грабежу і вимагання.
4. Відмежуйте шахрайство від цивільно-правових деліктів.
5. Підготуйте аналітичний огляд, присвячений сучасним різновидам шахрайства.
6. Охарактеризуйте форми заподіяння майнової шкоди шляхом обману і зловживання довірою, що охоплюються диспозицією ст. 192 КК України. Відмежуйте це кримінальне правопорушення від шахрайства.
7. Відмежуйте самовільне зайняття земельної ділянки, передбачене ст. 197-1 КК України, від суміжних кримінальних та адміністративних правопорушень. Які основні напрями удосконалення цієї кримінально-правової заборони пропонуються в юридичній літературі?

8. Підготуйте огляд судової практики застосування ст. 176 КК України, в якому покажіть, яким чином на практиці визначається матеріальна шкода як обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення «Порушення авторського права і суміжних прав». Запропонуйте шляхи розв'язання цієї проблеми.
9. Розмежуйте кримінальні правопорушення, передбачені ст. 209 і ст. 198 КК України.

Список додаткової літератури.

1. Про судову практику у справах про злочини проти власності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 2009 р. № 10.
2. Дьоменко С.В. Вимагання: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: Автореф. дис. ... канд, юрид. наук. – К., 2006. – 19 с.
3. Ільїна О.В. Кримінально-правова характеристика кваліфікуючих ознак корисливих злочинів проти власності: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2007.

Тема 14. Кримінальні правопорушення проти порядку здійснення господарської та пов'язаної з нею діяльності.

Питання семінарського заняття:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти порядку здійснення господарської та пов'язаної з нею діяльності.
2. Кримінальні правопорушення проти системи грошового обігу, фондового ринку і порядку обігу деяких документів.
4. Кримінальні правопорушення проти порядку зайняття господарською діяльністю.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Яке значення для кваліфікації контрабанди (ст. 201 КК) мають спосіб вчинення дій та вартість предметів кримінального правопорушення?
2. Чим відрізняється ухилення від сплати податків (ст. 212 КК) від їх несвоєчасної сплати?
3. Яка сукупність ознак характеризує здійснення підприємницької діяльності при вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 202 КК?
5. Чому підприємництво у ст. 205 КК називається фіктивним?
6. Яке значення предикатного діяння для визначення предмета та суб'єкта легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом?

7. Чи має обов'язкове значення для кваліфікації кримінальних правопорушень, передбачених статтями 218–221 КК, порушення господарським судом справи про банкрутство та визнання суб'єкта господарювання банкрутом?
8. За якими ознаками приховування стійкої фінансової неспроможності (ст. 220 КК) відрізняється від фіктивного банкрутства (ст. 218 КК)?
9. Яким є співвідношення шахрайства з фінансовими ресурсами (ст. 222 КК), а також обману покупців та замовників (ст. 225 КК) з шахрайством як злочином проти власності (ст. 190 КК)?
10. Які цінні папери можуть бути предметом кримінального правопорушення, передбаченого ст. 223 КК «Розміщення цінних паперів без реєстрації їх випуску»?
11. Що може виступати предметом кримінального правопорушення, передбачених статтями 233–235 КК?

Задачі.

1. Старченко разом з Михайловим за допомогою комп'ютерної техніки виготовили десять стодоларових купюр. Під час спроби розрахуватись однією з них на ринку міста Харкова М. був затриманий та доставлений до відділення міліції.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненого Старченка та Михайлова.

2. Іноземець., повертаючись з туристичної подорожі по Україні, намагався незаконно вивезти за кордон золоті вироби на суму 2063 долари, а також 16000 євро, поклавши їх у мильницю та між сторінками книги.

Кваліфікуйте дії даного громадянина.

3. Грач намагався вивезти з території України три рушниці з набоями до них поза митним контролем, але був затриманий прикордонниками.

Дайте правову оцінку діям Грача.

4. Заступник голови товариства з обмеженою відповідальністю Зімін занижував обсяг прибутків у господарських документах, внаслідок чого ним було недоплачено до бюджету 246 500 грн податку. Через два тижні після закінчення строку сплати податку З., злякавшись відповідальності, перерахував недоплачену суму податку, а потім, за порадою знайомого податкового інспектора, перерахував на рахунок відповідного фінансового органу ще 2 тис. грн на відшкодування збитків, спричинених несвоєчасною сплатою податку.

Кваліфікуйте дії Зіміна.

5. Голова правління ВАТ «Слобідський край» Міщенко надав інформацію банку про те, що товариство планує налагодити постачання засобів захисту рослин та мінеральних добрив, і отримав кредит на суму 850 тис. грн. На закупівлю вказаних засобів товариство використало лише 250 тис. грн, а решту було використано на придбання меблів для офісу.

Надайте кримінально-правову оцінку вчиненого.

6. Бабенко у себе вдома виготовив на комп'ютерній техніці 10 підроблених грошових знаків Національного банку України номіналом 50 грн. З метою збуту підроблених грошей Бабенко домовився з Шаровим, якому передав усі зазначені грошові знаки. Наступного дня Шаров придбав товари, розплачуючись виготовленими Бабенком купюрами. Потім Шаров використав одну підроблену купюру для повернення боргу Карпусю. Наступного дня Шаров намагався придбати за підроблену купюру цукор, але завершити свій злочинний намір не зміг, оскільки продавець помітила підробку.

Карпусь здійснив отриманою від Шарова купюрою розрахунок за придбані ним товари.

Кваліфікуйте дії Бабенко, Шарова та Карпусь.

7. На рахунок одного з підприємств м. Хмельницького з обласного бюджету було перераховано 132 тис. грн для проведення підприємством будівництва водогону в двох селах області. Директор підприємства видав розпорядження, згідно з яким 56 тис. грн з цих коштів було залучено для розвитку підприємства (закупівлю паливно-мастильних матеріалів і запчастин, проведення ремонту у службових приміщеннях).

Кваліфікуйте вчинене.

Визначте, чи зміниться кваліфікація, якщо підприємство не є бюджетним?

8. Внаслідок проведення оперативних заходів співробітниками міліції було затримано студента Давидов та непрацюючого Коваленко. В орендованій Коваленко квартирі він і Давидов встановили комп'ютер, сканер, пластиковий принтер, ембостер (пристрій для програмування карток). В цій же оселі співробітниками міліції під час обшуку було виявлено виготовлені Давидовим дві тисячі готових платіжних карток, а також вісім тисяч спеціальних заготовок для карток з білого пластику виробництва Сінгапуру, які Коваленко придбав у Польщі. Виготовлені Давидовим картки Коваленко перевозив на власному автомобілі до м. Белгород, де за попередньою домовленістю збував громадянці Росії.

Дайте кримінально-правову кваліфікацію вчиненому.

Чи зміниться кваліфікація у випадку, якщо Коваленка було затримано співробітниками СБУ під час спроби перетнути кордон, що унеможливило реалізацію карток?

9. Придбавши 1200 л етилового спирту, 3 тис. етикеток відомих марок горілки та коньяків, Сомов, Котенко та Коровін у приватному будинку, що належав Коровіну, облаштували виробництво напоїв шляхом змішування спирту з водою, барвниками та ароматизаторами. Отриману таким чином рідину Сомов та Коровін розливали у пляшки, наклеювали на них етикетки, використовуючи пристрій для обклеювання. На закорковані за допомогою саморобного пристрою пляшки наклеювалися марки акцизного збору, які Котенко придбав у працівника охорони лікєро-горілочного заводу Шимко (цими марками Шимко заволодів незаконно, проникнувши під час зміни до приміщення бухгалтерії заводу). 1 тис. пляшок виготовлених таким чином напоїв Котенко передав на реалізацію своїм знайомим підприємцям, а 300 пляшок збув особисто на дрібнооптовому ринку за ціною 30 грн за пляшку.

Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому. Чи зміниться кваліфікація дій зазначених осіб, якщо двоє мешканців Харкова, вживши напої, виготовлені такими особами, отруїлися, оскільки під час виготовлення напоїв було використано нехарчові барвники?

10. Директор ПП «Лада» та його заступник зі збуту за винагороду у 2000 доларів США домовилися з начальником зміни вантажно-пасажирського відділу митного поста «Східний» про безконтрольний перетин державного кордону 12-ма вантажними автомобілями з товарами вартістю 5,5 млн. грн, що належали ПП «Лада» (побутова, аудіо-, відеотехніка, комп'ютери, одяг, взуття).

Окрім того, на прохання директора інспектор екологічної служби та інспектор Системи міжнародних автоперевезень засвідчили документи, в яких було зазначено значно занижені обсяги й неправильну номенклатуру вантажу.

Як необхідно кваліфікувати дії указаних осіб?

Реферати.

1. Кримінальна відповідальність за податкові злочини.
2. Кримінальна відповідальність за незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків.
3. Контрабанда: кримінально-правова характеристика.
4. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Завдання для самостійної роботи.

1. Класифікуйте кримінальні правопорушення у сфері господарської та пов'язаної з нею діяльності.
2. Відмежуйте фальшування грошей від шахрайства.
3. Розкрийте особливості об'єктивної і суб'єктивної сторони злочинного ухилення від сплати податків і зборів, а також співвідношення складів кримінальних правопорушень, передбачених ст. 212 і ст. 212-1 КК України.
4. Охарактеризуйте способи вчинення контрабанди.
5. Проаналізуйте склад кримінального правопорушення «Зайняття гральним бізнесом».
6. З'ясуйте недоліки кримінально-правової заборони, присвяченої фіктивному підприємництву, і запропонуйте шляхи їх усунення.
7. Розкрийте кримінально-правову характеристику умисного введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції

Список додаткової літератури.

1. Андрушко П.П. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 288 с.
2. Виявлення та розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних з наданням послуг у сфері грального бізнесу: Методичні рекомендації / Ю.А. Федько, О.А. Сидоров, О.В. Вакуленко та ін. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2013. – 72 с.
3. Дудоров О.О. Ухилення від сплати податків: кримінально-правові аспекти: Монографія. – К.: Істина, 2006. – 648 с.
4. Заруба П.І. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері приватизації: Монографія. – К.: Атіка, 2007. – 220 с.
5. Киричко В.М., Перепелиця О.І. Злочини у сфері господарської діяльності за Кримінальним кодексом України та в судовій практиці: Науково-практичний коментар / За заг. ред. В.Я. Тація. – Харків: Право, 2010. – 784 с.
6. Хавронюк М.І. Право споживачів на безпечність продукції: кримінально-правове забезпечення: Монографія. – К.: Атіка, 2011. – 324 с.

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки і громадського порядку.

Питання семінарського заняття:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.
2. Кримінальні правопорушення проти порядку обігу небезпечних предметів і речовин.
3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.
4. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Проведіть розмежування кримінальних правопорушень проти громадської безпеки від кримінальних правопорушень, що становлять небезпеку для життя і здоров'я людини.
2. У яких складах кримінальних правопорушень проти громадської безпеки зброя є предметом кримінального правопорушення, а в яких - засобом вчинення кримінального правопорушення?
3. За створення яких стійких злочинних об'єднань передбачена відповідальність у розділі IX Особливої частини КК?
4. Розмежуйте бандитизм і розбій.
5. Як визначені в законодавстві терміни: «тероризм», «терористична діяльність», «терористичний акт», «терорист», «терористичні злочини»?
6. Які дії утворюють об'єктивну сторону хуліганства? Що таке особлива зухвалість та винятковий цинізм?
7. У чому особливість мотиву вчинення хуліганства?
8. Які кваліфікуючі й особливо кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення?
9. Які альтернативні діяння визнаються кримінальним правопорушенням, передбаченим ст. 297 КК, - наруга над могилою?
10. Що є об'єктом і предметом знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини та самовільного проведення пошукових робіт на археологічній пам'ятці?

Задачі.

1. Савченко, Мухін, Колодько, Дібров і Палій були засуджені за ч. 3, 5 ст. 185, ч. 5 ст. 187 та ч. 1 ст. 255 КК України за те, що впродовж двох років викрадали велику рогату худобу з сільськогосподарських підприємств та приватних господарств, а також здійснили декілька розбійних нападів з тією ж самою метою.

Визначте, чи правильне рішення суду?

2. Давиденко, начальник ділянки державного виробничого підприємства сприяв своїм знайомим (фахівцям в галузі технології та фінансовій сфері) у вступі на роботу на різні відповідальні посади цього підприємства. Під керівництвом Давиденка був розроблений план спільного викрадення державного майна у великих розмірах, а також його приховання та збуту, відповідного розподілу ролей серед 8 співучасників. Однак реалізувати

цей план не вдалося, тому що приготування до злочину стало відомо правоохоронним органам. Діяння Давиденка та його співучасників було кваліфіковано за ст. 255 КК.

Визначте, чи правильне рішення суду?

3. Брати Володимир та Георгій Коровіни, Петрушко і Щекальов вчинили 4 напади на окремих громадян із застосуванням мисливської рушниці. Після цього вони вбили працівника міліції Шаранова. Одного разу Коровін Володимир прийшов разом з братом додому вночі, зізнався дружині, що вони вчинили напад на сім'ю Перебитюків, і попросив викинути в річку їхні черевики та замити сліди крові на одязі. Дружина виконала прохання.

Вирішіть питання про відповідальність усіх вказаних осіб.

4. В одному з районів Харківської області на протязі 2011 року діяла злочинна група, яка вчиняла напади на дівчат з метою їх зґвалтування. До неї входили Дробишев і Панасенко, які відбули покарання за хуліганство та мали не погашену судимість за цей злочин. Панасенко втягнув в цю діяльність 15-річного Суровцева й 13-річного Івакіна. Одного разу злочинці підстерегли двох дівчат, які йшли по дорозі, і, погрожуючи обрізом, що був у Панасенка, зґвалтували їх. Потім вони намагалися таким же чином зґвалтувати Таранову, але вона зуміла вирватися і втекти. Услід їй Панасенко вистрілив з обріза, маючи намір її вбити, але тільки поранив у руку. При розслідуванні було встановлено, що Суровцев сам не зґвалтував жодної з потерпілих, але допомагав злочинцям, охороняв місце злочину, щоб попереджувати їх про можливу небезпеку.

Вирішіть питання про відповідальність Дробишева, Панасенко, Суровцева та Івакіна.

5. Павленко зберігав власну рушницю та патрони до неї у літній кухні свого будинку у незамкнутій шафі. Його 16-річний син Василь, під час відсутності батьків, взяв рушницю, і замість порожньої гільзи помилково зарядив її патроном. Вирішивши налякати підлітків, Василь, спрямував рушницю у бік одного з них, 13-річного Андрія, і натиснув на гачок. Пролунав постріл, яким Андрія було вбито.

Вирішіть питання про відповідальність Павленка та його сина.

6. Волосюк повідомив керівництво аеропорту про те, що на борту авіалайнера Одеса-Франкфурт закладено вибуховий пристрій. Як з'ясувалося пізніше, Волосюк зробив це на спір, щоб виграти пляшку горілки. Насправді

ніякої вибухівки виявлено не було. Дайте відповідь на запитання, чи підлягає Волосюк кримінальній відповідальності?

7. До хірурга Козирєва вночі прийшов незнайомец, і, пообіцявши велику винагороду, попрохав терміново прооперувати людину, життя якої було в небезпеці. Прибувши у приватний будинок Козирєв побачив там не одного, а декількох осіб із вогнепальними пораненнями. Те, з чим він зіткнувся у будинку надало йому можливість зрозуміти, що він має справу з бандою, яка орудувала в місті впродовж останніх декількох місяців. Козирєв надав злочинцям необхідну медичну допомогу за яку отримав обіцяну винагороду. Як і вимагали злочинці, про зв'язок з ними він нікому не повідомив.

Визначіть, чи можна притягнути Козирєва до кримінальної відповідальності? Дайте відповідь на запитання, чи змінилася б кваліфікація діяння Козирєва, за умови, що він і надалі на таких самих умовах надавав медичну допомогу учасникам банди?

8. Янів викрав з райвідділу міліції два пістолета. Один із цих пістолетів він носив при собі, а інший – зберігав удома до моменту затримання. Вироком районного суду Яніва було засуджено за ст. 262 КК за викрадення пістолетів, а також за ст. 263 КК за носіння та зберігання цієї зброї.

Визначіть, чи вірне рішення суду?

9. Супрун, знаходячись в стані сп'яніння, побачив, що двоє його знайомих – Костюк та Віщун і його кума Нараєва грають біля її двору в карти і п'ють пиво. На запитання, чи пригостять вони його пивом, Нараєва відповіла, що з нього досить випитого і сказала, щоб він йшов спати. У відповідь Супрун облаяв їх нецензурними словами, а потім перевернув стіл, за яким вони сиділи, наніс удар ногою в живіт Костюку і розірвав на ньому сорочку. Коли Нараєва взяла Супруна за руку і стала благодати припинити бійку, він вирвався і сильно штовхнув її.

При падінні потерпіла вдарилась головою об камінець і зазнала тяжкого тілесного ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Супруна.

10. Болотов і Струков, мешканці гуртожитку, вживали алкогольні напої і, зайшовши до кімнати відпочинку, співали непристойні пісні, чим заважали іншим мешканцям гуртожитку дивитись телепередачі. На зауваження вони відповідали образливими словами, а коли їх примусово відвели до своєї кімнати, Болотов взяв молоток і разом зі Струковим

повернулись в кімнату відпочинку, де Болотов молотком розбив дзеркало, а Струков ногою розбив екран телевізора.

Присутніх вони облаяли нецензурними словами, вигнали з кімнати відпочинку, погрожуючи їм розправою.

Вирішіть питання про відповідальність Болотова і Струкова.

11. Раніше судимий за хуліганство Белкін, маючи непогашену судимість за цей злочин, в нетверезому стані пристав на вулиці до двох дівчат. На прохання залишити їх у спокої, ображав нецензурними словами, хапав за руки, відірвав у однієї з дівчат рукав блузки, а другу, яка намагалася захистити її, вдарив кулаком в обличчя. Прохожий Т. намагався захистити дівчат, але Белкін побив його, спричинивши легке тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Белкіна.

12. Писаренко біля кафе «Івушка» підійшов до зупинки таксі і намагався сісти в автомобіль. В цей час, з водієм таксі розмовляв Хибний, який зі своїм знайомим Суховим теж намагалися скористатися цим таксі. Між Писаренко і Хибним виникла суперечка з приводу того, кому їхати на таксі. Вони ображали один одного, виражались нецензурними словами.

Сварка переросла в бійку, Писаренко вдарив Хибного ногою, а коли побачив, що Сухов сів у таксі, дістав з кишені саморобний ніж, яким проколов колесо автомобіля, а потім наніс удар ножем в плече Хибному, в результаті чого спричинив йому середньої тяжкості тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про відповідальність Писаренко і Хибного.

Реферати.

1. Кримінальна відповідальність за створення терористичної групи та терористичної організації.
2. Терористичний акт, його відмежування від кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я.
3. Кримінальна відповідальність за бандитизм.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте склад кримінального правопорушення «Створення злочинної організації» та розкрийте його співвідношення зі складами інших кримінальних правопорушень, пов'язаних зі створенням та діяльністю злочинних об'єднань.

2. Підготуйте аналітичний огляд міжнародно-правових конвенцій, присвячених протидії тероризму.

3. З'ясуйте притаманні КК України вади регламентації відповідальності за терористичні кримінальні правопорушення і запропонуйте шляхи їх усунення.

Список додаткової літератури.

1. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 3.
2. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 13.
3. Проблеми відповідальності за злочини проти громадської безпеки за новим Кримінальним кодексом України. – Х., 2003.
4. Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005.- 256с.
5. Голіна, В.В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом. Соціально-правове і кримінологічне дослідження [Текст] / В. В. Голіна. – Х. : Регіон-інформ, 2004. – 212 с.
6. Зінченко, І.О. Деякі питання кримінальної відповідальності за бандитизм [Текст] / І. О. Зінченко // Проблеми законності. – 2006. – № 79. – С. 116–121.
7. Проблеми відповідальності за злочини проти громадської безпеки за новим Кримінальним кодексом України [Текст] : матеріали міжнар. наук.- практ. семінару, Харків, 1–2 жовт. 2002 р. – Х., 2003.
8. Семикін, М. В. Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження [Текст] / М. В. Семикін. – Х. : Нац. ун-т внутр. справ України, 2003. – 145 с.
9. Тихий В.П. Злочини проти життя і здоров'я особи та проти громадської безпеки: проблеми розмежування та кваліфікації [Текст] / В. П. Тихий // Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи : матеріали наук.-практ. конф., Харків, 22–23 квіт. 2004 р. – К. ; Х. : Юрінком Інтер, 2004.
10. Тихий, В.П. Злочини проти суспільної (загальної) безпеки [Текст] / В. П. Тихий. – Х., 1996.
11. Про судову практику у справах про хуліганство: постанова Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 10.
12. Сердюк П.П. Моральність як об'єкт кримінально-правової охорони // Крим, право України. – 2007. – № 1. – С.3.
13. Об особенностях квалификации преступлений против общественного порядка и моральности // Юрид. практика. – 2006. – № 7. – С. 21-22.
14. Топольськова І. О. Боротьба із втягненням неповнолітніх у злочинну або іншу антигромадську діяльність [Текст] : монографія / І. О. Топольськова. – Луганськ : РВВ ЛАВС, 2003.
15. Білоконь М. В. До питання про дослідження змісту громадського порядку [Текст] / М. В. Білоконь // Наше право. – 2004. – Ч. 1, № 2. – С. 5–10.

Тема 16. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення.

Питання семінарського заняття:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.
2. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення.
3. Кримінальні правопорушення, пов'язані з незаконним заволодінням наркотичними засобами та іншими предметами, небезпечними для здоров'я населення.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Які виділяються види кримінальних правопорушень проти здоров'я населення?
2. Що є предметами або засобами вчинення кримінальних правопорушень проти здоров'я населення?
3. Як визначається родовий об'єкт кримінального правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів?
4. Які ознаки визначають об'єктивну сторону контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також отруйних чи сильнодіючих речовин та лікарських засобів?
5. Хто може бути суб'єктом кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів?
6. Які є особливості кваліфікації дій службових осіб, які вчинили ці кримінальні правопорушення з використанням службових повноважень?
7. Що слід розуміти під великим та особливо великим розміром наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин та лікарських засобів?
8. Які умови та підстави передбачає КК для звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також отруйних чи сильнодіючих речовин та лікарських засобів?

Задачі.

1. Христенко був затриманий міліцією за жебрацтво. При затриманні у нього в кишені джемпера було виявлено пакетик з газети з 0,2 г гашишу. Христенко пояснив, що придбав гашиш у невідомого хлопця.

Кваліфікуйте вчинене.

2. Рощин і Гуров на городі у Підопригори вночі зрізали недозрілі головки маку на площі 100 кв. м, зібрали з них сік, яким просочили марлевий бинт.

Проаналізуйте дії Рощина та Гурова та надайте їх правову оцінку. Чи підлягає Підопригора кримінальній відповідальності?

3. Гавриш, громадянин України, на території Казахстану, з метою наступного збуту, зібрав мішок стебел, листя та насіння конопель, привіз їх у Чимкент, де через кілька днів з перевезеного виготовив 175 г гашишу, 1,5 кг марихуани та 430 г сировини для виготовлення гашишу. Все виготовлене привіз у м. Запоріжжя, де і був затриманий.

Кваліфікуйте вчинене.

Варіант: Гавриш є громадянином Російської Федерації.

4. Залізний, працюючи разом з неповнолітнім Хурсенком., неодноразово пригощав його спиртом. Під час чергової випивки він запропонував Хурсенку викурити цигарку з гашишем, а потім того ж вечора ще одну. Після цього він запропонував Хурсенку разом убити робітника їхнього підприємства Стасюк, який мав значну суму грошей.

Обговоривши план, вони здійснили його наступного дня: нанесли Стасюку у різні частини тіла 9 ножових поранень, від яких той помер, але грошей не знайшли.

Під час обшуку за місцем проживання у Залізного було виявлено порошок білого кольору, який, за висновком судово-хімічної експертизи, є гашишем.

Кваліфікуйте вчинене.

5. Марченко з метою придбання 50 г ефедрину підробив відповідний документ, але в момент подання його до установи був викритий.

Як необхідно кваліфікувати дії Марченко?

Варіант: Марченко вдалося придбати ефедрин, який він неодноразово використовував для виготовлення метамфетаміну. Метамфетамін Марченко продавав.

6. Крамаренко та Лисенко займалися скупкою у населення Житомирської та Київської областей продуктів харчування для перепродажу. Під час одного із рейдів їх було затримано. Радіаційна перевірка продуктів, які вони продавали, засвідчила значне перевищення вмісту цезію та інших радіоактивних ізотопів.

Кваліфікуйте дії Крамаренко та Лисенко.

Варіант: Крамаренко та Лисенко затримали за заявою Боярова, котрий захворів через вживання радіоактивних грибів та ягід.

7. Лікар однієї з лікарень міста Харків Бібік за своїми функціональними обов'язками мав доступ до сейфа із заспокійливими і знеболювальними засобами. Під час чергувань він отримував зі сховища медикаментів певну кількість ампул з морфіном, яка була необхідна для ін'єкцій, про що робив відповідний запис у журналі витрат медикаментів. Однак замість ін'єкцій морфіну Бібік колов пацієнтам розчин вітамінів або анальгіну. Ампули з морфіном він продавав Слинько. Таким чином Бібік було створено надлишок і продано 120 г морфіну.

Кваліфікуйте дії Бібік і Слинько. Проаналізуйте склад вчинених кримінальних правопорушень.

8. На станції метро співробітники міліції затримали Ковалькова, який перебував у стані алкогольного сп'яніння. Під час огляду речей у сумці Ковалькова було виявлено 1 кг 450 г висушених стебел і коробочок опійного маку, а також 2 кг переробленої коноплі. Було встановлено, що рослини маку Ковальков отримав від Братушки, передавши йому за це чотири пляшки горілки, а рослини коноплі викосив у лісопосадці.

Як слід кваліфікувати вчинене Ковальковим.? Чи має значення той факт, що Ковальков сам наркотичних речовин не вживає?

9. Орлов придбав 950 г макової соломи і 312 г марихуани, які зберігав у дачному будинку своїх батьків. Через місяць його двоюрідний брат Микола (на його прохання) передав сумку із цими засобами провіднику вагона поїзда «Івано-Франківськ-Донецьк» для доставки її в Донецьк, де він проживав у гуртожитку. Орлов також попросив Іванова за грошову винагороду зустріти поїзд, одержати сумку й привезти її йому в гуртожиток, повідомивши його про наявність у ній марихуани.

Кваліфікуйте вчинене.

Реферати.

1. Кримінальна відповідальність за посів або вирощування снотворного маку.
2. Характеристика предмета кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.
3. Кримінальна відповідальність за схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів..

Завдання для самостійної роботи.

1. Охарактеризуйте предмети кримінальних правопорушень. проти здоров'я населення.
2. Проаналізуйте склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 307 КК, та здійсніть його відмежування від суміжних складів кримінальних правопорушень.
3. Розкрийте кримінально-правову характеристику фальсифікації лікарських засобів або обігу фальсифікованих лікарських засобів.
4. Підготуйте аналітичний огляд рішень органів конституційної юрисдикції різних держав, в яких розглядалось питання конституційності кримінально-правових норм про відповідальність за незаконні дії з наркотиками для власного споживання.
5. З'ясуйте вади заохочувальних норм, передбачених розділом XIII Особливої частини КК України, і запропонуйте шляхи їх усунення.

Список додаткової літератури.

1. Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» (В редакції Закону № 530-V (530-16) від 22.12.2006, ВВР, 2007, № 10, ст.89).
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» № 4 від 26 квітня 2002 р. зі змінами і доповненнями згідно ППВСУ № 16 від 18.12.2009 р.
3. Постанова КМУ від 6 травня 2000 р. № 770 «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» (із змінами станом на 27.06.2011 р.). Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 1 серпня 2000 р. № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу».
4. Організований наркобізнес (поняття, форми, підстави кримінальної відповідальності) / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Л.В. Дорош та ін.; За заг. ред. Ю.В. Бауліна, Л.В. Дорош. – Х.: Право, 2005. – 256 с.
5. Наден О.В. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини в сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. – Х.: Право, 2003. – 224 с.
6. Мирошниченко Н. А. Кримінально-правова боротьба з розповсюдженням наркоманії [Текст] / Н. А. Мирошниченко, О. В. Козаченко. – Одеса, 2005.
7. Музика, А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних речовин [Текст] / А. А. Музика ; МВС України, Нац. Акад. внутр. справ України. – К. : Логос, 1998. – 324 с.
8. Наден В. О. Спеціальні види звільнення особи від кримінальної відповідальності за злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів [Текст] / В. О. Наден. – Х. : Право, 2003. – 224 с.

9. Організований наркобізнес [Текст] / В. І. Борисов, Ю. В. Баулін, Л. В. Дорош та ін. – Х. : Право, 2005.
10. Селіванов М.П. Антинаркотичне законодавство України: Історія, Теорія, Коментар [Текст] / М. П. Селіванов, М. С. Хруппа. – К. : Юрінком, 1997. – 352 с.
11. Фесенко Є. В. Злочини проти здоров'я населення та система заходів з його охорони [Текст] / Є. В. Фесенко. – К. : Атіка, 2004. – 280 с.
12. Лемешко О. М. Кримінально-правова оцінка легалізації наркодоходів [Текст] / О. М. Лемешко. – Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н. М., 2004. – 121 с.

Тема 17. Кримінальні правопорушення проти порядку здійснення службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.

Питання семінарського заняття.

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти порядку здійснення службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг.
2. Корупційні кримінальні правопорушення і кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. У чому полягають ознаки об'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності?
3. У чому полягають ознаки суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності?
4. Яка особа може бути визнана службовою особою публічного права і які категорії (види) цих службових осіб виділяє кримінальний закон?
5. Що таке службове зловживання і перевищення влади або службових повноважень і за якими ознаками відрізняються ці злочини?
6. У яких основних формах може виражатися перевищення влади або службових повноважень?
7. Якими ознаками характеризується офіційний документ як предмет службового підроблення?
8. У чому полягає об'єктивна сторона службового підроблення?
9. У чому полягає об'єктивна та суб'єктивна сторона службової недбалості?
10. За якими ознаками службова недбалість відрізняється від службового зловживання?
11. Якими ознаками характеризується предмет хабарництва?

12. Якими ознаками характеризується об'єктивна сторона одержання хабара?
13. За яких умов одержання хабара визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб?
14. За яких умов одержання хабара визнається поєднаним із вимаганням?
15. За яких умов особа звільняється від кримінальної відповідальності за пропозицію чи давання хабара?
16. Якими ознаками характеризується об'єктивна сторона зловживання впливом?
17. У чому полягають ознаки об'єктивної та суб'єктивної сторони провокації хабара?

Задачі.

1. Оперуповноважені Павленко, Тимченко і Макаров за збут наркотичних засобів затримали Попова М., Попова В. і Романчука та запропонували їм за непритягнення до кримінальної відповідальності надати певну матеріальну винагороду, на що останні погодились.

Перший розрахувався з ними автомобілем ВАЗ-21063. Романчук теж віддав їм свій автомобіль ВАЗ-21021. Попов В. сплатив їм гроші у сумі 1520 грн., а через день – ще 300 доларів США. Після отримання матеріальної винагороди від зазначених осіб, Павленко відмовив у притягненні цих осіб до кримінальної відповідальності, а вилучені в них наркотичні засоби знищив. Крім того, Тимченко і Макаров вилучили із матеріалів перевірки пояснення Попова М., Попова В. і Романчука, а замість них склали від їх імені пояснення, які не відповідали дійсності.

Вирішіть питання про відповідальність Павленко, Тимченко, Макарова, а також Попова М., Попова В., і Романчука. Дайте відповіді на запитання: коли одержання хабара вважається закінченим злочином; що є предметом службового підроблення?

2. Працівники міліції Степаненко та Іванов зупинили для перевірки документів іноземних громадян – Мамедова і Азатханова. У паспорті Мамедова була прострочена реєстрація іноземного громадянина на території України, а паспорт Азатханова був належним чином оформлений. Степаненко та Іванов затримали Мамедова і Азатханова, доставили їх до опорного пункту міліції, де без будь-яких пояснень наділи наручники і почали вимагати від них 500 дол. США, погрожуючи при цьому депортацією з країни та притягненням до кримінальної відповідальності за порушення паспортного режиму. Отримавши відмову, Степаненко та Іванов нанесли

Мамедову та Азатханову побої, забрали у них наявні гроші та мобільні телефони, після чого відпустили.

Вирішіть питання про відповідальність Степаненко та Іванова.

3. Федоров, працюючи слідчим МВ УМВС, прийняв до свого провадження кримінальну справу по звинуваченню Донченко у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України. Під час допиту, діючи з метою одержання від Донченко незаконної винагороди, Федоров заявив йому, що вбачає в його діях ознаки складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 296 КК і без оформлення відповідних документів помістив його в камеру для затриманих. Після цього Федоров викликав співмешканку Донченка Бажину і запропонував їй дати йому 1000 доларів США за звільнення Донченко з-під варти і перекваліфікацію його дій на ч. 1 ст. 122 КК. Бажина погодилася і дала Федорову гроші, за що він звільнив Донченко з-під варти та кваліфікував його діяння за ч. 1 ст. 122 КК.

Вирішіть питання про відповідальність Федорова і Бажиної. Чи змінилась б кваліфікація дій зазначених осіб, якщо б за тих же обставин у діях Донченко взагалі були відсутні ознаки будь-якого складу кримінального правопорушення?

4. Дяченко, працюючи лісником державного лісогосподарського підприємства, неналежним чином виконував свої обов'язки з охорони лісу від незаконної порубки, внаслідок чого в закріпленому за ним обході невстановлені особи самовільно зрубали дерева, чим державі завдано збитків на суму 82 тис. 495 грн.

Визначте, чи містять дії Дяченко склад службового кримінального правопорушення. Як належить кваліфікувати дії, вчинені Дяченком?

Варіант: Відповідно до посадової інструкції лісника, Дяченку було надане право складати документи, які мають правовий характер (протоколи про адміністративні правопорушення у сфері лісокористування), тобто приймати рішення, обов'язкові до виконання фізичними чи юридичними особами, незалежно від їх підлеглості або відомчої належності.

5. Біленський, будучи директором ВАТ АТП, вимагав від орендарів виробничих майданчиків – підприємців К., Н., М. виплати особисто йому додаткової орендної плати понад суму встановлену договором, а при укладенні та підписанні нового договору, обговорював суму, яка підлягає сплаті йому за надання саме цим особам переважного права на укладання зазначеного договору. Вироком суду Біленський засуджений за ч. 1 ст. 365 КК.

В апеляційній скарзі заступник прокурора порушив питання про скасування вироку та направлення справи на новий судовий розгляд, оскільки суд, на його думку, неправильно кваліфікував дії Біленського за ч. 1 ст. 365 КК.

Як слід кваліфікувати дії Біленського? Проведіть розмежування кримінальних правопорушень, передбачених статтями 364 і 365 та 364-1 і 365-1 КК.

6. Під час проведення оперуповноваженим Бабенком перевірки діяльності начальника пасажирського потягу Коваленко, були виявлені істотні порушення чинного законодавства. Діючи з метою викриття Коваленко як хабародавця, Бабенко запропонував їй для вирішення «питання» і звільнення від відповідальності передати йому 500 доларів США, на що Коваленко погодилася. Коли Коваленко намагалась передати Бабенко вказану суму, він прийняти її відмовився і запросив понятих для складання протоколу, щодо передання йому хабара у вигляді грошей.

Вирішіть питання про відповідальність Бабенко та Коваленко.

Чи зміниться кваліфікація вчиненого, якщо Коваленко сама запропонувала Бабенко хабар, на що останній погодився, діючи з метою викриття Коваленко як хабародавця?

7. Зоценко, працюючи начальником виробничої дільниці, умисно завищував обсяги робіт, що виконувалися його знайомим Борискіним, внаслідок чого Борискіну було незаконно нараховані і виплачені 21 тис. грн. Частина цих грошей Борискін в якості винагороди передав Зоценко.

Вирішіть питання про відповідальність Зоценко і Борискіна.

8. Завідуюча крамницею Калюжна виявила нестачу продовольчих товарів і, підозрюючи у викраданні робітників крамниці, вчинила, незважаючи на категоричні заперечення, огляд їх особистих речей.

Зниклі товари були виявлені у продавця Бондаренко, яку Калюжна образила і вдарила по обличчю.

Вирішіть питання про відповідальність Калюжної.

9. Голова міської ради Шаповалов, використовуючи свої владні повноваження, незаконно отримав і оформив на підставних осіб декілька земельних ділянок на березі моря. Крім того, він придбав і оформив на свою дружину виробниче підприємство, від реалізації продукції якого систематично отримував прибуток.

Вирішіть питання про відповідальність Шаповалова.

Реферати:

1. Перевищення влади або службових повноважень та спеціальні норми.
2. Співвідношення провокації надання неправомірної вигоди із співучастю у кримінальному правопорушенні.
3. Службова недбалість. Особливості суб'єктивної сторони.
4. Перевищення влади або службових повноважень та спеціальні норми.
5. Неправомірна вигода-підкуп та неправомірна вигода-винагорода.
6. Проблема подарунків службовій особі «на всяк випадок».
7. Проблема використання службового авторитету.
8. Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки корупційних кримінальних правопорушень.
9. Співвідношення одержання неправомірної вигоди із суміжними кримінальними правопорушеннями.
10. Співвідношення надання неправомірної вигоди із суміжними кримінальними правопорушеннями.

Завдання для самостійної роботи.

1. Яка система службових кримінальних правопорушень із існуючих в світі видається вам оптимальною? Обґрунтуйте свою позицію.
2. Подумайте, за якими ознаками ви будете розмежовувати між собою передбачені КК України діяння, вчинені службовою особою з використанням службового становища.
3. Чим відрізняються корупційні кримінальні правопорушення від інших службових кримінальних правопорушень.?

Список додаткової літератури.

1. Андрушко П.П. Документи як предмет злочинів, складі яких передбачені статтями 357, 358 та 366 КК України // Альманах кримінального права. Вип. 1.- К.: Правова єдність, 2009.- С.4-76.
2. Анісімов Г. М. Деякі питання кваліфікації злочинів, учинених шляхом зловживання довірою, зумовленого службовим становищем особи // Пробл. законності. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2003. – Вип. 61. – С. 172-178;
3. Грудзур О. Предмет злочинів, пов'язаних із хабарництвом // Підприємництво, господарство і право.- 2008.- № 8.-С. 116-119.
4. Дудоров О. Про інтереси хабародавця при вимаганні хабара //Юридичний вісник України.- 2009.- №1-2, 3-16 січня (№ 1).-С. 1, 10-11.
5. Задоя К.П. Кримінально-правова характеристика змісту діяння в основному складі перевищення влади або службових повноважень (ч. 1 ст. 365 КК України) //Часопис Київського університету права.- 2008.- № 2.-С. 211-219.

6. Максимович Р.Л. Поняття службової особи у кримінальному праві України.- Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – 304 с.
7. Мельник М.І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. – К., 2000.
8. Михайленко Д.Г. Деякі питання кваліфікації одержання хабара у великому та особливо великому розмірі // Кримінологія в Україні та протидія злочинності.- Одеса: Фенікс, 2008.- С.253-259.
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/ed20141014>
10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
11. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26 груд. 2003 р. № 15.
12. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верхов. Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 5.

Тема 18. Кримінальні правопорушення проти правосуддя.

Питання семінарського заняття:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти правосуддя.
2. Кримінальні правопорушення службових осіб, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя.
3. Кримінальні правопорушення засуджених й осіб, які перебувають під вартою.
4. Кримінальні правопорушення інших учасників кримінального провадження.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. На які групи можуть бути розподілені всі кримінальні правопорушення проти правосуддя за їх безпосередніми об'єктами?
2. Які ознаки характеризують об'єктивну та суб'єктивну сторони завідомо незаконних затримання, приводу, арешту або тримання від вартою?
3. У чому полягає об'єктивна сторона втручання в діяльність судових органів?
4. Якими ознаками характеризується об'єктивна та суб'єктивна сторони погрози або насильства щодо судді, народного засідателя чи присяжного?
5. За якими ознаками погроза або насильство щодо судді відрізняється від суміжних із цим діянням кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи?

6. Які ознаки характеризують об'єктивну та суб'єктивну сторони посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного?
7. Чим відрізняється посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного від суміжних кримінальних правопорушень проти життя особи?
8. Чим відрізняються такі кримінальні правопорушення, як завідомо неправдиві показання та відмова від давання показань?
9. У чому полягає об'єктивна та суб'єктивна сторона приховування кримінального правопорушення?
10. За яких умов приховування кримінального правопорушення буде визнаватися кримінальним правопорушенням проти правосуддя, а за яких – співучастю у кримінальному правопорушенні у вигляді пособництва?
11. Якими ознаками характеризується об'єктивна та суб'єктивна сторона невиконання судового рішення?
12. У яких формах виявляється об'єктивна сторона дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарань?
13. У чому полягає об'єктивна сторона втечі з місця позбавлення волі або з-під варти і які кваліфікуючі ознаки цього кримінального правопорушення встановлені законом?

Задачі.

1. Засуджені Григор'єв і Капустін вбили члена ради колективу ув'язнених Галанова за його активну роботу по зміцненню дисципліни у колонії. Крім того, вони неодноразово погрожували розправитись і з іншими членами ради колективу ув'язнених за участь у діяльності по підтриманню порядку й дотриманню режиму.

Вирішіть питання про відповідальність Григор'єва і Капустіна.

2. Відбуваючи покарання у ВТК, Парамон неодноразово звертався до лікаря з проханням про звільнення його від роботи. Провівши черговий огляд, лікар повідомив, що Парамон цілком здоровий і звільнення від роботи не одержить. Тоді Парамон схопив стілець і вдарив лікаря по голові, заподіявши легке тілесне ушкодження, що потягло короткочасний розлад здоров'я.

Вирішіть питання про відповідальність Парамона.

Варіант – Парамон дійсно був хворий і підлягав звільненню від робіт.

3. Суд в складі судді Семененка і народних засідателів Дементьєва і Сопової розглянув справу по звинуваченню Гришина у вчиненні грабежу за ч. 2 ст. 186 КК України. Незважаючи на те, що Гришин вже був раніше

судимий за крадіжку, суддя Семененко запропонував призначити міру покарання у вигляді п'яти років позбавлення волі умовно з іспитовим строком два роки. Народні засідателі, які були необізнані щодо порядку засудження з випробуванням, погодились з думкою судді. Вирок був опротестований районним прокурором і згодом скасований. Як виявилось, дружина Гришина через свою знайому Котову дала Семененку хабара в сумі 1000 доларів за те, щоб по відношенню до її чоловіка була обрана міра покарання, не пов'язана з позбавленням волі.

Вирішіть питання про відповідальність Семененка, Дементьєвої, Сопової, дружини Гришина та Котової.

4. За заявою дружини Паршина працівниками органу внутрішніх справ на квартирі Паршина було проведено обшук. Під час обшуку під матрацом був знайдений пістолет системи «Парабелум».

В ході розслідування Паршин заперечував проти належності йому пістолета. При цьому він стверджував, що цю зброю підкинула йому його дружина, діючи з метою порушити проти нього кримінальну справу. Паршина на допиті зізналася, що придбала пістолет на ринку у незнайомця і, бажаючи помститися своєму чоловікові, підклала зброю під матрац, а потім написала заяву про те, що Паршин має зброю в районний відділ органу внутрішніх справ.

Вирішіть питання про відповідальність Паршиної.

5. До Аташенка, свідка в справі про хуліганство, вчиненого Іваницьким та Смоліним, прийшов брат Смоліна – Кудрін і став просити Аташенка дати на слідстві і в суді завідомо неправдиві показання на користь Смоліна. Аташенко спочатку категорично відмовлявся, а потім, коли Кудрін запропонував йому 8 000 грн., погодився і дав на досудовому слідстві та в суді показання, які цілком виправдовували Смоліна.

Вирішіть питання про відповідальність Кудріна та Аташенка.

6. Адамович був притягнутий до відповідальності за ч. 2 ст. 383 КК України за те, що направив в прокуратуру завідомо неправдиве повідомлення про одержання хабарів Дорофеевим, який був начальником відділу міськвиконкому. На досудовому слідстві було встановлено, що Адамович повідомив про факти хабарництва, які стали йому відомі зі слів інших осіб, прізвища яких він назвав. Ці особи, допитані у встановленому порядку, підтвердили, що дійсно серед певної групи людей йшли розмови

про те, що Дорофєєв бере хабарі і що Адамович знав про ці розмови. На підставі таких даних суд виніс Адамовичу виправдувальний вирок.

Дайте відповідь на запитання – чи вірне рішення суду?

7. Під час розгляду кримінальної справи по обвинуваченню Петрова, суддя Антонов дійшов до висновку, що слідчий припустився помилки, кваліфікувавши умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, як умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю. Оскільки підсудний був охарактеризований свідками тільки з негативного боку, суддя Антонов вирішив, що Петрова слід ув'язнити на якомога більший термін. Керуючись такими міркуваннями Антонов кваліфікував дії Петрова за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК. При цьому він приховав свою обізнаність про невірну кваліфікацію від інших учасників процесу і призначив Петрову покарання у вигляді позбавлення волі на 14 років. У той же день Петров покінчив життя самогубством.

Вирішіть питання про відповідальність Антонова.

8. Максим Дронін, дізнавшись про те, що його син Олександр є учасником злочинної організації, вирішив зробити відповідне повідомлення до правоохоронних органів. Попередньо він розповів про все своїй дружині Ользі – судді місцевого суду. В свою чергу, вона спробувала утримати свого чоловіка від звернення до правоохоронних органів, а переконавшись у його непохитності – пообіцяла, що зробить відповідне повідомлення сама. Як у подальшому було встановлено слідством, Дроніна впродовж місяця вмовляла Олександра порвати зв'язки зі злочинцями та добровільно заявити до правоохоронних органів про діяльність злочинної організації, що той врешті решт і зробив.

Вирішіть питання про відповідальність Дроніних Максима, Ольги та Олександра.

Реферати.

1. Кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про примирення;
2. Кримінальна відповідальність за умисне невиконання угоди про визнання винуватості;
3. Кримінальна відповідальність за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності;
4. Кримінальна відповідальність за порушення права на захист.

Завдання для самостійної роботи.

1. Проаналізуйте зміст розділу XVIII Особливої частини КК України та визначте усі інші можливі, крім суб'єктного, критерії класифікації кримінальних правопорушень проти правосуддя.
2. Чи вважаєте ви правильним те, що катування, вчинене під час примушування до давання показань, у КК України визначено як кримінальне правопорушення, що не є службовим? Обґрунтуйте свою позицію.
3. Чи є необхідність визначати у ст.ст. 377–379, 398–400 КК України склади кримінальних правопорушень з відповідними спеціальними потерпілими? Обґрунтуйте свою позицію.
4. Знайдіть у ст.ст. 371–400 КК України не менше п'яти положень, які суперечать положенням нового КПК України.

Список додаткової літератури.

1. Бажанов, М. И. Уголовно-правовая охрана советского правосудия [Текст] :учеб. пособие / М. И. Бажанов. – Харьков : Юрид. ин-т, 1986. – 42 с.
2. Горелик А. С., Лобанова Л. В. Преступления против правосудия. – С.-Пб.: Юрид. центр Пресс, 2005. – 491 с.
3. Затримання та взяття під варту в процесі дізнання та досудового слідства в Україні [Текст] / В. І. Борисов, Н. В. Глинська, В. С. Зеленецький, О. Г. Шило. – Х. : Сх.-регіон. центр гуманіт.-освіт. ініціатив, 2004. – 160 с.
4. Кудрявцев В. В. Кримінально-правова охорона життя осіб, що є носіями судової влади, за кримінальним законодавством України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – О., 2006.
5. Навроцький, В. Злочини проти правосуддя [Текст] : лекції / В. Навроцький. – Львів : Вид-во ЛДУ, 1997. – 48 с.
6. Тютюгін В.І., Борисов В.І., Гродецький Ю.В., Козак В.А., Орловський Р.С., Радутний О.Е., Шевченко Є.В. Злочини проти правосуддя: навч. посіб. За заг. ред. проф. Борисова В.І., проф. Тютюгіна В.І. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011.
7. Шепітько М.В. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве показання / М.В. Шепітько; за ред. В.І. Борисова. – Х.: Видав. агенція «Апостиль», 2012.

Тема 19. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.

Питання семінарського заняття:

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.
2. Окремі види кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Що є родовим об'єктом кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України?
2. Яка специфіка об'єктивної та суб'єктивної сторони кримінальних правопорушень проти національної безпеки?
3. Яка специфіка об'єктивної та суб'єктивної сторони дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади?
4. Які кваліфікуючі ознаки дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади?
5. Що є безпосереднім об'єктом посягання на територіальну цілісність і недоторканність України?
6. У чому полягає посягання на життя державного чи громадського діяча? Коли вважається це кримінальне правопорушення закінченим?
7. Що таке диверсія? Яким за структурою об'єктивної сторони є це кримінальне правопорушення?
8. Яка специфіка об'єкта та предмета шпигунства?

Задачі.

1. Громадянин України Самусь отримав від представника іноземної держави завдання, згідно з яким він повинен був дістати відомості про розташування стратегічних військ Збройних сил України передати їх кур'єру. Самусь почав стежити за своїм родичем, що мав доступ до цих відомостей. Однак потім злякався майбутньої відповідальності, припинив стеження і заявив органам державної влади про свій зв'язок з представником іноземної держави.

Вирішіть питання про відповідальність Самуса. Чи може він бути звільнений від кримінальної відповідальності? Варіант: Самусь був громадянином Болгарії, діяв на території України і звернувся безпосередньо до Служби безпеки України.

2. Недопалко написав та видав за власний рахунок книгу у жанрі політичної фантастики, в якій освітлювалась війна між Україною та Росією, що відбувалась у майбутньому. На сторінках книги дійові особи неодноразово висловлювали думку про те, що війни могло б і не бути, якби державну владу в Україні вчасно захопили проросійські налаштовані політики. Робітниками СБУ була порушена кримінальна справа за ч. 2 ст. 109 КК. Недопалко був

звинувачений у розповсюдженні матеріалів із закликами до захоплення державної влади.

Вирішіть питання про відповідальність Недопалко.

3. Громадянин України Підлісний побачив в мережі Інтернет оголошення з пропозицією роботи. В оголошенні пропонувалась оплата за проведення аналітичної роботи, яка полягала в узагальненні економічних, соціально-демографічних та ресурсних показників Харківської області за відповідною схемою. Дані для аналізу потрібно було брати з відкритих місцевих джерел масової інформації. Отримані узагальнення та висновки Підлісний декілька разів направляв за допомогою засобів зв'язку мережі Інтернет за вказаною адресою. Кожного разу після відправки матеріалів на його рахунок в установі банку надходили з-за кордону валютні кошти. Як було з'ясовано пізніше, відомості таким чином збирала іноземна розвідка.

Вирішіть питання про відповідальність Підлісного.

4. Військовий конструктор Збитко, працюючи в державній установі, розробив новий пристрій, який значно покращував точність систем наведення на зенітно-ракетних комплексах. Однак про свій винахід він не повідомив керівництву, а зв'язався з представниками іноземної фірми, які запропонували йому значні кошти за передачу документації про винахід. В момент передачі документації Збитко було затримано представниками правоохоронних органів.

Вирішіть питання про відповідальність Збитко.

5. Уткін познайомився з агентом іноземної розвідки Джонсоном, який запропонував йому за певну винагороду збирати та передавати таємні відомості про розташування військових частин, на що Уткін погодився. Ці відомості Уткін одержував від своєї дочки Катерини Вовченко – дружини офіцера Збройних сил України Вовченко Юрія, який нерідко розповідав своїй дружині різні таємні відомості. Також Вовченко Юрій інколи приносив додому документи, що містили державну таємницю і дружині вдавалося фотографувати їх. За «допомогу» Уткін ділився з дочкою винагородою, яку одержував від Джонсона.

Вирішіть питання про відповідальність Джонсона, Уткіна, Вовченко Катерини і Вовченко Юрія.

6. Народний депутат України Мартинов в своїй промові на пленарному засіданні Верховної Ради України вказав на порушення законодавства керівниками компанії «Сігма». Директор цієї компанії Маркін вирішив

помститися і з цією метою умовив свого співробітника Щукіна вбити Мартинова. З цією метою останній заклав в автомобіль Мартинова вибуховий пристрій, але відразу був затриманий міліціонерами. Експерти встановили, що пристрій мав вибухнути в момент запуску двигуна.

Вирішіть питання про відповідальність Маркіна та Щукіна за умови, що Щукіну було відомо про державну діяльність Мартинова.

Варіант 1: Щукін не знав про те, що вчиняє посягання на життя народного депутата України.

Варіант 2: Мартинов був депутатом Верховної Ради АР Крим.

7. Робітники метрополітену Прохоров і Жданов під час огляду потяга, який повернувся в депо після закінчення робочої зміни, знайшли в одному із вагонів залишену валізу. Коли Прохоров спробував її відкрити пролунав вибух, від якого Прохоров загинув на місці події, а Жданову було спричинено тяжке тілесне ушкодження. В результаті розслідування справи було встановлено, що вибуховий пристрій приніс Зудін і при цьому встановив годинниковий механізм таким чином, щоб вибух стався під час руху потяга з пасажирями. У такий спосіб Зудін прагнув дестабілізувати ситуацію в державі напередодні виборів народних депутатів України.

Вирішіть питання про відповідальність Зудіна. Варіант: вибуховий пристрій було знешкоджено за межами міста.

8. Виступаючи по каналу місцевого телебачення голова регіонального відділення однієї із політичних партій Автономної республіки Крим Кривцов відмітив досягнення Російської Федерації у вирішенні політичних, економічних та соціальних питань. При цьому він додав, що якби АР Крим відокремилась від України і увійшла до складу Російської Федерації, то це дозволило б значно підвищити рівень життя населення автономії. Також Кривцов засудив рішення від 1954 р. про переділ територій республік колишнього СРСР і передання Криму зі складу РСФР до Української РСР.

Дайте відповідь на запитання – чи є в діях Кривцова ознаки складу злочину?

Варіант: Кривцов, виступаючи по телебаченню, зробив заклик до проведення на території АР Крим референдуму, на який запропонував винести питання про подальше перебування автономії у складі України.

9. Група колишніх військових із 23 осіб, діючи протягом року, систематично здобувала вогнепальну зброю, переважно викрадаючи її з військових складів, вела пошук інших військових, невдоволених існуючим

політичним та економічним становищем в Україні, проводила неофіційні зустрічі з представниками різноманітних організацій Російської Федерації та Білорусії, на яких обговорювалися умови політичного визнання цієї групи органом державної влади, поширювала серед населення України листівки із критикою дій Президента та уряду України. Крім того, керівниками групи був розроблений план збройного встановлення в Україні режиму управління державою групою військових.

Вирішіть питання про відповідальність вказаних осіб.

Реферати.

1. Кримінальна відповідальність за державну зраду.
2. Державна таємниця як предмет кримінального правопорушення.

Завдання для самостійної роботи.

1. Поясніть, чим відрізняються між собою три форми державної зради, а шпигунство, передбачене ст. 111 КК України, від шпигунства, передбаченого його ст. 114?
2. Ознайомтесь зі змістом Закону України «Про інформацію» та відповідними підзаконними актами і визначте, у чому полягає відмінність між відомостями, що становлять державну таємницю, та відомостями, що становлять конфіденційну інформацію, яка знаходиться у володінні держави.
3. Ознайомтесь зі змістом Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (ЗВДТ), який затверджено наказом Служби безпеки України від 12 серпня 2005 р. № 440, а також зі змістом ст. 328 і ст. 381 КК України. Поясніть, чи є відомості про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, передбачені ст. 381, державною таємницею, та як необхідно кваліфікувати їх розголошення у випадку, якщо воно спричинило:
а) тяжкі наслідки для особи, взятої під захист; б) тяжкі наслідки іншого характеру; в) шкоду здоров'ю особи, взятої під захист; г) не спричинило жодних наслідків?

Список додаткової літератури.

1. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. // ВВР. – 2003. – № 39.
2. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 р. // ВВР. – 1994. – № 16.
3. Про держаний кордон: Закон України від 4 листопада 1991 р. // ВВР. – 1992. – № 2.
4. Діордіца І. Родовий об'єкт злочину «Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади» // Підприємництво, госп-во і право. – 2006. – № 11. – С. 154-157.

5. Звонарев О. Ю. Посягательство на жизнь государственного деятеля: к вопросу о содержании понятия [Текст] / О. Ю. Звонарев // Проблемы борьбы с насильницькою злочинністю в Україні : зб. матеріалів наук.-практ. конф. / редкол.: В. І. Борисов (голов. ред.) та ін. – Х. : Лествиця Марії, 2001. – С. 18–22.
6. Климчук, О. Нове у кримінальній відповідальності за диверсію [Текст] / О. Климчук // Підприємництво, госп-во і право. – 2002. – № 3. – С. 84–86.
7. Ліпкан, В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона [Текст] : навч. посіб. / В. А. Ліпкан, І. В. Діордіца. – К. : КНТ, 2007. – 292 с. – (Серія «Національна і міжнародна безпека»).
8. Навроцький, В. Злочини проти держави [Текст] : лекції / В. Навроцький. – Львів : Вид. ЛДУ, 1997. – 48 с.

Тема 20. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

Питання семінарського заняття.

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
2. Кримінальні правопорушення проти миру.
3. Кримінальні правопорушення проти безпеки людства.
4. Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку.

Мета заняття: закріпити у студентів знання, отримані на лекції та перевірити якість отриманих знань з наступних питань:

1. Чи має значення для кваліфікації кримінального правопорушення, передбаченого ст. 436 КК, яка війна пропагується і між якими державами?
2. Як кваліфікуються дії особи, яка брала участь лише у плануванні агресивної війни?
3. У чому полягає значення міжнародного права для кваліфікації порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК)?
4. Яка особа визнається найманцем? Хто може бути суб'єктом найманства (ст. 447 КК)?
5. Які дії зі зброєю масового знищення визнаються кримінально протиправними за статтями 439 та 440 КК?
6. У чому полягають основні відмінності екоциду (ст. 441 КК) від кримінальних правопорушень проти довкілля (статті 236–254 КК)?
7. Які ознаки суб'єктивної сторони геноциду мають вирішальне значення для його відмежування від кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи?
8. Які дії щодо осіб, що мають міжнародний захист, визнаються кримінально протиправними за статтями 443 та 444 КК?

9. В якому співвідношенні перебувають кримінальні правопорушення, передбачені статтями 445, 435 та 438 КК?

Реферати:

1. Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти миру.
2. Кримінальна відповідальність за геноцид.
3. Кримінальна відповідальність за найманство.

Завдання для самостійної роботи.

1. Ознайомтеся з визначенням агресії, як воно сформульоване в Резолюції ХХІХ сесії Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р. Чи не застаріло це визначення сьогодні?
2. Ознайомтеся на сторінці Інтернету <http://khpq.org/index.php?id=1265039604> з постановою апеляційного суду м. Києва у кримінальній справі за фактом вчинення геноциду в Україні в 1932–1933 рр., порушеної стосовно Сталіна (Джугашвілі) Йосипа Віссаріоновича та інших. Яка ваша думка щодо кваліфікації цього діяння?
3. Які посягання на відносини з іноземними державами та міжнародними організаціями потрібно додатково криміналізувати?
4. Які кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку вчинювались на території України або проти України у 2014 р.?

Список додаткової літератури.

1. Кибальник А. Г. Преступления против мира и безопасности человечества [Текст] / А. Г. Кибальник, И. Г. Соломоненко ; под науч. ред. А. В. Наумова. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2004. – 385 с.
2. Костенко Н. И. Международное уголовное право: современные теоретические проблемы [Текст] / Н. И. Костенко. – М. : Юрлитинформ, 2004. – 448 с.
3. Лукашук И. И. Международное уголовное право [Текст] : учебник / И. И. Лукашук, А. В. Наумов. – М. : Спарк, 1999. – 287 с.
4. Международное уголовное право [Текст] : учеб. пособие / под общ. ред. В. Н. Кудрявцева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 1999. – 264 с.
5. Наден О. В. Найманство як соціальне та кримінально-правове явище: сутність, новітні тенденції розвитку та проблеми протидії [Текст] : монографія / О. В. Наден. – К. : Атіка, 2005. – 264 с.
6. Русинова, В.Н. Нарушения международного гуманитарного права: индивидуальная уголовная ответственность и судебное преследование.

Методичне видання

**КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
до вивчення дисципліни
та організації самостійної роботи**

Укладач: **ЩЕРБАК Світлана Володимирівна**

Відповідальний за випуск *О.Ю. Кудріна*
Комп'ютерна верстка *О.Л. Суріна*

Підписано до друку 22.10.2021.
Формат 60×84/16. Гарнітура Cambria.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 6,45.
Ум. фарб.-відб. 5,65. Обл. вид. арк. 5,65.
Тираж 100 пр. Вид. №53.

Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка
40002. м. Суми, вул. Роменська, 87
Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.